ÖRNEK CÜMLELERİN ARAPÇA DİLBİLGİSİ KURALLARININ ANLAŞILMASINDAKİ ROLÜ VE ÖNEMİ

Hazırlayan: Fırat AKA

Danışman: Doç. Dr. Hayder XHALEEL İSMAEL

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

IĞDIR/2023

Her Hakkı Saklıdır

T.C.

IĞDIR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖRNEK CÜMLELERİN ARAPÇA DİLBİLGİSİ KURALLARININ ANLAŞILMASINDAKİ ROLÜ VE ÖNEMİ

Fırat AKA

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

IĞDIR/2023

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Fırat AKA

ÖZET

ÖRNEK CÜMLELERİN ARAPÇA DİLBİLGİSİ KURALLARININ ANLAŞILMASINDAKİ ROLÜ VE ÖNEMİ

AKA, Fırat

Yüksek Lisans Tezi

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Danışmanı : Doç. Dr. Hayder XHALEEL İSMAEL

Ocak-2023,109 Sayfa

Yüksek lisans çalışması ile ilgili seçilmiş olan bu konu yalnızca dil öğretiminde değil birçok konuda eğitim verilirken ve ayrıca örnekler verilerek pekiştirme durumunun göz önünde bulundurulmasından kaynaklı eksikliğe dikkat çekmeyi amaçlamıştır. Ayrıca bu eksiklik olmadığında ve çok sayıda örnekler verildiğinde konunun daha iyi bir şekilde zihinlerde kalıcı hale geleceği ile ilgili farkındalık oluşturmak amacıyla *Örnek Cümlelerin Arapça Dilbilgisi Kurallarının Anlaşılmasındaki Rolü Ve Önemi* konusu seçilmiştir. Konu ile ilgili bilgiler hususunda araştırma yapılırken özellikle dilbilgisi ile ilgili yazılmış kaynaklar ile dil öğretimi konusunda yöntem tekniklerden bahsedilmiş olan makalelere göz atılmış ve bu kaynaklardan yararlanılmıştır.

Dilbilgisi ile ilgili çokça eser ortaya konulmuş ve tamamında bu duruma gerekli hassasiyet gösterilmemiş olsa da çoğunda konunun daha iyi anlaşılabilmesi adına çok sayıda örneğe yer verilmiştir. Ayrıca dil öğretiminde tecrübe sahibi olan değerli hocalarımız da derslerinde bu ayrıntıyı göz ardı etmeden derslerini işlemeyi tercih etmektedirler. Konu seçerken özellikle dilbilgisi ile ilgili çokça çalışma yapıldığını ve bu nedenle konu seçiminde genel anlamda dilbilgisini anlamadaki önemli noktalardan birinin örneklemeleri çokça yapmanın önemli olduğu gerçeğine vurgu yapmaya ve dikkat çekmeye çalışılmıştır. Çalışmayı yaparken ilgili kaynaklara göz atarak ve konunun önemine uygun olacak şekilde bir çalışma ortaya koymaya gayret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Arapça, Dilbilgisi, Dil Öğretimi, Örnek Cümleler, Çalışma

ABSTRACT

THE ROLE AND IMPORTANCE OF EXAMPLE SENTENCES İN UNDERSTANDİNG ARABİC GRAMMAR RULES

AKA, Fırat

Master's Thesis

Departmen Of Basic İslamıc Scıences

Thesis Advisor : Asst. Prof. Hayder XHALEEL İSMAEL

January-2023,109 Pages

This topic, which was chosen about the master's study, aimed to draw attention to the lack of not only language teaching, but also considering the situation of reinforcement by giving examples while teaching many subjects. In addition, the Role and Importance of Example Sentences in Understanding the Rules of Arabic Grammar has been chosen in order to raise awareness that the subject will become more permanent in the minds when this deficiency is not present and many examples are given. While researching the information on the subject, especially the sources written about grammar and the articles about language teaching methods and techniques were examined and these sources were used.

Many works on grammar have been put forward and although not all of them have been given the necessary sensitivity, many examples have been included in order to better understand the subject in most of them. In addition, our valuable teachers, who have experience in language teaching, prefer to teach their lessons without ignoring this detail in their lessons. It has been tried to emphasize and draw attention to the fact that when choosing a topic, there is a lot of work done especially on grammar, and for this reason, one of the important points in understanding grammar in general in topic selection is the fact that it is important to make a lot of examples. While doing the study, an effort was made to present a study in accordance with the importance of the subject by taking a look at the relevant sources.

Keywords: Arabic, Grammar, Language Teaching, Example Sentences, Study

ÖN SÖZ

Dilbilgisi, dilin en doğru şekilde öğrenilmesini sağlayan bir ilim dalıdır. Bu ilim Arapçada daha da önem arz eder. Çünkü Arapça; okunuşu, yazılışı ve telaffuzu ile tamamen harekelere dayalı olan bir dildir. Bazen harekeyi yanlış okumak yanlış anlam vermeye yol açabilir. Arapça dilbilgisinin nahiv konularının tamamı kelime üzerine, sonuna harekenin zamme, fetha, kesre, sükûn ve muadillerinin nasıl konulacağı ile ilgilidir. Arapça dilbilgisinin ikinci ayağı olan sarf ilmi ise cümleyi oluşturan kelimelerin yapılarını konu alır. Özetle; Arapça dilbilgisinin nahiv bölümü cümle yapısı, sarf bölümü de kelime yapısı ile ilgilenir.

Dilin, hatalardan arındırılmış olarak öğrenilmesini sağlayan bu ilmin dilbilgisinin tam olarak bilinmesi ve anlaşılması önem arz etmektedir. Kuralların düzgün şekilde öğrenilmesinde ve anlaşılmasında; örneklerin büyük katkısı vardır. Örnek, ister cümle olsun, isterse metin olsun; hatta bir kelime bile olsa fark etmez.

Sadece Arapçanın dilbilgisinde değil, dünyanın birçok önde gelen dillerinin dil bilgilerinde örnekler yaygın şekilde kullanılmış ve kuralların zihinlere yerleşmesinde önemli katkısı olmuştur.

Örnekler sadece kuralların açıklanması esnasında kullanılmamıştır. Zira anlatılan kuralın/kuralların kalıcı hale gelmesi ve ondan istenilen verimin alınması amaçlanan ilk hedeftir. Bu hedefin gerçekleşmesini sağlayan husus da ise; ister cümleler, isterse metinler halinde olsun dilbilgisi uygulamaları ve alıştırmalarıdır. Verilen uygulamaları yapan ve alıştırmaları çözen bir öğrenci hiç şüphesiz kuralı sağlam bir şekilde anlayacak, o kural zihninde yerleşecek ve kalıcı hale gelecektir. Bu nedenle anlatılan her kuralın ardından alıştırmaların çözülmesi büyük önem arz etmektedir. Ayrıca kural hakkında daha önceden bilgi sahibi olunması ve ön hazırlığın yapılması da önemlidir. Burada ifade etmek istenilen husus, öğrencinin daha önce hazırlık yapması ve konuyu müzakere ederek ön bilgi sahibi olmasıdır. Konuyu önceden müzakere etmeyen, anlatılan konuyu tekrar etmeyen, uygulamasını yapmayan

ve alıştırmalarını çözmeyen bir öğrencinin başarılı olması imkânsız denecek kadar zordur.

Yüksek lisans tez konusu olarak seçtiğim "Örnek Cümlelerin Dilbilgisi Kurallarının Anlaşılmasındaki Rolü Ve Önemi" başlıklı çalışmamda Arapça dilbilgisi konularını sıraya göre ele alınmış olup ve her konuyla ilgili olarak konunun tamamını içerecek şekilde her konu ile ilgili 20 tane Arapça cümle anlamlarıyla birlikte yazılmıştır. Bu çalışmadaki amaç, öğrencinin öğrendiği kuralı iyi bir şekilde anlamasını sağlamak ve kuralın zihninde kalıcı hale gelmesine yardımcı olmaktır. Bu çalışma, dilbilgisi kurallarının uygulamasına yönelik bir çalışmadır. Bu çalışmada istifade edilmesi istenilen hedef kitle ise; İlahiyat fakültelerinde dil hazırlık sınıflarında eğitim gören öğrenciler, Arap dili ve edebiyatı, Arapça öğretmenliği ve de mütercim tercümanlık bölümlerinde dilbilgisi dersleri gören öğrencilerdir. Görmüş oldukları dilbilgisi derslerinde konuları daha iyi bir şekilde kavrayabilmeleri adına bu çalışmadan istifade etmek istedikleri takdirde istedikleri neticeyi çokça verilmiş olan örnek cümleler üzerinden gereken verimi alabileceklerdir. En iyi ve en açık şekilde yararlı olabilmesi adına cümleler gerek Arapça, gerekse Türkçe olarak öğrencilerin seviyelerine uygun şekilde hazırlanmış, tüm cümleler ilgili konuya ve de anlamına uygun şekilde harekelenmiş ve ilgili kuralın tamamını kapsaması amaçlanmıştır.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı hazırlamaya gayret ederken, konuyu belirlerken ve sonraki yazım sürecinde bana her türlü fikir, düşünce ve bilgi anlamında desteklerini veren ve çokça istifade ettiğim danışman hocam Öğretim Üyesi Sayın Doç. Dr. Hayder KHALEEL İSMAEL'e , ellerinden geldiğince yardımcı olan hocalarım ve arkadaşlarıma ve de bana her konuda destek veren meslektaşım olan kıymetli eşime teşekkürlerimi sunarım.

Fırat AKA

IĞDIR/2022

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET i
ABSTRACT ii
ÖN SÖZ iii
TEŞEKKÜR v
İÇİNDEKİLER vi
KISALTMALAR DİZİNİ ix
I. GİRİŞ 1
I.I. Arapçada İstişhad Konusu 5
I.II. Araştırmanın Çalışma Yöntemi 8
I.III. Araştırmanın Amacı ve Önemi 8
I.IV. Araştırmanın Konusu 9
I.V. Yararlanılan Kaynaklar 9

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MARİFE VE NEKRA 10
1.1. Marife 10
1.2. Nekra 10
1.3. Müfred Tesniye Cemi 13
1.3.1. Müfred(المفرد) 13
1.3.2. Tesniye (المثنى) 13
1.3.3. Cemi(الجمع) 14
1.4. Fiil Cümlesi 17
1.4.1. Mazi Fiil 18
1.4.2. Muzâri Fiil 19
1.4.3. Emir Fiil 19
1.5. Zamirler 22
1.5.1. Merfu Muttasıl Zamir 22
1.5.2. Mansub Muttasıl Zamir 22

1.5.3. Mecrur Muttasıl Zamir 22

İKİNCİ BÖLÜM

2. İŞARET İSİMLERİ 26

2.1. İsm-i Mevsûller 28

2.1.1. Has İsm-İ Mevsuller 29

2.1.2. Müşterek İsmi Mevsuller 29

2.3. Nasp Edatları 31

2.4. Cezm Edatları 34

2.4.1. Bir Muzariyi Cezm Eden Edatlar 34

2.4.2. İki Muzariyi Cezm Eden Edatlar 34

2.5. Müteaddi ve Lazım Fiiller 37

2.6. Meçhul ve Malum Fiil 40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GAYRI MUNSARIF 43

3.1. Özel İsimler 43

3.2. İsimler 43

3.3. Sıfatlar 43

3.4. Sayılar 46

3.4.1. 3 Ve 10 Arasındaki Sayılar(Müfred Sayılar) 47

3.4.2. 11 Ve 19 Arasındaki Sayılar 47

3.4.3. Ukud Sayıları 48

3.4.4. 21-29,31-39,41,49… Matuf Sayılar 49

3.4.5. 100,200,300…900 ve 1000,2000… Diye Gidip Devam Eden Sayılar 49

3.5. Alem 52

3.6. Maksûr, Mankûs ve Memdûd 55

3.6.1. Maksur İsimler 56

3.6.2. Mankus İsimler 56

3.6.3. Memdud İsimler 56

3.7. Mefulun Bih 58

3.8. İki Mefulu Nasp Eden Fiiller 61
3.9. Mefulun Mutlak 64
3.9.1. Mefulun Mutlakın Sıfatı 64
3.9.2. Mefulun Mutlaka Muzaf Olarak Gelenler 65
3.9.3. Mefulun Mutlakın Sayılarını Belirten Kelimeler 65
3.10. Mefulun Fih 67
3.11. Mefulun Leh 69
3.12. Mefulun Mah 72

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. İNNE VE KARDEŞLERİ 76
4.1. Lây-ı Nâfiye Lilcins 78
4.2. İsim Fiiller (Fiilimsiler) 81
4.2.1. Mürtecel İsim Fiiller 81
4.2.2. Menkul İsim Fiiller 81
4.3. Nüdbe 84
4.4. Terhim 86
4.5. Esmâül-Hamse 89
4.6. İştigal 92
4.7. Tenazu 94
4.8. Arapça Bazı Edatlar ve Zarflar 97
SONUÇ VE ÖNERİLER 106
KAYNAKÇA 107
ÖZGEÇMİŞ 110

KISALTMALAR DİZİNİ

A. g. e..... Adı Geçen Eser

bkz..... Bakınız

m..... Miladi

h..... Hicri

ö..... Ölümü

d..... Doğumu

s..... Sayfa Numarası

c..... Cilt

No..... Numarası

Hz..... Hazretleri

sy..... Sayı

Haz..... Hazırlayan

Üni..... Üniversite

Yay..... Yayınevi

y.y..... Yüzyıl

I. GİRİŞ

Bilindiği üzere Arapça doğu dilleri grubunda yer almaktadır. Belli bir döneme kadar yabancı dil eğitimi olarak yalnızca batı dilleri anlatılırken 1950 yılından sonra imam hatip okulları ve ilahiyat fakültelerinin yeniden faaliyete girmesinin ardından Arapça derslerinin öğretimine devam edilmiştir. Ortadoğu devletleri ile siyasi ve ekonomik ilişkilerin artmasıyla birlikte dil bilen eleman ihtiyacı doğmuştur. Daha sonra dil bölümü olarak 1984 yılında Gazi Üniversitesi Arapça Öğretmenliği bölümü açılmış ve dil bölümü olarak ilk defa üniversite bazında bağımsız şekilde öğretilmeye başlanmıştır. [1]

Dünyadaki belli başlı önemli diller gibi büyük bir alana yayılmış olan Arapça şuanda ülkemizde de dahil bir çok ülkede öğrenilip öğretilmekte. Büyük bir coğrafyaya yayılmış olan bu dil kendi içerisinde de ülkeden ülkeye hatta köyden köye lehçe konusunda farklılık göstermektedir. Genel olarak resmi durumlarda, yazışmalarda veya resmi belgelerde, uluslararası iletişim söz konusu olduğunda her yerde geçerli olan fasih Arapça yani resmi olan Arapça kullanılmaktadır. Ama halk arasında fasih Arapça yerine kendi yörelerine ait ve orada kullanılmakta olan lehçe konuşulmakta ve bu şekilde iletişim kendilerine göre daha kolay sağlanılmaktadır.

Bir kültürü, devleti veyahut topluluğu çözebilmek, ona dair eserleri anlayabilmek, onun geçmişine uzanabilmek ve en önemlisi onu anlayabilmek için kavramamız gereken en önemli unsurlardan hatta belki de en önemlisi o kültürün dilini anlayabilmektir. Sadece yabancı dil olmaktan öte kültürün dilidir o dil. Diller kendi kendine zenginleşmemiş ve yayılmamıştır. Arka perdesinde yıllar boyunca süregelen bir kültür ve medeniyet mirası ve de birikimi vardır. Bu nedenle özellikle Arap dili ve edebiyatı bölümlerinde dil eğitimi verilirken sadece dilin konuşma, çeviri veya dilbilgisi kuralları öğretilmemektedir. Bunun yanında Arap ülkeleri, Arap edebiyatının modern ve klasik türleri verilmekte ve Arap kültüründe eserler ortaya koymuş yazar ve şairler

[1] Temel, A. V. (2015). Türkiye'de Arapça öğretiminde uygulanan metotlar, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri üzerine bir değerlendirme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *3*(5), 166-174.

öğretilmekte, onların eserleri işlenmektedir. Bu da dilin sadece kurallardan ve resmiyetten ibaret olmadığını, dilin ortaya çıktığı coğrafyayı ve değerlerini tanımanın o eksik tarafları tamamlayacağını göstermektedir.

Yabancı bir dil öğretilirken sadece dil bilgisi ile hedeflenen kitleye istenen bilginin aktarabilmek kendi başına yeterli değildir. Aynı zamanda dili aktarırken o dile dair kültürü aktarmak da son derece gerekli önemli ve gereklidir. İletişimi daha kolay hale getirmek için dili yansıtan kültürle dili sunmak iletişimi daha kolay hale getirir. [1]

Dil demek kültür demektir, miras demektir, geçmişten bugüne kadar taşınan manevi mirastır. Her olay, her yaşantı veya her dönem beraberinde bazı tabirleri veya kelimeleri meydana getirmiştir. Günümüzde kendi dilimizde de düşünüldüğü zaman güncellenen veyahut olaylara ya da çağa göre ortaya çıkan yeni kelimeler vardır. Eski kelimeleri de unutturmadan yenilerini de yerine göre kullanmaktayız.

Günlük hayatta dili zengin şekilde kullanabilen insanlar kendini daha iyi ifade edebilmektedir. Dilsel zenginlik aynı zamanda kültürel ve sosyal zenginliği de beraberinde getirmektedir. Dilini geliştiren kendini de geliştirir. Kendisine ve etki edebildiği ortamlara ve kişilere katkıda bulunur. Dilin insana kattığı her olumlu olgu aynı zamanda kendisine ve sonrakilere aktarılan miras niteliğindedir. Arapça da bu anlamda Arap kültürünü, geçmişini, dini ve kültürel eserleri, Kur'an-ı Kerim'in Arapça olması hasebiyle anlaşıldığı zaman rabbimizin mesajını da bize aktarmaktadır.

Kur'an dili olması, Arap toplumuna inmesi ve en önemlilerinden biri de peygamberimizin(as) Arap olması hasebiyle herhangi bir dil olarak değil de mukaddes bir olarak bakılmaktadır. Sadece yabancı dil bilmek maksadının yanında okunan kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'in, namaz esnasında veya sonrasında edilen duaların veya duyulan cümlelerin anlaşılması maksadıyla da Arapça öğrenmek isteyenlerin sayısı azımsanmayacak derecededir. Tüm bu sebeplerden ötürü İslam kültürünün olduğu ve dininin yaşandığı coğrafyalarda Arapça bir dilden daha fazladır.

[1] Çakır, İ. (2011). Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Rolü. Milli Eğitim Dergisi, 41(190), 248-255.

Dini bir metin olmasa dahi Arapça yazıldığı için ihtimam gösterilen metinler veya üstünde yazı bulunan eşyalar olduğuna şahitlik ettiğimiz zamanlar vardır. Tabi sadece önem vermek öğrenmek için yeterli değildir. Bunun için kuralları bilmek, o dile dair çalışmalar yapmak, argümanlar temin edip dersler almak gerekmektedir. Bunun için de öğretim teknikleri geliştirilmiş ve dil bilgisi temelli klasik metinler veya modern kurallarla bağdaştırılmış dersler verilmektedir.

Konumuzda başlık olarak yazmış olduğumuz örnek cümlelerin önemi de bu eğitim durumlarında ortaya çıkmaktadır. Sadece dil konularında değil hemen hemen her konuda teorik bilgi pratiğe dönüştürülmediği zaman bilginin kalıcılığı zorlaşır hatta mümkün olmayabilir. Bu nedenle dil öğrenilirken ya da öğretilirken örneklerle desteklemek ve zenginleştirmek bilginin kalıcılığı, faydalı olması ve devamlılık arz etmesi açısından son derece önemlidir. Bunun içindir ki öğretmenler veya öğreticiler konu anlatırken bunun farkında olarak anlattıkları konuyla ilgili örneklere çokça yer vermeye ihtiyaç duyarlar. Pratik yaptıkça, örneklerle destekleyip konuyu örneklerle pekiştirdikçe öğrenen kişilerin daha çok istifade edeceklerinin farkındadırlar. Hatta en güzel öğrenme yöntemi anlatırken öğrenilendir bilgisiyle kendilerindeki bilgiyi de pekiştirmektedirler. Bu örnekleri zengin tutarak konuyu anlatma yöntemi sadece dinleyiciye değil aynı zamanda anlatıcıya da katkı sağlamaktadır.

Ülkemizde Arapça eğitimi verilen yerlere ve türlere değinecek olursak en alt seviye olarak imam hatip ortaokullarının tüm kademelerinde haftalık tün sınıflara zorunlu olarak ikişer saat dersler olarak Arapça öğretmenleri tarafından verilmektedir. Arapça öğretmeni bulunmayan okullarda ise üniversitede Arapça eğitimi almış olmaları hasebiyle din kültürü öğretmenleri tarafından verilmektedir. Lise kademelerinde ise imam hatip liselerinde ve bazı çok programlı liselerde, az olmakla birlikte bazı fen liselerinde seçmeli olarak verilmektedir. Lisenin ilk iki yılında normal Arapça olarak verilmekteyken son iki yılında Mesleki Arapça olarak verilmektedir. Normal Arapça derslerine Arapça öğretmenleri girmekteyken mesleki olana ise genel olarak meslek dersleri öğretmenleri girmektedirler. Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan müfredat ve ders kitapları üzerinden işlenen dersler öğretmenlerin de insiyatifi ve çabasıyla farklı yöntemlerle işlenmektedir. Kitaplarda da konunun anlaşılması açısından

değerlendirme soruları ve etkinlikler bulunmaktadır. Öğretmenler bunların yanında destekleme amacıyla vermiş oldukları örnekler ve yaptıkları drama ile konuları pekiştirmeye gayret etmektedirler. Çünkü bir çok durumda olduğu gibi bu derste de dil eğitimi verilirken hatta özellikle dil bilgisi anlatılırken örneklerle desteklenmediği takdirde öğrencinin ilgisini çekmek, onu konuya ve derse dahil etmek ve de akıllarında konuyu kalıcı hale getirmek son derece zorlaşmaktadır. Bunun farkında olan öğretmenler örnekleme ve canlandırma yöntemi üzerinde durmaktadırlar. Tabi bu öğretmenlerin mezun oldukları yer ise yine Arapça öğretimi yapılan Arapça Öğretmenliği, Arap Dili Ve Edebiyatı ve Mütercim Tercümanlık bölümleridir. Eksik olması durumunda ise İlahiyat mezunu öğretmenler derslere girmektedirler. Arapça öğretmenliği bölümünde direk öğretmen olarak mezun olma imkanı varken diğer iki bölümde formasyon eğitimi aldıktan sonra öğretmenlik unvanı almaktadırlar. Geçmişte uzun bir süre dil bölümü üzerinden bu dil öğretimi yapılamadığı için ilahiyat mezunları derslere girmişlerdir. Dil bölümünde olduğu gibi dilin çeviri, pratik ve diğer unsurları üzerinden değil de sadece dil bilgisi ağırlıklı ve klasik olarak eğitim verilmektedir. Bu nedenle dil öğretimi tam olarak başarılı olamamışlardır. Buna rağmen ilahiyat mezunu öğretmenlerimiz bunun mücadelesiyle bu dili öğretme eğiliminde olmaya gayret etmişlerdir.

Şuan dil bölümlerinde ise ilahiyat veya medrese usullerinden farklı olarak dilin çeviribilim kısmı, konuşma kısmı, Arap ülkeleri, Arap edebiyatı, modern metinler ve modern kelimeler üzerinde durulmakta ve buna göre eğitim verilmektedir. Bu eğitimler verilirken değindiğimiz konumuzda da olduğu gibi örnekler üzerinde sıkça durulmaktadır ve pratik yapılmaktadır. Hatta imkanlar el verdiği durumlarda gerek bireysel gerekse kurumsal olarak öğrenciler öğrendiklerini pekiştirmek için dilin konuşulduğu ülkelere eğitim veya seyahat için gitmektedirler. Bir dili öğrenmenin yolu onun coğrafyasına gitmektir düsturuyla bu şartlar oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Dil öğretim yöntemlerinde en temel unsur örneklendirme ve pekiştirmektir. Günümüz eğitim sisteminde bireysel olarak bir kısım eğitimci bunun farkında olsa bile genel olarak ve sistemsel açıdan ne yazık ki bu gerektiği kadar uygulanmamaktadır. Dil öğretimi yapılırken dilin yalnızca dil bilgisinden ibaret olmadığı, dil bilgisi kurallarıyla

dile dair her problemin çözülemeyeceği ve dil bilimci olamayacağı bir gerçektir. Gelişmiş ülkelerdeki dil öğretiminde uygulanan okuma-yazma, konuşma ve dinleme-anlama metodlarının ülkemizdeki dil öğretiminde de uygulanması gerekmektedir. Tabi bunlar yapılırken yine örneklerle desteklenmeli ve öğrencinin zihin dünyasında kalıcı hale getirilmelidir.

Pratiğe dökülmemiş, örneklerle pekiştirilmemiş, üzerinde durulmayıp teorik olarak anlatılan konular kalıcılığını koruyamaz. Ayrıca özellikle imam hatip okullarında Arapça dersine karşı olan ön yargı, öğrenme amacının bilinmemesi, ileride veyahut günlük hayatta ne işlerine yaracağını bilememeleri, dil öğrenmenin insan hayatında kendisine neler katacağı ve nasıl bir konuma getireceğinin farkında olmamaları, dilin zor taraflarını görmeleri dili sevmelerine ve öğrenmelerine engel olmaktadır. Bunun için dil öğretimindeki önemli unsurlardan biri de öğrencinin dersi sevmesi, ders ortamına ısınması ve öğretmene karşı da sevgi besleyip aralarında iyi bir bağ oluşması gerekmektedir. Aksi takdirde dili öğrenmeleri zorlaşır. Dil öğretilen ortamda dikkatlerini çekecek, hoşlarına gidecek ve sevecekleri örneklerle ve alıştırmalar hatta oyunlarla ders anlatılmaya çalışılmalıdır. Öğrenci kendini mutlu ve güvende hissettiği ortamda daha çabuk ve iyi öğrenme sağlar. Bizim bu tezin konusunu seçerken ki gayemiz de bu konuya dikkat çekip önemine vurgu yapma çabasıdır. Aynı zamanda konuyu anlatırken konu başlıkları üzerinden sırayla giderken her konuyla ilgili açıklamalar yapıp konuya dair çokça ve eşit sayıda Türkçe-Arapça olarak örnekler verip konunun cümle içindeki kısmına da dikkat çekmek amacıyla ilgili yerlerin altı çizilmiştir.

I.I. Arapçada İstişhad Konusu

Sözlükteki anlamı " şahit göstermek veya şahit getirmek" olan İstişhad kavramı, nahiv, sarf ve belagat ilimlerinde " bir kelime ya da ifadenin anlam ve de kullanım alanındaki doğru olduğunu ispat etmek için örnekler vermek" anlamında kullanılır. Bu nedenle verilen örneğe " Şahid" denilmektedir. Başka bazı kaynaklarda ise "istidlal veya ihticâc" olarak da geçmektedir. Örnek ile şahit arasında fark bulunmaktadır. Şahid dediğimiz kavram dil bilgisinde bir kuralın veyahut belirtilen bir ifadenin doğruluğunu ispat ederken, örnek ise kuralın anlaşılmasını kolaylaştırmak için verilir.

Çeşitli ilimlere göre farklı şekillerde de tanımlanmıştır. El-Efgâni, istişhad için " Arapça'da bir kelime veya bir cümlenin kullanılış ve okunuşunun sıhhatini, bir kaidenin doğruluğunu, hafızası sağlam, konuşması fasih olan bir araptan sağlam senetle gelen, naklî bir delille ispat etmektir" şeklinde ifade etmiştir. [1]

İstişhada olan ihtiyaç, fetihlerin neticesinde Arap olanlarla Arap olmayanların birbirine karışarak konuştukları dillerinin bozulması tehlikesi ihtimaline karşın meydana gelmiştir. İstişhad edilen metinler ise şiir olan ve şiir dışı olan diye ikiye ayrılmaktadır. Arap edebiyatında şairler İstişhad açısından dörde ayrılmaktadır. Bunlar; Cahiliye dönemi şairleri, Muhadram şairler, islamın ilk zamanlarında yetişen yani (mutekaddimûn) şairler ve yeni şairler yani(müvellidûn) şairleridirler. Edebi isimlerden olan lugat, sarf ve nahivde ilk üç gruba dahil olan şairlerin şiirleri ile istişhad edilir ve 767 yılına kadar devam etmiş olan bu devire" İstişhad Asrı" denilmektedir.

Ayrıca Kur'an en fasih ve en beliğ söz olarak kabul edildiği için onun en mütevatir örnekleriyle istişhad edilir. Hadisler ile istişhad edilip edilmemesi konusu ise tartışmalıdır.

Kur'an, Arap kelâmında mevcut bütün üslûp ve tarzları ihtiva ettiği, naklî yazı ve telaffuz olarak tevatüre dayandığı, kısaca fasih Arapçayı en üstün şekliyle muhafaza ettiği için, bütün bilginler tarafından istişhâda birinci derecede lâyık görülmüştür. Bununla beraber bazen, Kur'an'da vârid olan bir husus, ancak şaz kabilinden bir kaidenin şahidi olarak muamele görmüştür. Halbuki câhiliye devrine ait şiir ve nesirden intikal eden az bir şen olup, bütün Arap dilini temsil edemez. Bu bakımdan ibnu's-Sarrâc ve el-Ahfeş'ın yaptığı gibi, Kur'an'da varid olan bir hususu şaz kabul etmeyip kıyasa esas ittihaz ederek onunla istişhâd edilmelidir.

Bir çok ilim dalında Kur'an'la istişhâd'ın birinci planda olduğu âlimlerce kabul edilmiştir. Kur'an'la istişhâd konusunda yeni araştırıcılardan Mehdî el Mahzûmî, el-Halil b. Ahmed hakkında yaptığı bir araştırmada; "dilcilerin, çalışmalarında müracaat

[1] bkz. Cevherî, es-Sıhah; İbn Manzur, Lisânü'l-Arab; Mütercim Asim, Kamus tercemesi, "istişhad" maddeleri

ettikleri kaynaklar arasında Kur'an'ın ilk sırayı aldığını" ve Said el-Efgânî de "Kur'ân'ın mütevâtir, ahad ve şâz bütün kıraatlarının Arapça'da hüccet ve delil olduğunu" bildirmektedir.[1]

Bütün Arap lehçeleriyle istişhad doğru olmakla birlikte Kureyş, Temim, Esed, Hüzeyl kabileleri gibi kabilelerin lehçeleri daha muteber olarak kabul edilir. Hem çölde hem de şehirde yaşayan ve İran'a komşu kabilelerin lehçeleri istişhad açısından kabul görmemiştir.

Dürüstlük şartı rivayette bulunulan kişide değil rivayet eden kişide aranmıştır. Bu sebeple Müslüman olmayanların, çocukların, kadınların ve delilerin sözleriyle de istişhad edilmiştir.[2]

Sözüne güvenilmeyen birine ait olma ihtimaline karşın söyleyeni belli olmayan nazım veya nesirle de istişhad edilmemiştir. Ayrıca lehçelerin birbirine karışmış olması da istişhad için engel teşkil etmemektedir. Dil bilginler, Arap sözü ile istişhad için bazı şartlar ve esaslar ortaya koymuşlardır. Gerek sarf, gerek lugat gerekse lugat çalışmalarında bu esaslara bağlı kalmaya ve istişhad ederken bu esasları göz önünde bulundurmaya çalışmışlardır. Ancak bu şartlar yüzde yüz uygulanmamış olsa da çoğunlukla uygulanmış kaideler olarak muamele görmüşlerdir. Bu kaideler şunlardır;

1) İşitilen söz düzenli ya da az kullanılır olur

2) Kendisinden rivayet edilen bir Arap için, adalet şartı aranmayıp, ancak bu şart ondan rivayette bulunan Arap olmayan kişide aranır

3) Fasih bir Arabın tek başına nakletmiş olduğu bir söz, konuşanları olup gitmiş olan eski dilden işitilen bir söz olması ihtimaliyle kabul edilip onunla istişhad edilir

4) lehçeler çeşitli olmasına rağmen Şahid sayılır.

5) yenilerin sözleriyle istişhad olmadığı konusunda icma vardır.

6) Söyleneni bilinmeyen birinin sözüyle istişhad edilmez.

[1] bkz., Mehdî el-Mahzûmî, el-Halil b. Ahmed ve Hayatuhu,(s. 79)
[2] bkz. Suyûti, el-Müzhir, (s.138-144)

I.II. Araştırmanın Çalışma Yöntemi

Bu çalışma yapılırken dil bilgisi kuralları ve tez yazım kuralları göz önünde bulundurulup mantıklı ve faydalı bilgiler ışığında çalışma yürütülmeye gayret gösterilecektir. Öncelikle dil bilgisini anlamada örnek cümlelerin önemi ve dil öğretim teknikleriyle ilgili yazılmış olan eser ve çalışmalar olup olmadığına göz atılıp buna göre bu konularla ilgili yazılmış makale ve kitaplara göz atılıp fikir sahibi olunup istifade edilmeye çalışılacaktır. Konuyla ilgili ön bilgiler konusunda temel fikirler oluştuktan sonra öncelikle belli başlı dil bilgisi kurallarının başlıkları seçilip sıralanacaktır. Bundan sonra yazılmış olan bu konu başlıklarının altına konularla ilgili çok fazla detay ve boğucu bilgiye girmeden açıklamalar yapılıp konu ile ilgili gerektiğinde kısa örnekler verilecektir. Bu açıklamalar yapılırken de bazı kısımlarda dil bilgisiyle ilgili yazılmış eserlerden istifade edilip yorumlanarak kaynak gösterme yöntemiyle açıklamalar ve örnekler yazılacaktır. Açıklamalar yapıldıktan sonra her konunun altına konumuza da uygun olması ve dikkat çekilmeye çalışma geyretiyle on beşer tane Arapça cümleyi anlamlarıyla birlikte konuların altına yazılacaktır. Ayrıca cümle içerisinde özellikle konuyla ilgili olan kısmın altı çizilip konuya dikkat çekilecektir.

I.III. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmayı yapmadan önce bu konuyu seçmiş olmamızdaki amaç; bir dil veya konu öğretilirken ya da anlatılırken konunun anlatımında örneklerle konuyu zenginleştirmenin ve pekiştirmenin konuyu anlamada ne denli fayda sağlayacağı konusunda dil bilgisi kuralları da verildikten sonra çok sayıda örnekler vererek bunun faydasını göstermeye çalışma çabasıdır. Günümüz eğitim sisteminde bu anlattıklarımızın tersine yeterli sayıda örnek verilmemesi konunun akılda kalıcılığını azalttığı ve verilen emeklerin kısa sürede heba olabileceği ihtimali kaçınılmaz bir gerçektir. Örnek cümlelerin öğrenme ve öğretme üzerindeki etkisi örnek sayısı arttıkça artmaktadır. Bu bilince ve bilgiye sahip öğreticilerin vermiş olduğu derslerin başarı oranı kendini belli eder. Aksi takdirde sadece teorik bilgiyi anlatıp geçmek ve örneklendirmeye gereken önemi vermemek eksiklikleri beraberinde getirir. Bu tezi yazmaktaki ve konuyu belirlemedeki gayemiz buna dikkat çekip dil bilgisi kuralları başlıkları altında örneklerle konuyu anlatma gayretidir.

I.IV. Araştırmanın Konusu

Mukaddes kitabımız olan Kur'an-ı Kerim'in ve rahmet peygamberi olan Hz. Muhammmed (s.a.v) efendimizin dili olan ayrıca günümüzde siyasi ve ekonomik ilişkilerden dolayı önemi artan Arapçanın yeri hayli mühim ve kıymetlidir. İbadetlerimizde ve dualarımızda da aynı şekilde Arapça kelime ve cümleler bolca yer almaktadır. Bizler için bu kadar geniş öneme sahip bir dili öğrenirken öğrenme ve öğretme durumlarında üzerinde durulması ve göz ardı edilmemesi gereken hususlar vardır. Bunlardan biri de konular anlatılırken ve pekiştirilmeye gayret edilirken konuyu örneklendirmek ve örneklere çokça yer verip önem vermek gerektiği de önemli bir hususdur kanaatimizce. Bir dil bu kadar önemliyken dil öğrenme durumlarında gerekli olan hususlar da göz ardı edilmemelidir. Tüm bunları düşündüğümüzde böyle bir konuyu ele alma fikri bizler için doğmuştur. Bu nedenle konumuzu '' *Arapça Dil Bilgisini Anlamada Örnek Cümlelerin Rolü Ve Önemi* '' olarak belirlemiş bulunduk.

I.V. Yararlanılan Kaynaklar

Çalışmamızı hazırlar ve yazmaya çalışırken dil bilgisi ile ilgili yazılmış olan sarf ve nahiv kitapları gözden geçirilerek konu başlıklarıyla ilgili doğru bilgilere ulaşmak için kaynak taraması yapılacaktır. Konumuzu ele alırken en iyi şekilde istifade edebilmek adına azami gayretle kitaplar, tezler ve makaleler incelenerek bunlardan yararlanılmaya çalışılacak ve bunlar tez yazım kurallarına uygun şekilde kaynakça olarak kullanılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MARİFE VE NEKRA

İsimler bilinip bilinmeme durumlarına göre ikiye ayrılırlar. Bunlara marife (belirli) ve nekre (belirsiz) isimler denilmektedir.

1.1. Marife

İnsan, eşya veya canlı cansız hayvan olsun belirli olan varlıklara verilen isimdir.

Örnek : المدرسة(okul), الرجل(adam) محمد (Muhammed)

1.2. Nekra

Belirli bir varlığı değil de varlığın türünün tamamını kapsayan isimdir. Aynı zamanda nekre isimleri çevirirken bunlara ‘‘bir ’’ anlamı katarak çeviririz.

Örnek : مفتاح,كتاب، دفتر (bir defter, bir kitap, bir anahtar)

Arapçada marife isimler yediye ayrılırlar ve çeşitleri şunlardır :

1. Özel isimler (أحمد، فاطمة , محمد)
2. Zamirler (نحن ، أنا، هو)
3. İsm-i mevsuller (مَنْ ، التي ، الذي)
4. İşaret isimleri (هذا ، تلك ، هذه)
5. Başında ال takısı bulunan cins isimler الكتاب ، اشمدرسة ، الرجل، gibi[1]
6. Belirli isimlerden herhangi birine muzaf olan cins isimler (قلم الطالب، مدرسته)
7. Münada yoluyla belirlenmiş isimler (يا معلم ، يا عامل ، يا مهندس)

Bazı özel isimlerin başında ال takısı , bazılarının sonunda ise tenvin bulunmaktadır. Özel adların ال takısı ya da tenvin alıp almamaları kurala bağlı bir durum değildir. Ancak ال takısı genel olarak isimlerden الأسد ، الثقلب ; mastardan ، السعد

[1] Mahmut Kafes, *Arapça Dilbilgisi*, Konya: Aybil Yayınevi,2012. (s.18)

الفضل ve türemiş isimlerden الحسن ، الحسين gibi nakledilen özel isimlerin başlarında bulunur. [1]

''Bazı erkek isimlerinin başına harf-i tarif gelebilir. Bu tamamen semai bir durumdur .''[2]

Şimdi örneklerle pekiştirelim ;

فَاتَ عَلَى التَّلَامِيذِ الَّذِينَ تَأَخَّرُوا دَرْسٌ مُفِيدٌ

Geç kalan öğrenciler önemli bir ders kaçırdılar

سَأَلَ رَجُلٌ عَنْ مَكَانِ عَمَلِ أَبِي

Bir adam bana babamın nerede çalıştığını sordu

مَزَّقَ أَحْمَدُ وَرَقَةً مِنْ دَفْتَرِهِ

Ahmet defterinden bir kâğıt kopardı

قَبَضَتْ فِرَقُ التَّدَاخُلِ السَّرِيعِ عَلَى اللِّصِّ قَبْلَ قَلِيلٍ

Çevik kuvvetler hırsızı az önce yakaladı

عَرَضَ المُتَّهَمُ عَلَى القَاضِي الرُّشْوَةَ لَكِنَّهُ لَمْ يَقْبَلْ

Zanlı hâkime rüşvet teklif etti ama hâkim reddetti

تَخَرَّجَتْ صَدِيقَتِي فَاطِمَةُ مِنْ الجَامِعَةِ بَعْدَ سَنَةٍ مِنِّي

Arkadaşım Fatıma, üniversiteden benden bir yıl sonra mezun oldu

كَتَبْتُ رِوَايَةً جَمِيلَةً وَ كُنْتُ قَدْ كَتَبْتُ رِوَايَتَيْنِ مِنْ قَبْلُ

Güzel bir roman yazdım, önceden de iki roman yazmıştım

إِنَّمَا المُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ .[3]

Müminler ancak kardeştirler

أُحِبُّ جِيرَانِي كُلَّهُمْ لاَ سِيَّمَا عَائِشَةَ صَدِيقَتِي فِي المَدْرَسَةِ

[1] Mustafa Meral Çörtü. *Arapça Dilbilgisi,* İstanbul: Emre Matbaacılık. 1998, (s.89)
[2] Hüseyin Günday, Şener Şahin ,*Arapça Dilbilgisi Nahiv Bilgisi*, Alfa Basım Yayın Dağıtım, 2014, (s.129)
[3] Hucurat suresi 10. ayet

Tüm komşularımı severim özellikle de okul arkadaşım Ayşe'yi

النَّظَافَةُ أَكْثَرُ أَعْمَالِ المَنْزِلِ كَرْهاً لِي

Temizlik en fazla nefret ettiğim ev işidir

رَأَيْتُ فِي المَسْجِدِ رَجُلاً يَتَوَضَّأُ لِلصَّلَاةِ

Camide namaz için abdest alan birini gördüm

فِي الكُوخِ مِصْبَاحٌ صَغِيرٌ

Kulübede küçük bir lamba vardır

فَازَ تِلْمِيذٌ مُجْتَهِدٌ بِجَائِزَةٍ ثَمِينَةٍ

Çalışkan bir öğrenci değerli bir hediye kazandı

إِسْتَمَعْتُ إِلَى دَرْسٍ فَقَطْ

Sadece bir tane dersi dinledim

قَدَّمَ جَعْفَرُ إِسْتِقَالَتَهُ لِلشَّرِكَةِ الَّتِي يَعْمَلُ فِيهَا

Cafer çalıştığı şirkete istifasını sundu

مُحَمَّدٌ فِي الحَدِيقَةِ العَامَّةِ

Muhammed parkatadır

أُقِيمَ فِي دِمَشْقَ مَعْرَضٌ لِلْكُتُبِ

Şam'da bir kitap fuarı düzenlendi

الكَعْبَةُ قِبْلَةُ المُسْلِمِينَ

Kâbe Müslümanların kıblesidir

تَعَرَّفْتُ عَلَى عُثْمَانَ أَخِي صَدِيقِي

Arkadaşımın kardeşi Osman ile tanıştım

"تُعْرَفُ بَعْلَبَكُ بِـ "مَدِينَةُ الشَّمْسِ

Balabak ''Güneşin Şehri'' olarak bilinmektedir

Marife ve Nekra konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Verilmiş olan örneklerde altı çizili olan kelimelerin yalnızca marife ve nekra oluşlarının yanı sıra aynı zamanda ne tür kelime oldukları da göz önünde bulundurulmuştur.

c) Verilmiş olan örnekteki ilgili kelimeler eğer gayrımunsarif bir kelime ise cer durumunda da hareke fetha olarak yazılmıştır.

d) Kendilerinden önce gelen harfi cerler de dikkate alınarak harekeleme yapılmıştır.

e) Nekra kelimeler tam olarak kimden ya da neden bahsedildiği tam olarak bilinmeyen kelimelerdir. Kelimenin balına belirlilik takısı getirilmediği zaman tam olarak o kişi veya eşyanın nereye ait olduğunu ne olduğunu anlamak zordur. Başlarına belirlilik takısı almadıkları için genel olarak son harfleri harekelenir. Belli başlı istisnai kelimeler bunun dışında kalır.

f) Marife olan kelimeler ise tam olarak nekra kelimelerinin zıttı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kimden veyahut neyden bahsedildiği anlaşılan kelimelerdir. Başlarına almış oldukları belirlilik takısı nedeniyle son harfleri tenvinli olarak gelmezler. Bazen cümle içerisinde muzaf olarak geldiklerinde hem tenvin hem de belirlilik(el) takısı almazlar. Hangi kelimelerin marife sayıldıkları örnek cümleleden önce belirtilmiştir.

1.3. Müfred Tesniye Cemi

1.3.1. Müfred(المفرد)

Müennes ya da müzekker bir ismi veya varlığı belirten isimlerdir.

1.3.2. Tesniye (المثنى)

Müennes ya da müzekker olan iki ismi veya varlığı gösteren isimlerdir

Kelimeleri veya fiilleri ikil (müsenna) yaparken ref durumunda ان (elif,nun) , nasb veya cer durumunda ise ين (ya,nun) harfleri gelir.

Örnek : معلمان / معلمیْن

Not : Tesniye olacak kelimenin müfred murab olması lakin mürekkeb isim olmaması gerekmektedir. Buna göre ikil (tesniye) ve çoğul(cemi) bir kelimeden tesniye yapılamaz.[1]

1.3.3. Cemi(الجمع)

Müennes ya da müzekker üç veya daha fazla varlığı belirten isimlere denir.

Kendi içinde cemi müzekker salim , cemi müennes salim ve cemi teksir diye üçe ayrılır.

a) Cemi Müzekker Salim : ref durumunda ونَ , nasb ve cer durumunda ise ينَ alırlar.

Zamire isnad edildiği zaman yapısının çoğul ve müzekker olarak gelmesi gerekir. Yani zamir önce gelirse fiilin de çoğul olarak gelmesi gerekmektedir.[2]

Örnek : المُسْلِمُونَ جَاؤُوا (Müslümanlar geldiler)

Burada işi yapanlar önce geldiği için hem sayı hem de cinsiyet açısından uyu olmak zorundadır.

b) Cemi Müennes Salim : cemi müennes şartı taşıyan isimlerin sonlarına ات harfleri getirilerek yapılır ve ref halinde zamme, nasb ve cer durumlarında ise kesre harekesi getirilir.

c) Cemi Teksir: Belirli bir kurala dayalı olmayan, genellikle insan dışındaki gayri akil(akılsız) varlıklardan veya sıfat özelliği taşıyan kelimelerden yapılan çoğul kelimelere verilen isimdir. Cemi teksir yapılırken kelimelerde bazı değişiklikler de meydana gelmektedir. Bunlar; harf eklenmesi (بِنْتٌ/بَنَاتٌ),harf atılması (مَدِينَةٌ/مُدُنٌ) ve hareke değişikliğidir.

Bir sözcüğün hangi ‘ kırık çoğul ’ kalıbında geleceği konusunda belirli bir kural bulunmadığından dolayı, bu noktadaki noksanlık zamanla çokça metin okuma ve sözlüğe bakmakla öğrenilebilir.[1]

---

[1] Ahmet Yaşar, *Arapçanın Temel Kuralları*, İzmir, 1996, (s.215)
[2] Zeynuddin Muhammed b. Pir Ali Er-Rûmi El-Birgivi, *İzhâru'l-Esrar fi'n-Nahv,* Cidde, 2021(s.122)

Şimdi örneklerle pekiştirelim ;

يَسِيرُ الرَّجُلُ مُتَّكِئاً عَلَى عَصَوَيْنِ

Adam iki bastona dayanarak yürüyor

المُوَاطِنُونَ مُعْتَادُونَ عَلَى دَفْعِ الضَّرَائِبِ الكَثِيرَةِ

Vatandaşlar çok vergi ödemeye alışkınlar

يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ نَحْتَرِمَ وَالدَيْنَا وَ أَلَّا نَنْهَرَهُمَا

Anne ve babamıza saygı göstermemiz ve onları azarlamamamız gerekir

لَيْتَ هُنَاكَ مُدَرِّسَاتٍ تَدْرُسْنَ فِي كُلِّيَتِنَا

Keşke fakültemizde ders verecek bayan hocalar olsa

يَتَّسِعُ المِرْآبُ لِتِسْعِ سَيَّارَاتٍ فَقَطْ

Otopark yalnızca dokuz araba alır

فَرِحَ الطِّفْلَانِ بِرُؤْيَةِ الظَّبْيَيْنِ والزُّرَافَةِ فِي حَدِيقَةِ الحَيَوَانَاتِ

İki çocuk, hayvanat bahçesinde zürafayı ve iki geyiği görmenin mutluluğunu yaşadı

دَنَوْتُ مِنْ الشَّجَرَتَيْنِ وَ إِسْتَرَحْتُ فِي فَيْئِهِمَا

İki ağacın yanına ulaştım ve gölgesinde dinlendim

إِنَّ المُعَلِّمَاتِ حَاضِرَاتٌ ، لَكِنَّ الطَّالِبَاتِ غَائِبَاتٌ

(Byn) öğretmenler geldiler ancak (byn) öğrenciler gelmediler

يَحْتَرِمُ المُشَاهِدُونَ المُذِيعَاتِ المُثَقَّفَاتِ وَ يَصْغُونَ إِلَيْهِنَّ

Seyirciler kültürlü sunuculara saygı gösterirler ve onları can kulağıyla dinlerler

تَشْكُو الدُّوَلُ العَرَبِيَّةُ مِنْ هِجْرَةِ العُقُولِ

Arap ülkeleri beyin göçünden şikâyetçidir

المُوَظَّفُونَ فِي المَصَالِحِ الحَكُومِيَّةِ يَعْمَلُونَ خَمْسَةَ أَيَّامٍ فِي الأُسْبوعِ

[1] Hüseyin Günday, Şener Şahin, *Arapça Dilbilgisi*, İstanbul,2014,(s.28)

Resmi dairelerde memurlar, haftada beş gün mesai yaparlar

يَأْتِي إِلَى الْمُسْتَشْفَيَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ عَدَدٌ كَبِيرٌ مِنْ الْمَرْضَى

Şehirdeki iki hastaneye çok sayıda hasta gelir

طَرَدَتْ الْخَيَّاطَةُ ثَلَاثَ عَامِلَاتِهَا مِنْ الْعَمَلِ دُونَ تَعْوِيضٍ

(byn) Terzi (byn) İşçilerinden üç tanesini tazminatlarını ödemeden işten çıkardı

أَحَالَ الْقَاضِي الْمُتَّهَمَ إِلَى الْمَحْكَمَةِ الْمَدَنِيَّةِ

Hâkim zanlıyı sivil mahkemeye sevk etti

يُحِبُّ النَّاسُ الشَّبَابَ الْمُبَادِرِينَ

İnsanlar girişimci gençleri severler

أَزْعَجَ صَوْتُ الْمُغَنِّي الْكَرِيهُ الْمُسْتَمِعِينَ

Şarkıcının kötü sesi dinleyicileri yordu

أَنْذَرَ الْمَصْرِفُ الْمَدِينِينَ الْمُهْمِلِينَ بِسِدَادِ دُيُونِهِمْ

Banka, ihmalkâr borçluları borçlarını ödemeleri konusunda uyardı

كَانَتْ الْمُتَّهَمَتَانِ خَائِفَتَيْنِ مِنْ الْعِقَابِ

İki (byn) zanlı cezadan korkuyordu

يُخَطِّطُ الْمُهَنْدِسُ مَشْرُوعَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ لِمَبْنًى جَدِيدٍ

Mühendis yeni bina için farklı projeler çiziyor (tasarlıyor)

يَصُومُ الْمُسْلِمُونَ فِي شَهْرِ رَمَضَانٍ وَ يُصَلُّونَ التَّرَاوِيحَ

Müslümanlar Ramazan ayında oruç tutarlar ve teravih namazı kılarlar

Müfred, Tesniye ve Cemi konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) müfred, aynı cinsten bir kelimeyi, tesniye aynı cinsten iki kelimeyi, cemi ise çoğul kelimeleri ifade eden terimlerdir. Bir kelimeyi merfu olarak tesniye yapmak için sonuna elif nun (ان) âni, mansup ya da mecrur yapmak için ise (ين) eyni eklenir.

c) Arapça'da cemiler 3 çeşittir. Bunlar; cem-i teksir, cem-i müzekker salim ve cem-i münnes salim. Düzenli eril çoğul, tekil ismin sonuna (ُونَ) ûne veya (ِينَ) îne ekleri getirilerek yapılır. Eğer sözcük dişil te'si ile bitiyorsa, önce kelimenin sonundaki dişil te'si atılır, sonra (ات) eki getirilir.

d)Verilmiş olan örneklerde de bu harf ve hareke durumları göz önüne alınmıştır.

1.4. Fiil Cümlesi

Zamana ve şahsa bağlı olarak bir fiilin yapıldığını gösteren kelimelere fiil adı verilmektedir. [1]

Mazi (geçmiş zaman) ve muzâri (şimdiki-geniş zaman) olmak üzere iki tane ana zamanı olan kelimelerdir. Diğer fiil kalıpları bu iki fiilden türetilmektedir.[2]

Ayrıca fiiller; geçişli ve geçişsiz olarak da ayrılmaktadırlar. Fiiller fail ile de yetinebilirler. Meful almamış olan fiillere geçişsiz (lazım), alanlara geçişli (müteaddi) fiiller denilmektedir.[3]

Biraz açıklayacak olursak; Müteaddi fiil yani nesne almış olan(kime, kimi, neye, neyi) sorularına yanıt verebilen fiillerdir. Lazım fiil ise yine aynı şekilde (kime, kimi, neye, neyi) sorularına yanıt vermeyen fiillerdir[4].

Not: Arapçada fiil ile fail[5] arasında müzekkerlik, müenneslik açısından uyum olması gerekmektedir. Ayrıca fiil başta geldiği zaman sadece cinsiyet açısından uyum olması yeterlidir. Tekil çoğulluk durumunda fiili tekil kişiye göre yazmamızda bir sakınca yoktur. Ama isim önce gelirse hem cinsiyet hem de sayı yönünden uyumlu olmak zorundadır. Ayrıca fiiller, malum[6] ve meçhul[7] olarak ikiye ayrılırlar

[1] Oktay Yılmaz, *Arapça Dilbilgisine Giriş*, Eğitim Yayınları, İstanbul,2009(s.46)
[2] Necla Yadsıman Demiröven, *Adım Adım Kur'an Dili*, NY Cemre Yayıncılık, İzmir. 2014(s.121)
[3] Hasan Akdağ, *Arap Dilinde Fiiller,* Tekin Kitapevi, Konya. 1984,(s.16)
[4]Mehmet Sadi Çögenli, *Kur'an ve Hadis Kaynaklı Arapça Dilbilgisi*, Bakanlar Medya, İstanbul,2008(s.12)
[5] Fâil: Fiil cümlesinde işi yapana denir. Türkçe' de özneyle aynı görevi yapan öğedir.
[6] Özne alan (etken) fiile denir.
[7] Nâib-i Fâil alan (sözde özne) alan fiillere denir.

Not: ***''Cümlede vurgulamak istediğimiz şey fâilin bizzat kendisi olduğu takdirde fâil başa getirilebilir ancak cümle artık fiil cümlesi değil isim cümlesi olur. ''*** [1] Şimdi fiilleri sadece zaman açısından mazi, muzâri ve emir olarak ele alacağız.

1.4.1. Mazi Fiil

Geçmiş zamanı belirten fiillerdir. Sülâsi (üç harfli) , rubâi (4 harfli) ve humâsi (beş harfli) ve südâsi (altı harfli) olarak yazılan fiillerdir. Ayrıca iki harfli olup ikinci harfi şeddeli olan (مَدَّ) fiiller de sülâsi fiil olarak sayılır. Çünkü şedde dediğimiz hareke çeşidi aynı harften iki tane olduğunu blirtmektedir[2]

Sözlükte fiillerin anlamlarını araştırırken üçüncü şahıs müzekker yani (o) kişisinin geçmiş zaman haline göre fiilin manası araştırılır. Çünkü bu usul ile fiilin en sarih şekli bulunabilir. [3]

Her bir zamire ve cinsiyete göre yazılışı da değişir. Şimdi zamirlere göre yazılışlarına bakalım: Müzekkerde gâib[4] isme göre yaparken tekil durumda fiil sade haliyle yazılıyorken ikil yaparken sonuna sadece (ا) elif harfi gelir. Çoğul yaparken ise (وا) vav ve elif harfi gelir. Müennese göre yaparken ise müennes olduğunu belirten (تْ) harfi cezm almış şekilde, ikil durumda müzekker ile aynı şey geçerliyken çoğul halinde sonuna (نَ) nun harfi fethalı şekilde gelir ve kendinden önceki harfin harekesi de cezm olur. Muhâtab [5] isimlerde ise müzekkerde tekil durumda (تَ), müenneste (تِ)ikil durumda her ikisinde de (تُمَا) , çoğul durumda ise müzekkerde (تُمْ), müenneste ise (تُنَّ) gelmektedir. Mütekellim [6] olduğunda ise cinsiyet durumu yoktur ve ortaktır. Ben derken (تُ), biz derken de (نَا) harfleri fiillerin sonuna getirilir.

Not: Muzâri fiili olumsuz yapmak için başına (مَا) getirilir ve harekeyi etkilemez. Ayrıca mazi fiiller zamirlere göre çekimlendikleri zaman muzâri fiillerden farklı olarak başında değişiklik yapılaz ve daima eklemeler ile değişiklikler sona yapılır.

---

[1] Necla Yadsıman Demiröven, *Adım Adım Kur'an Dili* ,(s.16)
[2] Çögenli, *Kur'an ve Hadis Kaynaklı Arapça Dilbilgisi*,(s.12)
[3] Ernst Harder, *Modern Arapça Grameri*, Bayrak Yayımcılık, İstanbul,1982(s.78)
[4] Gâib: Bilinmeyen 3.şahısları belirtir (o, o ikisi, onlar)
[5] Muhâtab: 2. Şahısları belirten karşıdaki kişileri belirtir (sen, siz ikiniz, sizler)
[6] Mütekellim: 1.Şahsı belirten (ben, biz) kelimeye denir.

1.4.2. Muzâri Fiil

Bir işin veya eylemin yapılmakta olduğunu veya yapılacağını gösteren fiillere denir. Geniş zaman ve şimdiki zamanı ifade etmektedir. Gidiyorum ya da giderim gibi. Bu fiiller mazi fiilden farklı olarak hem başında hem de sonunda değişikliğe uğrayabilir. Muhatap isimlerde ilk harf (تَ) olmakla birlikte, gâib isimlerde müzekkerde (يَ), müennes gâib isimlerde ilk harf (تَ) olur. Bunların tesniye(ikil) hallerinde ise gâib veya muhatap isim fark etmeksizin sonuna(انِ) alır. Çoğul hallerinde ise müzekkerde sonuna (ونَ), müenneste ise sadece (نَ) alır. Ben (أنا)kişisinde sonuna ekleme yapılaz ve ilk harf (أ), biz zamirinde ise yine sonuna ekleme yapılmadan sadece ilk harf (نَ) olur.

Not: Muzâri fiiller olumsuz yapılırken hem şimdiki zamanı hem de geçmiş zaman ile gelecek zamanı olumsuz yapan edatlar başına getirilir ve o zamanları olumsuz yapar. Şimdiki zamanı olumsuz yapmak için başına (لاَ), geçmiş zaman olumsuz anlamı vermek için başına cezm edatlarından biri olan (لَمْ) , gelecek zamanı olumsuz yapmak için de başına nasb edatlarından biri olan (لَنْ) edatı gelir. Ayrıca gelecek zaman anlamı katmak için de muzâri fiilin başına (سَ،سَوْفَ) getirilir.

1.4.3. Emir Fiil

Bir işin olmasın ya da yapılması istenildiğinde kullanılan fiillere denir. Emir doğal olarak muhataba yani 2.şahsa verilir. Tekil şahsa emir verirken sahih fiillerde müzekkere son harf cezm harekesi alırken, müenneste sonuna (ي) harfi alır ve 'i' sesiyle uzatılır. İkillere emir verirken cinsiyet fark etmeksizin sonuna (ا) alır. Çoğulda ise müzekkerde (وا), müenneste sadece (نَ) alır. Bu bilgiler olumlu emir için geçerli durumlardı. Muhataba olumsuz emir verirken muzâri fiilin başına nehy eden (لاَ) getirilir. Tekil ve ikil durumlarda olumlu emir gibi durumlar geçerliyken çoğulda müzekkerde fiilin sonundaki (نَ) düşer yerine (ا) getirilir.

Not: Arapçada yalnızca ikinci şahsa değil üçüncü şahsa kişisine de emir verilir. Bunun için gâib fiilin başına kesra harekesi almış (لِ) harfi getirilir ve son harekesi de cezm yapılır. [1]

[1] Mehmet Maksudoğlu, *Arapça Dilbilgisi*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2013(s.45)

Şimdi örnekler ile pekiştirelim;

كَتَبَ مَحْمُودُ رِسَالَةً إِلَى أَبِيهِ فِي الصِّينِ

Mahmut, Çin'deki babasına mektup yazdı

امْشِ عَلَى الرَّصِيفِ وَاقْطَعْ/اعْبُرْ الطَّرِيقَ مِنْ مَمَرِّ المُشَاةِ

Kaldırımdan yürü ve karşıya yaya geçidinden geç

أَدِّ وَاجِبَكَ أَسْمَحُ لَكَ بِالخُرُوجِ لِتَلْعَبَ مَعَ أَصْدِقَائِكَ

Ödevini yap, oynaman için dışarı çıkmana izin vereyim

حَافِظْ عَلَى نَظَافَةِ مَدْرَسَتِكَ وَلَا تَنْسَ أَنَّهَا بَيْتُكَ الثَّانِي

Okulunu temiz tut ve oranın ikinci evin olduğunu unutma

اِشْتَرْ الفَوَاكِهَ الطَّازِجَةَ وَلَيْسَتْ الفَوَاكِهَ الفَاسِدَةَ

Taze meyve satın al, bozulmuş olanı değil

اِشْرَبْنَ المَاءَ النَّقِيَّ وَلَا تَشْرَبْنَ المَاءَ الكَدِرَ يَا فَتَيَاتُ

Kızlar! Berrak/temiz suyu için, bulanık suyu içmeyin

اِعْمَلُوا لِلْوَطَنِ وَ أُحْرُصُوا عَلَى سَلَامَتِهِ يَا إِخْوَانُ

Kardeşlerim, Vatan için çalışın ve esenliğine özen gösterin

لَا تَقُولِي أُفٍّ لِوَالِدَيْكِ وَلَا تَنْهَرِيهُمَا

Anne ve Babana öf deme ve onları azarlama

نَدِمَ الطَّالِبُ عَلَى مَا فَعَلَهُ بِمُعَلِّمِهِ

Öğrenci, öğretmenine yaptığı saygısızlıktan ötürü pişman oldu

مَاتَ الرَّجُلُ وَهُوَ فِي الأَرْبَعِينَ مِنْ عُمْرِهِ

Adam kırk yaşında iken öldü

أَوْقَفَ السَّائِقُ سَيَّارَتَهُ فِي المَوْقِفِ العَامِ لِلسَّيَّارَاتِ دُونَ أَنْ يَدْفَعَ أُجْرَةً

Şoför arabasını otoparka ücret ödemeden park etti

أَطْفَأَ عَلِيٌّ مِصْبَاحَ الغُرْفَةِ ثُمَّ نَامَ

Ali odanın lambasını söndürdü sonra uyudu

لَمْ يُدَخِّنْ الرَّجُلُ بَعْدَمَا عَلِمَ ضَرَرَهُ

Adam, zararını öğrendikten sonra sigara içmedi

ذَهَبْتُ إِلَى إِسْطَنْبُولَ وَمَكَثْتُ هُنَاكَ لِمُدَّةِ شَهْرَيْنِ

İstanbul'a gittim ve orada iki ay kaldım

لَا تُشَاهِدْ التِّلْفَازَ مِنْ قَرِيبٍ وَ إِلَّا فَتَتَمَزَّقْ عَيْنَيْكَ

Televizyonu yakından seyretme zira gözün bozulur

نَسْتَعْمِلُ الطَّبَقَ وَالسِكِّينَ وَ الشَّوْكَةَ عِنْدَمَا نَتَنَاوَلُ الطَّعَامَ

Yemek yerken tabak, çatal ve bıçak kullanırız

لَمْ يَنَمْ مِنْ طِفْلٍ حَتَّى يُشَاهِدُ المُبَارَاةَ إِلَى آخِرِهَا

Maçı sonuna kadar seyretmeden hiçbir çocuk uyumadı

يُحَاوِلُ المُهَنْدِسُ إِتْمَامَ مَشْرُوعِ البِنَاءِ

Mühendis, inşaat projesini tamamlamaya çalışıyor

سَوْفَ يُلْقِي الأُسْتَاذُ مُحَاضَرَةً فِي الجَامِعَةِ غَداً بَعْدَ الظُّهْرِ

Profesör yarın öğleden sonra üniversitede bir konferans verecek

أَتَمَنَّى أَنْ تَنْجَحُوا كُلُّكُمْ فِي الإِمْتِحَانِ

Sınavda hepinizin başarılı olmasını ümit ederim

Fiiller konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Verilmiş olan örneklerdeki cümlelerin konuya uygun olması bakımından fiil cümlesi olarak geçmesi için fiil ile başlamıştır. Fiil ve fail uyumları göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca harekeleri de anlam karışıklığına yol açmaması adına konulmuştur.

c) Fiil cümlesinde fiil ile fail uyumunda sayı uyumu aranmaz. Fiil tekil fail çoğul olarak yazılabilir. Bu ikili arasında cinsiyet uyumu aranmaktadır. Fiil müzekker ise fail de müzekker olmalıdır örneğin.

1.5. Zamirler

İsmin yerini tutan mârife isimlere denilir. Bunlar muttasıl[1], munfasıl[2] ve müstetir[3] olarak üçe ayrılmaktadır. Muttasıl zamirler kendi içinde merfu,mansub ve mecrur olarak üçe ayrılmaktadırlar. Bu zamir çeşitlerini şu şekilde örneklendirebiliriz ;

1.5.1. Merfu Muttasıl Zamir

Mazi,muzari ve emir fiillerle bitişip fail olarak cümlede görev alan zamirlere marfu muttasıl zamir denilmektedir.

Örnek ; **قَرَأْتُ،ذَهَبْنَا**

Ayrıca bu zamirler fiille bitişik olarak gelmeleri durumunda mebni oldukları için mahallen merfu olup fail olurlar. Nakıs bir fiille bitişik halde geldikleri zaman ise mahallen mebni olup nakıs olurlar.

1.5.2. Mansub Muttasıl Zamir

Fiillerle bitişik hale gelip meful görevi gören ve fiile benzeyen harflere bitişip isimleri olan zamirlere denir. Bunların cümle içerisindeki yerleri nasb olması gerektiği için bu ismi almaktadırlar. [4]

Örnek ;**كَتَبَهَا , نَصَرَهُ**

1.5.3. Mecrur Muttasıl Zamir

İsimlerle birleştikleri zaman muzafun ileyh durumuna düşen veya harfi cer almış olan isimden sonra gelen zamirler mecrur duruma düştükleri için mecrur muttasıl zamir ismini almaktadırlar.

Örnek ; **إِلَى مَدْرَسَتِهَمْ , بَيْتُهُ**

[1] الضمير المتصل (bitişik yazılan zamir)
[2] الضمير المنفصل(ayrı yazılan zamir)
[3] الضمير المستتر(gizli zamir)
[4] https://arapcakampus.com/

Munfasıl zamirler ise kendi içlerinde merfu ve mansub olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlara örnek verecek olursak **أَنَا طَالِبٌ** (ben öğrenciyim) örneğinde zamir, munfasıl olarak gelmiş olup sükun üzere mebnidir ayrıca mahallen merfudur. Mansub zamirlere örnek olarak ise ; [1]**إِيَّاكَ نَعْبُدُ**(yalnız sana ibadet ederiz) cümlesinde zamir mansub munfasıl olarak gelmiştir.

Konuyla ilgili örnekler aşağıda verilmiştir ;

أَنْتَ تَأْمُرُ وَنَحْنُ نُطِيعُ أَمْرَكَ

Sen emret biz emrine itaat ederiz

مَا تَذَكَّرْتُ عِنْدَ الضَّيْقِ/ الشِّدَّةِ إِلَّا إِيَّاكُمَا

Dar zamanda yalnızca siz ikinizi hatırladım

إِيَّاكُمْ مَدَحَ المُعَلِّمُ فِي الصَّفِّ

Öğretmen sınıfta sadece ikinizi övdü

قُلْ لِي صَاحِبَكَ/ صَدِيقَكَ أَقُلْ لَكَ مِنْ أَنْتَ

Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim [2]

قُومُوا بِالوَاجِبِ وَ حَافِظُوا عَلَى النَّظَافَةِ فِي كُلِّ مَكَانٍ دَائِمًا

Her yerde daima görevi yerine getiriniz ve temizliğe özen gösteriniz

المُعَلِّمُ الوَفِيُّ/ المُخْلِصُ يَحْتَرِمُهُ طُلَّابُهُ

Vefalı/ samimi/ içten öğretmene öğrencileri saygı gösterir

شَارَكْنَا فِي حَفْلِ افْتِتَاحِ المَكْتَبَةِ العَامَّةِ

Genel kütüphanenin açılış törenine katıldık

أَعَارَنِي صَدِيقِي كِتَابَهُ/ إِسْتَعَرْتُ مِنْ صَدِيقِي كِتَابَهُ

Arkadaşım kitabını bana ödünç verdi/ Arkadaşımdan kitabını ödünç aldım

اِسْتَفَدْتُ مِنْ نَصِيحَةِ أَخِي وَ أَبِي

[1] Fatiha Suresi 4.ayet
[2] Atasözü

Kardeşim ve babamın nasihatinden istifade ettim

''لَا تُسْرِفِي المَاءَ لِأَنَّ اللهُ قَالَ فِي كِتَابِهِ: ''وَجَعَلْنَا مِنْ المَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ

Suyu israf etme zira Allah Kur'an'da ''Biz her şeyi sudan yarattık'' buyurmuştur

هُوَ يُحِبُّ مُسَاعَدَةَ الفُقَرَاءِ وَ الإِحْسَانِ إِلَيْهِمْ حُبًّا كَثِيرًا

O, fakirlere yardım etmeyi ve onlara iyilik yapmayı çok sever

هُمَا طَالِبَتَانِ مُوَاظِبَتَانِ عَلَى الدِّرَاسَةِ

O ikisi, derse devam eden iki kız öğrencidir

إِيَّاكَ أَعْطَى المُعَلِّمُ جَائِزَةَ النَّجَاحِ

Öğretmen başarı ödülünü yalnızca sana verdi

الشَّمْسُ وَ القَمَرُ هُمَا مَصْدَرُ الضَّوْءِ لَا سِيَّمَا الشَّمْسُ

Güneş ve ay (o ikisi) ışığın iki kaynağıdır, özellikle de güneş

إِيَّاكَ أَكْرَمْتُ

Yalnızca sana ikramda bulundum

أَنْتَ صَدِيقِي فِي السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ

Sen darlıkta ve bollukta dostumsun

إِجْلِسَا أَنْتُمَا هُنَا عَلَى هَذَا المَقْعَدِ

Siz ikiniz burada bu bankta oturunuz

أَنَا لَا أُحِبُّ التَّنَزُّهَ فِي الحَدِيقَةِ العَامَّةِ مَسَاءً بَلْ صَبَاحًا

Ben parkta dolaşmayı akşam değil gündüz severim

هَلْ أَنْتُمْ حَارِسُو هَذِهِ المَعَامِلِ؟

Siz bu işyerlerinin bekçileri misiniz ?

أَنْتُنَّ يَا فَتَيَاتُ أُمَّهَاتُ المُسْتَقْبَلِ اللَّاتِي يُرَبِّينَ أَوْلَادَهُنَّ بِتَرْبِيَةِ الإِسْلَامِ

Ey kızlar! Sizler, çocuklarını İslam terbiyesi ile yetiştiren geleceğin annelerisiniz

Zamirler konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Bilindiği ve konunun ilk bölümlerinde açıkladığımız üzere zamirler, muttasıl ve munfasıl olarak ayırılmaktadır. Türkçe olarak düşündüğümüz zaman şahıs ve iyelik ekleri olarak da söyleyebiliriz. Bitişik yani muttasıl zamirler ve ayrı yazılan kişi zamirleri olan munfasıl zamirler olarak geçmektedirler.

c) Bu zamirler de yine fiil ve fail uyumunda cinsiyetler gözetilerek yazılmalıdır.

d) Verilmiş olan örneklerde zamirler cinsiyet ve anlam uyumuna göre yazılmış ve de hareke konulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İŞARET İSİMLERİ

Arapçada işaret isimleri normal isimler gibi müfred, tesniye ve cemi olarak üçe ayrılmaktadır. Yine isimlerde olduğu gibi müzekker ve müennes olarak da ayrılmaktadırlar. İşaret isimleri anlamlarıyla birlikte aşağıda şu şekilde verilmiştir;

	Bu	**Şu**
Müfred müzekker	هَذَا	ذَلِكَ
Müfred müennes	هَذِهِ	تِلْكَ
Tesniye müzekker(nasb-cer)	هَذَانِ – هَذَيْنِ	ذَانِكَ – ذَيْنِكَ
Tesniye müennes(nasb-cer)	هَاتَانِ -هاتَيْنِ	تَانِكَ – تَيْنِك
Cemi müzekker ve Cemi müennes	هَؤُلاَءِ	أُولَئِكَ

Not: Müzekker ve müennes olarak gelmektedirler. Ve her ikisi de damme üzere mebnidir.[1]

Şimdi örneklerle altı çizili şekilde pekiştirelim ;

أَعْجَبْتُ بِهَذَا الرَّأْيِ الرَّائِعِ

Bu mükemmel fikri beğendim

يَعْمَلُ هَذَانِ الطَّبِيبَانِ حَتَّى سَاعَاتٍ مُتَأَخِّرَةٍ فِي اللَّيْلِ

Bu iki doktor gece geç saatlere kadar mesai yapıyor

أُفْتُتِحَتْ هَاتَانِ المُؤَسَّسَتَانِ حَدِيثًا

Bu iki kurum yeni açıldı

كَأَنَّ هَؤُلَاءِ الفَتَيَاتِ القَادِمَاتِ لَاعِبَاتُ كُرَةَ السَّلَّةِ

[1] Muhammed b. Abdurrahim El-Umrî El-Ceylâni, Şerhu'l-Muğni fi İlmi'n-Nahv, Lübnan, Dâru Nûri's-Sabah, 2012 (s.121)

Sanki bu gelen genç kızlar basketbol oyuncuları

حَمْدًا لِله نَعِيشَ أَيَّامًا حُلْوَةً بَعْدَ تِلْكَ الأَيَّامِ الصَّعْبَةِ

O acı günlerden sonra tatlı günler yaşıyoruz Allaha hamdolsun

هَذَانِ المَحَلَّانَ أَجَّرَا لِأَخَوَيْنِ/ أَسْتَأْجَرَ الأَخَوَانُ هَذَيْنِ المَحَلَّيْنِ

Bu iki işyeri iki kardeşe kiralandı/ İki kardeş bu iki dükkânı kiraladı

ذَلِكَ الحَاسُوبَ صَعْبُ الإِسْتِعْمَالِ جِدًّا

Şu bilgisayarın kullanımı çok zor

هَذِهِ الوَاجِبَاتُ يَجِبُ أَنْ تَنْتَهِيَ مِنْهَا خِلَالَ سَاعَتَيْنِ

Bu ödevlerin iki saat içerisinde bitirilmesi gerekiyor

لَمْ أَرَ مِثْلَ هَذَا المَنْزِلِ الرَّائِعِ مِنْ قَبْلُ

Daha önce bunun gibi harika bir ev görmedim

هَذِهِ الهَوَاتِفُ لَنْ تَسْتَعْمِلَ بَعْدَ الآنِ

Bu telefonlar şu andan itibaren artık kullanılmayacak

قَرَأْتُ هَذَيْنِ الكِتَابَيْنِ قَبْلَ يَوْمَيْنِ

Bu iki kitabı iki gün önce okudum

هَؤُلَاءِ بَنَاتٌ يَسْتَحِقْنَ الجَائِزَةَ

Bunlar ödülü hak eden kızlardır

هُنَا مَحَطَّةُ الإِذَاعَةِ الجَدِيدَةُ

Burası yeni radyo istasyonudur

هُنَالِكَ فِي القُدْسِ آثَارٌ إِسْلَامِيَّةٌ وَمَسِيحِيَّةٌ كَثِيرَةٌ

(Orada) Kudüs'te çok miktarda İslami ve Hıristiyan eserleri vardır

أُولَئِكَ تِلْمِيذَاتٌ أَجْنَبِيَّاتٌ يَتَكَلَّمْنَ التُّرْكِيَّةَ بِطَلَاقَةٍ

Onlar, akıcı şekilde Türkçe konuşan yabancı kız öğrencilerdir

هَذَا رَجُلٌ ذُو أَخْلَاقٍ جَمِيلَةٍ

Bu güzel ahlaklı bir adamdır

سَمِعْتُ أَنَّ هَذَيْنِ الوَلَدَيْنِ مُهَذَّبَانِ

Bu iki çocuğun terbiyeli olduğunu duydum

رَأَيْتُ هَاتَيْنِ الفَتَاتَيْنِ قَبْلَ ذَلِكَ فِي مَهْرَجَانٍ

Bu iki kızı daha önce bir festivalde gördüm

أَظُنُّ أَنِّي زُرْتُ هَذِهِ الحَدِيقَةَ مِنْ قَبْلُ

Bu parkı daha önce ziyaret ettim diye hatırlıyorum

هَؤُلَاءِ صَنَّاعٌ مَاهِرُونَ

Bunlar hünerli üreticilerdir

İşaret isimleri konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Bu isimler adından anlaşılacağı üzere kişiyi ya da nesneyi belirtmek için kullanılan kelimelerdir.

c) Cümle içerisinde işaret etmiş olduğu ismin sayısına ve cinsiyetine göre tekil, ikil ya da çoğul olarak ve aynı zamanda müzekker ve müennes durumuna göre kullanılır. Ve hareke durumu da mebni olanlar dışında türüne göre değişkenlik gösterebilir.

d) Zamirlerde olduğu gibi işaret isimleri kullanılırken gayr-ı akil olan kelimelerin tekil veya çoğulları da tekil müennes gibi sayılarak işaret ismiyle yazılırlar.

2.1. İsm-i Mevsûller

Kendisinden sonra gelen ve adına sıla cümlesi dediğimiz bir cümle ile tamamlanmış isimlere ismi mevsuller yani Türkçedeki adıyla ***ilgi zamiri*** de denilmektedir.[1]

İsm-i mevsuller; has ismi mevsuller ve müşterek ismi mevsuller olmak üzere

[1]Günday. & Şahin. *Arapça Dilbilgisi*, (s.193)

ikiye ayrılmaktadırlar.

2.1.1. Has İsm-İ Mevsuller

müfred,tesniye ve cemi olarak ayrılmaktadırlar.

Has ism-i mevsuller aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Müfred müzekker - **الَّذِي**

Müfred müennes - **الَّتِي**

Tesniye müzekker(nasb-cer,raf) - **اللَّذَانِ , اللَّذَيْنِ**

Tesniye müennes(nasb-cer,raf) -**اللَّتَانِ اللَّتَيْنِ**

Cemi müzekker -**الَّذِينَ**

Cemi müennes -**اللَّوَاتِي**

2.1.2. Müşterek İsmi Mevsuller

مَنْ، مَا olarak geçmektedir.

Müşterek ism-i mevsuller olan مَنْ kelimesi akıllı varlıklar için kullanılmaktayken مَا ise akılsız varlıklar için kullanılmaktadır. Ayrıca bu ism-i mevsullerin ne ya da kim için kullanıldığı sıla cümlesi içerisindeki zamirden anlaşılmaktadır.[1]

Konuyla ilgili örnekler aşağıda verilmiştir ;

يَشْتَرِي النَّاسُ مِنْ الدَّكَاكِين/المَحَلَّاتِ التِّجَارِيَّةِ مَا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ

İnsanlar ihtiyaçlarını (ihtiyaç duyduklarını) marketten satın alırlar

سَلِّمُوا عَلَى مَنْ تُقَابِلُونَهُمْ فِي الطَّرِيقِ

Yolda gördüğünüz kimselere selam veriniz

جَاءَ الطَّالِبُ الَّذِي فَازَ فِي المُسَابَقَةِ

Yarışmayı kazanan öğrenci geldi

إِفْعَلْ مَا تَشَاءُ فَإِنَّكَ حُرٌّ فِي أَفْعَالِكَ

[1] Kafes. *Arapça Dilbilgisi*, (s.64)

İstediğini yap zira sen işlerinde özgürsün

نَبَّهْتُ الطِّفْلَةَ الصَّغِيرَةَ الَّتِي قَطَفَتْ الأَزْهَارَ مِنْ الحَدِيقَةِ العَامَّةِ

Parktan çiçek koparan küçük kızı uyardım

يَسْتَرِيحُ العُمَّالُ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ فِي هَذَا المَصْنَعِ كُلَّ يَوْمٍ سَاعَةً ظُهْرًا

Bu fabrikada çalışan işçiler her gün öğlen bir saat dinlenirler

أُكْرِمُ مَنْ يَزُورُنِي كُلَّ الإِكْرَامِ

Beni ziyaret eden kişiye her türlü ikramda bulunurum

لَيْلَى هِيَ الَّتِي تَعَلَّمَتْ الحِيَاكَةَ

Örgü öğrenen Leyladır

أَحْمَدُ هُوَ الَّذِي فَازَ بِالجَائِزَةِ

Ödülü kazanan Ahmet'tir

الطَّبِيبَاتُ اللَّاتِي يَعْمَلْنَ فِي هَذَا المُسْتَشْفَى مُتَزَوِّجَاتٌ

Bu hastanede çalışan kadın doktorlar evlidirler

الَّذِينَ يُدَافِعُونَ عَنَّا هُمْ جُنُودُ شُجَعَانُ

Bizi savunanlar cesur askerlerdir

اللَّذَانِ يَتَعَلَّمَانِ اللُّغَةَ الإِنْكِلِيزِيَّةَ هُمَا عُمَرُ وَ مُحَمَّدٌ

İngilizceyi öğrenenler Ömer ve Muhammet'tir

يَزُورُ الأَصْدِقَاءُ المَسْجِدَ الأَقْصَى الَّذِي يُصَلِّي فِيهَ مَنْ يَزُورُهُ

Arkadaşlar, ziyaret edenin namaz kıldığı Mescid-i Aksa'yı ziyaret ediyorlar

قَامَ الدَّلِيلَانِ السَّيَّاحِيَّانِ اللَّذَانِ يُشْرِفَانِ عَلَى الرِّحْلَةِ بِتَقْدِيمِ بَعْضِ المَعْلُومَاتِ عَنْ الرِّحْلَةِ

Geziye başkanlık eden iki turizm rehberi gezi hakkında bazı bilgiler sundu

إِيَّاكَ أَنْ تُؤَذِّي مَنْ يُحْسِنُ إِلَيْكَ

Sakın sana iyilik edene eziyet etme

عَفَوْتُ عَنْ الشَّخْصِ الَّذِي كَلَّمَنِي كَلَامًا رَدِيئًا

Bana kötü söz söyleyeni affettim

سَافَرَتْ/إنْصَرَفَتْ الضَّيْفَةُ الَّتِي أَضَفْنَاهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي بَيْتِنَا

Evimizde üç gün konuk ettiğimiz bayan misafir gitti

حَضَرَ الرَّاعِيَانُ اللَّذَانِ كَانَا غَائِبَيْنِ مُنْذُ أُسْبُوعٍ

Bir haftadır kayıp olan iki çoban geldi

جَاءَتْ الإمْرَأتَانِ اللَّتَانِ تَسْكُنَانِ بِقُرْبِ بَيْتِنَا

Evimize yakın bir yerde oturan iki kadın geldi

فَرِحَتْ النِّسَاءُ اللَّاتِي فُزْنَ بِالمُسَابَقَةِ فَرْحاً كَبِيراً

Yarışı kazanan kadınlar çok sevindiler

İsm-i Mevsuller konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Bu konuda ism-i mevsuller has ve müşterek olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Has dediklerimiz genellikle insanlar için kullanılmkadırlar. Ve bunların tekil, ikil ve çoğul hallerinin yanı sıra müzekker ve müenneslik durumları da vardır. Ayrıca tesniye hallerinde merfu, mecrur ve mansup olarak da değişime uğrayabilirler. (bu haller örneklerden önceki açıklama kısmında belirtilmiştir)

c) Örnekler verildiğinde ve harekeler konulduğunda bu kurallar göz önünde bulundurulmuştur.

2.3. Nasp Edatları

Muzari fiilin başına gelerek fiilin sonunu nasb eden (fetha yapan) edatlara denilmektedir. Bunların en çok bilinenleri ise أَنْ، لَنْ، كَيْ، إذَنْ (إذًا)،لِ, حَتَّى edatlarıdır. Sonunda ن (nun) bulunan çoğul fillerin son harfini cemi müennes hariç düşürür.[1]

Tekil olarak gelenlerin ise son harekesini fetha yapar. Yalnız bunların içinde إذَنْ (إذًا) edatı diğerlerinden farklı olarak nasb etmesi için üç şartı taşımalıdır.[1]

[1] *Arapça Okulu*. (2011). Arapça Okulu Sitesi: http://www.arapcaokulu.com adresinden alındı

1- Edatın cevap cümlesinin başında yer alması gerekmektedir. [2]

2- Kendinden sonra gelecek fiilin anlam bakımından gelecek zaman anlamı taşıması gerekir.[3]

3- Edat ile fiil arasında yabancı kelime bulunmamalıdır. [4]

Konuyla ilgili altı çizili şekilde örnekler aşağıda verilmiştir ;

دَعَوْتُ أَصْدِقَائِي لِنَحْتَفِلَ مَعًا بِذِكرَى مَوْلِدِ النَّبِيِّ

Mevlit kandilini beraber kutlamak için arkadaşlarımı çağırdım

إِشْتَرَيْتُ بَيْتًا كَيْ أُؤَجِّرَهُ لَيْسَ لِأَسْكُنَ فِيهِ

Kiraya vermek için bir ev satın aldım oturmak için değil

"مِنْ المُمْكِنِ أَنْ يَنْتَشِرَ الفَيْرُوس"[5]

Virüsün yayılması mümkündür/ Virüs yayılabilir

إِحْتَرِمْ مَنْ هُوَ أَكْبَرُ مِنْكَ سِنًا حَتَّى يَرْحَمَكَ اللهُ

Yaşça senden büyük olanlara saygı göster ki, Allah da sana merhamet etsin (sana merhamet etmesi için)

إِفْتَحْ النَّوَافِذَ كَيْ يَتَجَدَّدَ هَوَاءُ الغُرْفَةِ

Pencereleri aç ki, odanın havası değişsin (değişmesi için)

إِنْ لَمْ تَأْتِ مُبَكِّرًا لَنْ تُلْحِقَ الطَّائِرَةَ

Erken gelmezsen uçağa yetişemeyeceksin

أَدْرُسُ النَّحْوَ لِأَتعلّمَ اللُّغَةَ العَرَبِيَّةَ صَحِيحاً/بُدُونِ خَطَأٍ

Arapçayı doğru öğrenebilmem için nahiv okuyorum

سَيُوَاصِلُ المَظْلُومَ نِضَالَهُ حَتَّى يَنَالَ /يَسْتَرْجِعَ حَقَّهُ

[1] Hasan Akdağ, *Arap Dilinde Edatlar*,Konya, Tekin Kitapevi. (1981).s.36
[2] Akdağ, *Arap Dilinde Edatlar,(s.36)*
[3] Akdağ, *Arap Dilinde Edatlar,(s.36)*
[4] Akdağ, *Arap Dilinde Edatlar,(s.36)*
[5] Halil, A., Işık, R., & Köksoy, M. *Tematik Metinler,* İstanbul: Muarrib Yayınları. (2021).s.18

Mazlum, hakkını geri alıncaya kadar mücadelesini sürdürecek

لَا تَنْقُلْ خَبَراً حَتَّى تَتَحَقَّقَ / تَتَأَكَّدَ مِنْ صِحَّتِهِ

Doğruluğundan emin oluncaya kadar bir haberi yayma

فِي الدُّنْيَا لَنْ يَفُوزَ الظَّالِمُونَ اِطْلَاقاً

Dünyada zalimler asla başarılı olamayacaklar

إجْتَهَدَ الطُّلَّابُ إجْتِهَاداً كَيْ يَفُوزُوا فِي مُسَابَقَةِ المَعْرِفَةِ

Bilgi yarışmasında kazanmak için öğrenciler sıkı çalıştılar

عَلَى الفَرْدِ أَنْ يَحْتَرِمَ حُقُوقَ الآخَرِينَ

Kişinin başkalarının haklarına saygı göstermesi gerekir

إعْمَلْنَ كَثِيراً كَيْ تُحَقِّقْنَ آمَالِكُنَّ

(Ey kızlar) Sizler, hayallerinizi gerçekleştirebilmek için çok çalışınız

لَنْ تَفُوزُوا/تَنْجَحُوا حَتَّى تَعْمَلُوا/تَكَافَحُوا لَيْلَ نَهَارٍ

Gece gündüz çalışmadıkça başarılı olamazsınız

يَعْمَلُ الإنْسَانُ فِي صِغَرِهِ كَيْ يَسْتَرِيحَ فِي كِبَرِهِ

İnsan büyüdüğünde rahat etmek için küçükken çalışır

يَأْمُرُنِي الإسْلَامُ أَنْ أُحْسِنَ إِلَى الفُقَرَاءِ وَ المُحْتَاجِينَ

İslam bana fakirlere ve muhtaçlara iyilikte bulunmamı emrediyor

المُؤْمِنُ يُطِيعُ أَوَامِرَ رَبِّهِ كَيْ يَدْخُلَ الجَنَّةَ

Mümin cennete girmek için Rabbinin emirlerine itaat eder/ uyar

لَنْ يَقُومَ أَحَدٌ مِنْ مَكَانِهِ قَبْلَ أَنْ تَأْتِيَ الشُّرْطَةُ

Polis gelmeden hiç kimse yerinden kalkmayacak

بَذَلْتَ كُلَّ جُهْدَكَ فِي أَدَاءِ الوَاجِبِ إِذَنْ أُكَافِئُكَ

Ödevi yaparken elinden geleni yaptın o halde seni ödüllendireceğim

تَعِبْتُ كَثِيراً حِينَ أُنَظِّفُ المَنْزِلَ إِذَنْ أَجْلِسَ هُنَا وَ أَسْتَرِيحَ

Evi temizlerken çok yoruldum o halde oturup dinlenirim

Nasp Edatları konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) لِ،(إذًا) إذَنْ، كَيْ، لَنْ، أَنْ, حَتَّىedatlarıdır.

c) Bu edatlar muzari fiillerin başında geldiklerinde fiili nasp ederler.

d) Tekil fiillerin son harekesini, ikil ve çoğul olanların ise harflerini etkilerler. (Hareke ve harf etkileri yukarıdaki açıklamalarda belirtilmiştir)

e) Örneklerde tüm edatlar kullanılmış olup edatlardan sonraki fiillerin sonlarında olması gereken değişiklikler yapılmış ve harekesi ona uygun şekilde konulmuştur.

2.4. Cezm Edatları

Başına geldikleri fiili nasb eden edatlara cezm edatları denilir. Bunlar ; Bir muzariyi cezm eden ve iki muzariyi cezm eden edatlar olarak ikiye ayrılmaktadırlar.

2.4.1. Bir Muzariyi Cezm Eden Edatlar

لَمْ،لَمَّا،لِ،لاَ olarak dörde ayrılmaktadırlar. لَمْ edatı, muzari fiilin önüne gelerek muzari fiili mazi olumsuz fiile dönüştürür. لَمَّا edatı , yine muzari fiilin önüne gelerek mazi olumsuz anlamı katar ve işin henüz olmadığını belirtir.[1]

لِ edatı, muzariyi cezm edip emir manası verir. لاَ edatı, muzariyi cezm eder ve o işin yapılmamasını ister.

2.4.2. İki Muzariyi Cezm Eden Edatlar

إنْ إذْما مَنْ مَهْما أيُّ مَتَى أيْنَما أيّانَ حَيْثُما أنّى أيْنَما. Bunlara şart edatı da denilmektedir. [2]

[1] *Fasih Arapça*, (2015). Fasih Arapça Web Sitesi: https://fasiharapca.com/ adresinden alındı
[2] *Fasih Arapça*, (2015). Fasih Arapça Web Sitesi: https://fasiharapca.com/ adresinden alındı

Şimdi konumuzu altı çizili örneklerle pekiştirelim ;

فَاطِمَةُ لَمْ تَكْذِبْ قَطُّ

Fatma hiç yalan söylemedi

لَمْ يَنَلْ الفَوْزُ/النَّجَاحُ بِالكَسَلِ وَ الإهْمَالِ

Başarı, tembellik ve ihmalle elde edilmez

قَرَّرْنَا الذِّهَابَ إلَى النُّزْهَةِ لَكِنْ لَمَّا نَذْهَبْ

Pikniğe gitmeye karar verdik ama henüz gitmedik

لَا تَجْتَهِدْ دُرُوسَكَ وَحْدَكَ وَاسْتَعِنْ بِأَصْدِقَائِكَ أَيْضاً

Yalnız başına ders çalışma arkadaşlarından da yardım iste

هَرَبَ السَّارِقُ مِنْ المَصْرِفِ بِالنُّقُودِ وَ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ

Hırsız bankadan, kendini hiç kimse görmeden paralarla kaçtı

كَادَ الشِّتَاءُ يَنْتَهِي وَ لَمَّا يَنْزِلْ الثَّلْجُ

Kış neredeyse bitti ama hala kar yağmadı

إنْتَهَتْ العُطْلَةُ وَ لَمَّا نَنْتَهْ مِنْ أَدَاءِ/ كِتَابَةِ وَاجِبَاتِنَا

Tatil bitti biz hala ödevlerimizi bitiremedik

لِيشربْ الدَّوَاءَ حَتَّى يُشْفَى مِنْ آلَامِهِ/ مَرَضِهِ/ تَتَوَقَّفَ آلَامُهُ

İlacı içsin ki ağrıları geçsin/ iyileşsin/ dinsin

لَا تَرْمُوا النُّفَايَاتِ فِي الشَّارِعِ

Çöpleri sokağa atmayınız

لَمْ يَجْتَهِدْ إجْتِهَاداً لِذَا رَسَبَ فِي الإمْتِحَانَاتِ

O dersine iyi çalışmadı o yüzden sınavlarda başarılı olamadı

لَمْ يُحَارِبْ الجَبَانُ العَدُّو

Korkak, asla düşmanla savaşmadı

" لَمْ يَعُدْ مُقْتَصِرًا مِثْلُ السَّابِقِ [1]

Eskisi gibi kısıtlı değil artık

لَا تُشَاهِدْ التِّلْفَازَ مِنْ قَرِيبٍ

Televizyonu yakından izleme

لاَ تنسَ أَبَدًا ذِكْرَ اللهِ

Allah'ı anmayı unutma asla

حَانَ وَقْتُ الخُرُوجِ مِنْ الصَّفِّ وَلَمَّا يَرُنَّ الجَرَسُ

Sınıftan çıkma zamanı geldi; ancak hala zil çalmadı

لَمْ تَخُنْ عَائِشَةُ الأَمَانَةَ إِلَى الآنِ وَلَنْ تَخُونَ عَوْضُ

Ayşe, şimdiye kadar emanete ihanet etmedi, bundan sonra da etmeyecek

حَانَ المَوْعِدُ وَلَمَّا يَصِلْ أَبِي إِلَى المَطَارِ

Vakit geldi ama babam hala havaalanına gelmedi

لَا تَتَدَخَّلْنَ فِيمَا لَا يَعْنِيكُنَّ يَا نِسَاءُ

(Siz ey bayanlar) Sizi ilgilendirmeyen şeylere karışmayın

لِتَنْتَبِهَا إِلَى إِشَارَاتِ المُرُورِ فِي الطُّرُقِ/ الشَّوَارِعِ الرَّئِيسِيَّةِ

(O ikisi) Caddelerde/ana yollarda trafik işaretlerine dikkat etsin

لَا تَقُلْ إِلَّا الصِّدْقَ/ لَا تَكْذِبْ وَلَوْ وَعَدُوكَ مَنْصِباً

Doğruluktan başkasını söyleme/ Sana makam bile vaat etseler yalan söyleme

[1] Halil, Işık, & Köksoy, *Tematik Metinler*,(s.36)

Edatları konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Bu edatlar bir nuzariyi cezm eden ve iki muzariyi cezm eden edatlar olarak ikiye ayrılmaktadır.

c) İki muzariyi cezm eden edatlar, şart edatları olarak da geçmektedir.

d) Örneklerden anlaşılacağı üzere edattan sonra gelen tekil muzari fiil cezm edilmiş, ikil olanlar ile çoğul olanların sondaki harfleri düşmüştür.

e) Bu belirtilmiş olan kurallar çerçevesinde harekeler konulmuş ve harfler atılmıştır.

f) Fiiller yazılırken aynı zamanda cinsiyet uyumu da aranmıştır. Mebni olan cemi müennes salimde fiilde değişiklik yşanmamıştır

2.5. Müteaddi ve Lazım Fiiller

Meful alan veya almayan bu fiillere bir diğer adıyla (Geçişli ve Geçişsiz fiiller) de denilmektedir. Müteaddi(Geçişli) fiiller kısaca meful alan yani neye, kimi, kime ve neyi gibi sorulara cevap veren fiillere denir. Lazım(Geçişsiz) fiiler ise meful almayan ve bu sorulara cevap vermeyen fiillerdir.

Ayrıca تفعيل،إفعال babları da sülasi olan geçişsiz fiilleri geçişli yaparken, geçişli olanların geçişlilik durumunu arttırır.[1]

Bazı durumlarda fiiller mefulü direk alamadığı için harfi cerler vasıtasıyla meful alabililer.[2]

[1] Akdağ, *Arap Dilinde Fiiller*,(s.45)

[2] Akdağ, *Arap Dilinde Fiiller*,(s.46)

Aşağıdaki örnek cümlelerde malum fiiller ve meçhul fiiller altı çizili şekilde belirtilmiştir;

مَاتَ الرَّجُلُ مِنْ المَرَضِ

Adam hastalıktan öldü

عَصَفَتْ الرِّيحُ أَمْسَ

Dün rüzgâr şiddetli esti

رَنَّ الجَرَسُ لَكِنَّ لَا أَحَدَ سَمِعَهُ

Zil çaldı ama kimse duymadı

يَتَصَدَّقُ الأَغْنِيَاءُ بِأَمْوَالِهِمْ عَلَى الْفُقَرَاءِ

Zenginler mallarıyla fakirlere yardım ederler

دَرَسَ التِّلْمِيذُ فَنَجَحَ

Öğrenci çalıştı ve başarılı oldu

تَغَيَّرَ الطَّقْسُ فَجْأَةً وَ بَدَأَ هُطُولُ المَطَرِ

Hava aniden değişti ve yağmur yağmaya başladı

أَخْبَرَنَا المُدَرِّسُ أَنَّ الإِمْتِحَانَ قَرِيبٌ

Öğretmen bize sınavın yakın zamanda olduğunu haber verdi

يَقْرَأُ المُسْلِمُونَ القُرْآنَ طَالِبِينَ رِضَا اللهِ

Müslümanlar Allah rızası için Kur'an-ı Kerim okurlar

يُمْكِنُ أَنْ تَذْهَبَ إِلَى المَلْعَبِ بَعْدَ تَنَاوُلِ الغَدَاءِ

Öğle yemeğini yedikten sonra sahaya gidebilirsin

نِلْتُ شَهَادَةَ التَّخَرُّجَ بَعْدَ كَدٍّ دَامَ خَمْسَ سَنَوَاتِ

Beş yıl süren sıkı çalışma ile diplomayı aldım

صَدَقَ المُتَحَدِّثُ فِي قَوْلِهِ

Konuşan doğru konuştu

عَادَ المُسَافِرُ مِنْ سَفَرِهِ بَعْدَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ

Yolcu üç gün sonra yolculuğundan geri döndü

حَصَدَ الفَلَّاحُ القَمْحَ

Çiftçi buğdayı hasat etti

رَسَمَتْ لَيْلَى لَوْحَةً جَمِيلَةً

Leyla güzel bir tablo çizdi

صَلَّى المُصَلُّونَ صَلَاةَ الظُّهْرِ فِي المَسْجِدِ

Cemaat öğle namazını camide kıldı

خَرَجَ المُعَلِّمُ مِنْ الصَّفِّ سَعِيدًا

Öğretmen sınıftan mutlu bir şekilde çıktı

فَرِحَ الوَلَدُ بِالجَائِزَةِ المُقَدِّمَةِ لَهُ

Çocuk kendisine takdim edilen ödülle mutlu oldu

فَاضَ النَّهْرُ

Nehir taştı

سَافَرَتْ أُخْتِي إِلَى مِصْرَ قَصْدَ الدِّرَاسَةِ

Kız kardeşim okuma amacıyla Mısır'a gitti

نَامَ الطِّفْلُ مُتَأَخِّرًا

Çocuk geç uyudu

Müteaddi ve Lazım Fiiller konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Müteaddi fiil yani geçişli fiil olarak geçen fiiller meful yani nesne alan fiillerdir. Lazım filler yani geçişsiz olanlar ise meful almayanlardır.

c) Lazım fiilde fiilden etkilenen bir nesne bulunmamaktadır.

d) Müteaddi fiilde ise meful olduğundan dolayı mefulün çeşidine göre hareke konulmuştur. Harfi cer almadığı takdirde mansup olarak geçmektedir

2.6. Meçhul ve Malum Fiil

Bu filler Türkçede de bildiğimiz etken ve edilgen fiillerdir. Meçhul fiil fail olmadan mefulün failin yerine geçip merfu olduğu fillere denilmektedir. Malum fiil ise fail alan fiillerdir.

Mazi bir fiilin meçhul olabilmesi için yapılması gerekenlerden biri de sondan bir önceki harfin harekesi kesra yapıldıktan sonra önceki harfler ötre yapılır ve malum fiil meçhul fiile dönüştürülür.[1]

Aşağıdaki örneklerde fiiller hem meçhul hem de malum olarak iki ayrı şekilde belirtilmiş ve altları çizilmiştir ;

وَجَدَ صَدِيقُكَ إقْتِرَاحَكَ صَعْباً/ وُجِدَ إقْتِرَاحُكَ صَعْباً

Arkadaşın önerini zor buldu/ Önerin zor bulundu (görüldü)

نَامَ الطِّفْلُ عَلَى السِّرِيرِ/ نِيمَ عَلَى السِّرِيرِ

Çocuk yatakta uyudu/ Yatağa yatıldı (yatakta uyundu)

سَلَّمَ القَيِّمُونَ عَلَى المُسَافِرِينَ/ سُلِّمَ عَلَى المُسَافِرِينَ

Yolcu olmayanlar yolculara selam verdiler/ Yolculara selam verildi

لَمْ أَنَمْ قَبْلَ أنْ أَكْتُبَ وَاجِبَاتِي/ مَا نِيمَ قَبْلَ أَنْ تُكْتَبُ الوَاجِبَاتُ

Ödevlerimi yapmadan (yazmadan) uyumadım/ Ödevler yapılmadan (yazılmadan) uyulmadı

أَكَلْتُ العَشَاءَ مُتَأَخِّرًا اليَوْمَ/ أُكِلَ العَشَاءُ مُتَأَخِّرًا اليَوْمَ

Akşam yemeğini bugün geç yedim/ Akşam yemeği bugün geç yendi

سَارَ المُشَاةُ عَلَى الرَّصِيفِ فِي الشَّارِعِ/ سِيرَ عَلَى الرَّصِيفِ فِي الشَّارِعِ

[1] Yaşar, *Arapçanın Temel Kuralları*, (s.31)

Yayalar caddede kaldırımdan yürüdü/ Caddede kaldırımdan yüründü

قَالَ الخُبَرَاءُ إِنَّ التَّكْنُولُوجِيَا لَهَا أَضْرَارٌ قَدْرٍ مَا لَهَا فَوَائِدُ/ قِيلَ أَنَّ التَّكْنُولُوجِيَا لَهَا أَضْرَارٌ قَدْرٍ مَا لَهَا فَوَائِدُ

Uzmanlar teknolojinin faydası kadar zararı da olduğu söyledi/ Teknolojinin faydası kadar zararı da olduğu söylendi

إِذَا قَرَأَ القَارِئُ القُرْآنَ فَأَنْصِتُوا لَهُ/ إِذَا قُرِئَ القُرْآنُ فَأَنْصِتُوا

İmam Kur'an-ı Kerim okuduğunda ona kulak verin/ Kur'an-ı Kerim okunduğunda kulak verin

نَصَحَتْنِي أُمِّي نَصَائِحَ عَدِيدَةً/ نُصِحَتْ نَصَائِحُ عَدِيدَةٌ

Annem birçok nasihatte bulundu/ Nasihatlerde bulunuldu

سَتَجْرِي الحُكُومَةُ إِنْتِخَابَاتٍ عَامَّةٍ فِي نِهَايَةِ الشَّهْرِ الَجَارِي/ سَتُجْرَى إِنْتِخَابَاتٌ عَامَّةٌ فِي نِهَايَةِ الشَّهْرِ الَجَارِي

Hükumet, bu ayın sonunda genel seçimleri gerçekleştirecek/ Bu ayın sonunda genel seçimler gerçekleştirilecek (yapılacak)

بَاعَ الفَلَّاحُ المَحْصُولَ وَإِشْتَرَى بِثَمَنِهِ مَا إِحْتَاجَ إِلَيْهِ/ بِيعَ المَحْصُولَ وَأُشْتُرِيَ بِثَمَنِهِ مَا أُحْتِيجَ إِلَيْهِ

Çiftçi mahsulü sattı ve parasıyla ihtiyaç duyduğu şeyleri satın aldı/ Mahsul satıldı ve parasıyla ihtiyaç duyulan şeyler satın alındı

يَسْتَخْرِجُ العُمَّالُ البَتْرُولَ مِنْ بَاطِنِ الأَرْضِ/ يُسْتَخْرَجُ البَتْرُولُ مِنْ بَاطِنِ الأَرْضِ

İşçiler petrolü yer altından çıkarmaktadır/ Petrol yer altından çıkarılmaktadır

يَدْعُو النَّاسُ أَحَبَّتَهُمْ إِلَى الأَعْرَاسِ/ يُدْعَى الأَحَبَّةُ إِلَى الأَعْرَاسِ

İnsanlar sevdiklerini düğünlere davet ederler/ Sevilen insanlar düğünlere davet ediliriler

يَذْهَبُ المُسْلِمُ إِلَى المَسْجِدِ فِي كُلِّ صَلَاةٍ / يُذْهَبُ إِلَى المَسْجِدِ فِي كُلِّ صَلَاةٍ

Müslüman her namazda camiye gider/ Her namazda camiye gidilir

يَكْتُبُ الطَّالِبُ الوَاجِبَاتِ البَيْتِيَّةَ بِدِقَّةٍ/ تُكْتَبُ الوَاجِبَاتُ البَيْتِيَّةُ بِدِقَّةٍ

Öğrenci, ev ödevlerini titizlikle yazar/ Ev ödevleri titizlikle yazılır

حَازَ الطَّالِبُ عَلَى شَهَادَةِ التَّخَرُّجِ فِي نِهَايَةِ العِامِ الدِّرَاسِيِّ/ حِيزَ عَلَى شَهَادَةِ التَّخَرُّجِ فِي نِهَايَةِ العِامِ الدِّرَاسِيِّ

Eğitim yılı sonunda öğrenci, mezuniyet diploması aldı/ Eğitim yılı sonunda mezuniyet diploması alındı

يُنَظِّفُ عُمَّالُ النِّظَافَةِ شَوَارِعَ المَدِينَةِ كُلَّ يَوْمٍ عِدَّةَ مَرَّاتٍ/ تُنَظَّفُ شَوَارِعُ المَدِينَةِ كُلَّ يَوْمٍ عِدَّةَ مَرَّاتٍ

Şehrin caddelerini temizlik görevlileri günde birkaç kere temizlerler/ Şehrin caddeleri günde birkaç kere temizlenir

يُشَاهِدُ الرَّجُلُ مُبَارَاةَ كُرَةِ القَدَمِ فِي المَلْعَبِ/ تُشَاهَدُ مُبَارَاةُ كُرَةِ القَدَمِ فِي المَلْعَبِ

Adam futbol maçını statta izliyor/ Futbol maçı statta izleniyor

قَضَتِ الأُسْرَةُ أَوْقَاتاً سَعِيدَةً فِي المُنْتَزَهِ/ قُضِيَتْ أَوْقَاتٌ سَعِيدَةٌ فِي المُنْتَزَهِ

Aile, mesire alanında (piknikte) mutlu zamanlar (anlar) geçirdi/ Mesire alanında (piknikte) mutlu zamanlar (anlar) geçirildi

يُؤَدِّي المُسْلِمُونَ صَلَوَاتَهُمْ إمَّا فِي المَسْجِدِ وَ إمَّا فِي المَنْزِلِ/ تُؤَدَّى الصَّلَوَاتُ إمَّا فِي المَسْجِدِ وَ إمَّا فِي المَنْزِلِ

Müslümanlar namazlarını ya evde ya da camide kılarlar/ Namazlar ya evde ya da camide kılınır

Meçhul ve Malum fiil konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Malum fiil değimiz fiiller yani etken fiillerdir. Meçhul ise yapanı belli olmayan edilgen fiillerdir.

c) Malum fiilde fail bellidir ve merfu olarak geçmektedir.

d) Meçhul fiilde ise fail yoktur, onun yerine naib-i fail merfu olarak gelir ve işten etkilenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GAYRI MUNSARIF

Cer yani kesra harekesini kabul etmeyip tenvin almayan ve kesra yerine fetha harekesi alan isimlere Gayrı munsarif denilir.[1]

Gayrı Munsarifleri üç grupta toplayabiliriz. Bunlar ; Özel isimler, İsimler ve Sıfatlardır.

3.1. Özel İsimler

Bunlar da kendi içerisinde kısımlara ayrılmaktadır. Bunlar ;

-Kadın isimleri (عائشة)

-Sonunda dişilik (ة) harfi bulunan erkek isimleri (حمزة)

-Şehir isimleri (دمشق)

-Yabancı dillerden Arapçaya geçmiş olan özel isimler (يعقوب)

-Sonunda (ان) bulunan isimler (عثمان)

- Fiil vezninde olan özel isimler (أحمد)

- Üç harften oluşup ilk harfi ötre ikinci harfi fetha olan özel isimler (عُمَر)

- Kelimeleri kaynaşmış olan özel isimler (حضرموت)

3.2. İsimler

- Sonunda dişilik belirtisi olan elif harfi bulunan isimler (صحراء)

- Mefailu kalıbında olan kelimeler (مدارس)

3.3. Sıfatlar

- Sonunda dişilik belirtisi olan elif harfi bulunan sıfatlar (بيضاء)

- أفعل vezninde olan sıfatlar (أكثر)

- فعلان-فعلى kalıbında gelen müennes sıfatlar (جوعان-جوعى)

[1] Yılmaz, *Arapça Dilbilgisine Giriş,* (s.98)

Ayrıca gayrı munsarif olan kelime muzaf durumunda olursa veyahut başına el takısı(ال) alırsa kesra harekesi konulabilir.[1]

Aşağıdaki örneklerde altı çizili şekilde gayrı munsariflere yer verilmiştir ;

إِرْتَدَتْ سَلْمَى مَلَابِسَ حَمْرَاءَ فِي حَفْلِ تَخَرُّجِهَا

Selma mezuniyet töreninde kırmızı elbiseler giydi

تَزَوَّجَ أَخِي أَحْمَدُ بِفَتَاةٍ حَسْنَاءَ

Kardeşim Ahmet güzel bir kızla evlendi

تَفْتَحُ مَجْلِسُ التَّعْلِيمِ العَالِيّ مَعَاهِدَ وَكُلِّيَّاتٍ وَجَامِعَاتٍ كُلَّ سَنَةٍ

Yüksek Öğretim Kurulu her yıl enstitüler, fakülteler ve üniversiteler açıyor

يَصْرَخُ اِبْنُ جَارَتِنَا كَثِيرًا لِأَنَّهُ عَطْشَانُ

Komşumuzun oğlu çok bağırıyor çünkü susamış

أَرَادَ أُسْتَاذُنَا أَنْ نَكْتُبَ عَنَاوِينَ النُّصُوصِ بِقَلَمٍ لَوْنُهُ أَحْمَرُ

Hocamız metinlerin başlıklarını kırmızı renkle yazmamızı istedi

كُلُّ طَالِبٍ وَطَالِبَةٍ فِي مُجْمُوعَتِنَا ظَمْآنُ إِلَى المَعْرِفَةِ

Grubumuzdaki her bir (kız-erkek) öğrenci bilgiye susamış durumda

إِيَّاكَ يَا أَخِي المُسْلِمُ أَنْ تَنَامَ شَبْعَانَ وَجَارَكَ جَوْعَانُ

Sakın ha Müslüman kardeşim, komşun açken sen tok uyuma

تَكَلَّمْتُ هَذَا المَوْضُوعَ مَعَ أَكْرَمَ, وَلَكِنَّهُ لَمْ يَصِغْ إِلَيَّ

Ekrem ile bu konu hakkında konuştuk ancak o beni dinlemedi

سُورَةُ لُقْمَانَ مِنْ أَكْثَرِ السُّوَرِ القُرْآنِيَّةِ الَّتِي مَلِيئَةٌ بِالدُّرُوسِ

Lokman suresi en fazla ibretlerle dolu Kur'an surelerinden biridir

جَابَ أَبْنَاءُ حَضْرَمَوْتَ المَدِينَةَ

Hadramavt evlatları, şehri baştanbaşa gezdiler

[1] Yılmaz, *Arapça Dilbilgisine Giriş,* (s.98)

لُقّبَ الخَلِيفَةُ عُمَرُ بْنَ الخَطّابِ بِالفَارُوقِ

Halife Ömer b. Hattab el-Faruk olarak lakaplandırıldı

يُحَاوِلُ الأَطِبَّاءُ وَالبَاحِثُونَ أَنْ يَجِدُوا حَلًّا أَنْسِبَ لِهَذَا المَرَضِ

Doktorlar ve araştırmacılar, bu hastalık için en uygun çözümü bulmaya çalışıyorlar

إِلْتَقَيْتُ مَعَ أُدَبَاءَ وَشُعَرَاءَ أَتْرَاكٍ مَشْهُورِينَ يَوْمَ الجُمْعَةِ

Cuma günü, tanınmış Türk şair ve edebiyatçılarla buluştum

سَافَرْتُ إِلَى أَنْقَرَةَ فِي الشَّهْرِ المَاضِي وَبَقَيْتُ هُنَاكَ أُسْبُوعاً كَامِلاً

Geçen ay Ankara'ya gittim ve orada tam bir hafta kaldım

فِي القَدِيمِ كَانَتْ البُيُوتُ تُضَاءُ بِمَصَابِيحَ زَيْتِيَّةٍ

Eskiden evler gaz lambaları ile aydınlatılırdı

تَعَاقَدَتْ وِزَارَةُ الصِّحَّةِ مَعَ المُتَرْجِمَةِ فَاطِمَةَ لِتَعْمَلَ بِمُسْتَشْفَى الأَطْفَالِ

Sağlık Bakanlığı, çocuk hastanesinde çalışması için tercüman Fatma ile anlaştı

السَّاكِتُ عَنْ الحَقِّ شَيْطَانٌ أَخْرَسُ

Hak karşısında susan, dilsiz şeytandır (gibidir)

كَافَأَتْ مُدِيرَةُ المَدْرَسَةِ ثَلَاثَ طَالِبَاتٍ مُتَمَيِّزَاتٍ , فَاطِمَةَ وَخَدِيجَةَ وَمَرْيَمَ

Okul müdürü, üç ayrıcalıklı öğrenciyi mükâfatlandırdı: Fatma, Hatice ve Meryem

مَدِينَةُ دِمَشْقَ مِنْ أَقْدَمِ عَوَاصِمِ العَالَمِ

Şam, dünyanın en eski başkentlerinden biridir

صَدِيقُنَا سَلْمَانُ فِي المَاجِيسْتِيرِ رَجُلٌ مَعْرُوفٌ بِحُسْنِ سُلُوكِهِ وَأَخْلَاقِهِ

Yüksek lisanstan arkadaşımız Selman, ahlakı ve güzel davranışlarıyla tanınmış bir adamdır

Gayrı Munsarif konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Öncelikle bilinmesi gereken huşulardan en önemlisi; kelime iki durumda gayrı munsariflik durumundan çıkar. Bunlar; başına belirlilik takısı alması ve muzaf olma durumudur. Bu sebeplerden ötürü vermiş olduğumuz örneklerde bu durumlar harekeleme durumunda göz önüne alınmıştır.

c) Mecrur durumdayken esre harekesi alamadığı için bunun yerine mecrurluk durumunda fetha harekesi konulur. Ayrıca tenvin de almazlar.

d) En önemli hususlardan birisi de özel isimlerde sülasi olanlarda ikinci harfi cezimli olan veya med harfi olan isimler tenvin alabilirler.

3.4. Sayılar

Arapçanın en karmaşık konularından biri olarak kabul edilen sayılar Arapça adıyla adet olarak geçerken sayılana ise ma'dut ismi verilmektedir. Bu sayıları da özelliklerine ve şartlarına göre gruplara ayıracağız.

-1 ve 2 sayıları

-3 ve 10 arasındaki sayılar(tekil yani müfred sayılar)

-11 ve 19 arasındaki sayılar(mürekkep sayılar)

-20,30,40,50…90 sayıları(ukud sayılar)

- 21-29,31-39,41,49…(matuf sayılar)

-100,200,300…900 ve 1000,2000… diye gidip devam eden sayılar

Bunlardan ilki olan 1 ve 2 sayısını ele alacağız ;

Bu sayılar adet ile ma'dutun özellikler açısından uyumlu olduğu sayılardır ancak sayılan aynı zamanda yazılış itibariyle kaç tane olduğunu belirttiği için sayıyı yazmaya gerek yoktur. [1]

[1]Kafes, *Arapça Dilbilgisi,* (s.117)

Örnek verecek olursak ; عامل واحد (bir işçi) /عاملان إثنان(iki işçi). Bu örneklerde sayı yazılmasa dahi sayılandan kaç işçi olduğunu anlayabiliriz. Sayı yazılırsa da pekiştirme amaçlı yazılır.

3.4.1. 3 Ve 10 Arasındaki Sayılar(Müfred Sayılar)

Bu sayıların da kendilerine özgü kural ve özellikleri vardır. Bunlar ;

1- Sayı önce gelir sayılar sonra

2- Sayı muzaf olur sayılan ise muzafun ileyh

3- Ma'dut yani sayılan çoğul ve nekra olarak gelir ve belirlilik takısı almaz

4- Adet ile madut cinsiyet yönünden zıtlık teşkil eder. Bu zıtlık durumunu bilmek için sayılanın tekil haline bakmak gerekmektedir.

Örnek verecek olursak ;

ثلاثةُ طلابٍ (3 erkek öğrenci)

أربعةُ طلابٍ (4 erkek öğrenci)

ثلاثُ طالباتٍ (3 kız öğrenci)

أربعُ طالباتٍ (4 kız öğrenci)

Bu örnekler 10 sayısına kadar bu şekilde devam etmektedir.

3.4.2. 11 Ve 19 Arasındaki Sayılar

Bu sayılara bileşik yani mürekkep sayılar denilmektedir. Bu sayılardan 12 sayısındaki 2 sayısı dışındaki sayı dışındaki sayılar fetha üzere mebnidir ve ayrıca mahalli irap almaktadır.[1]

2 sayısı burada müsenna gibi irap alır. Bu sayıların kendilerine göre belli şart ve özellikleri bulunmaktadır. Bunları sırayla belirtelim ;

1) 1 ve 2 sayısından farklı olarak önce adet sonra ma'dut gelmektedir.

2) 99 a kadar aynı olmakla birlikte madut her zaman müfred ve mansup olarak gelir.

[1] Kafes, *Arapça Dilbilgisi*, (s.118)

3) daha önce belirttiğimiz gibi 12 sayısındaki 2 sayısı haricindeki sayılar fetha üzere mebni olarak yazılırlar.

4) 11 ve 12 sayılarında adet ve ma'dut uyumluyken 13-19 arasındaki sayılarda adetin ilk sayısı ma'dut ile müzekkerlik müenneslik açısından terstir.

Bunları örneklerle inceleyelim;

أحدَ عشرَ طالبًا (11 erkek öğrenci)

إثنَا عشرَ طالبًا (12 erkek öğrenci)

إحدى عشرَةَ طالبةً (11 kız öğrenci)

إثنتا عشرةَ طالبةً (12 kız öğrenci)

ثلاثةَ عشرَ طالبًا (13 erkek öğrenci)

ثلاثَ عشرةَ طالبةً (13 kız öğrenci)

أربعةَ عشرَ طالبًا (14 erkek öğrenci)

أربعَ عشرةَ طالبةً (14 kız öğrenci)

3.4.3. Ukud Sayıları

Ukud sayıları dediğimiz sayılar 10,20,30,40,50,60,70,80,90 diye bildiğimiz sekiz taneden oluşan sayılardır. Bu sayıların kendilerine göre diğer bölümlerde bahsettiğimiz sayılarla benzerlik gösteren özellikleri bulunmaktadır. Bunlar ;

- Önce sayı sonra sayılan gelmektedir.

- Adet ile madut arasındaki cinsiyet uyumu bulunmaz.

- Bu sayılar ref halinde vav (و) harfini, nasp ve cer hallerinde ise ya (ي) harfini alırlar.

- Madut her zaman müfred ve mansup olarak gelmektedir.

Bunları örneklerle inceleyelim;

عشرُون/عشرين طالبًا / طالبةً (20 erkek-kız öğrenci)

ثلاثون/ ثلاثين معلمًا / معلمةً (30 erkek-bayan öğretmen)

3.4.4. 21-29,31-39,41,49… Matuf Sayılar

Bu sayılar 21 ile 99 arasındaki sayılardır. Matuf denilmesinin sebebi ise iki sayı arasına atıf harfinin girmesidir.[1]

Bu sayıların özellikleri şu şekildedir;

- Adet önce sayılan sonra gelmektedir.

- 1 ve 2 sayılarında cinsiyet uyumu bulunurken 3 ve 9 arasındaki sayılarda zıtlık vardır.

- Bu sayılar yazılırken kendileriyle birlikte kullanılan ukud sayılarının cinsiyet durumları değişmez.

- Önceki sayı çeşitlerinde olduğu gibi sayılan müfred ve mansup olarak gelmektedir.

Bunları örneklerle inceleyelim;

واحدٌ وَ عشرُون معلمًا (21 erkek öğretmen)

واحدٌ وَ ثلاثون معلمًا (31 erkek öğretmen)

ثلاثةٌ وَ عشرُون معلمًا (23 erkek öğretmen)

ثلاثةٌ وَ ثلاثون معلمًا (33 erkek öğretmen)

ثلاثٌ وَ عشرُون معلمةً (23 bayan öğretmen)

ثلاثٌ وَ ثلاثون معلمةً (33 bayan öğretmen)

3.4.5. 100,200,300…900 ve 1000,2000… Diye Gidip Devam Eden Sayılar

Bu sayılar içerisinde 100 ve 200 sayıları haricindeki sayılar birleşik olarak gelmektedirler. [2]

Sayının ikinci kısmı muzafun ileyh olarak varsayıldığı için mecrur olarak gelmektedir. Bu sayılar cinsiyet fark etmeksizin müzekker ve müennesler için ortak şekilde kullanılmaktadır.

[1] Kafes, *Arapça Dilbilgisi*, (s.119)
[2] Maksudoğlu, *Arapça Dilbigisi*,(s.210)

مائةٌ - 100

مائتانِ - 200

ثلاثمائةٍ - 300

أربعُمِائةٍ – 400

مِائةٌ وَ وَاحدٌ - 101

ثلاثُ مِائةٍ وَ أ ربعةٌ وَخَمسُونَ - 354

خمسُمِائةٍ وَ أ ربعةٌ وَعشَر معلمًا - 514 erkek öğretmen

1000 ve 10.000 arasındaki sayılardan bazılarına göz atalım şimdi de. Bunlar ;

ألفٌ – 1000 ثلاثةَ عشرَ ألفًا -13.000

ألفانِ- 2000 ثلاثُون ألفًا – 30.000

ثلاثةُ آلاَفٍ – 3000 ألفُ معلمٍ – 1000 öğretmen

أربعة آلاَفٍ – 4000 خمسةُ آلافِ معلمٍ – 5.000 öğretmen

خمسةُ آلاَفٍ – 5000 خمسةُ وَخمسون ألفَ معلمٍ – 55.000 öğretmen

Konularımızla ilgili örnekler aşağıda olduğu şekilde verilmiştir ;

يَعْمَلُ فِي مَصْنَعِ السُّكَّرِ أَلْفٌ وَ أَرْبَعُمِئَةٍ وَ سِتَّةٌ وَثَلَاثُونَ عَامِلاً وَ تِسْعُمِئَةٍ وَ تِسْعَ عَشْرَةَ عَامِلَةً

Şeker fabrikasında 1436 erkek işçi ve 919 kadın işçi çalışıyor

يَدْرُسُ فِي هَذِهِ الكُلِّيَّةِ حَوَالَيْ/تَقْرِيباً أَلْفَا طَالِبٍ

Bu fakültede yaklaşık 2000 öğrenci okuyor

نَحْضُرُ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ مُحَاضَرَاتٍ كُلٌّ مِنْهَا تَسْتَمِرُّ مَا يَقْرُبُ ثَلَاثَ سَاعَاتٍ

Her gün 3 derse gireriz her biri neredeyse 3 saat sürüyor

يَتَشَكَّلُ جِسْمُنَا مِنْ مِئَتَيْنِ وَ سِتَّةِ عِظَامٍ/ يُوجَدُ فِي جِسْمِنَا مِئَتَانِ وَسِتَّةُ عِظَامٍ

Vücudumuz 206 adet kemikten oluşur

يَضُخُّ القَلْبُ/قَلْبُنَا أَثْنَاءَ النَّوْمِ مَا يُقَارِبُ ثَلَاثَمِئَةٍ وَ أَرْبَعِينَ لِيتْرًا مِنْ الدَّمِّ فِي السَّاعَةِ

Kalp/ kalbimiz biz uyurken saatte yaklaşık 340 litre kan pompalar

يَتَكَوَّنُ بَيْتُنَا مِنْ ثَلَاثِ غُرَفٍ وَ صَالُونٍ وَمَطْبَخٍ

Evimiz, 3 oda 1 salon ve mutfaktan oluşuyor

فِي الدِّرَاسَةِ الجَامِعِيَّةِ ثَمَانِيَةُ فُصُولٍ دِرَاسِيَّةٍ

Üniversite eğitiminde 8 eğitim dönemi vardır

إسْتَمَرَّتْ المَحْكَمَةُ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ

Mahkeme 4 saat sürdü

مَكَثَ الرَّجُلُ فِي المَدِينَةِ الَّتِي زَارَهَا سِتَّةَ عَشَرَ يَوْمًا

Adam, ziyaret ettiği şehirde 16 gün kaldı

عَمِلْتُ فِي المَصْرِفِ تِسْعَةَ شُهُورٍ ثُمَّ إسْتَقَلْتُ مِنْ وَظِيفَتِي

Bankada 9 ay çalıştım sonra görevimden istifa ettim

كُلُّ سِتِّينَ ثَانِيَةٍ تُشَكِّلُ/تُكَوِّنُ دَقِيقَةً وَاحِدَةً وَكُلُّ سِتِّينَ دَقِيقَةٍ تُشَكِّلُ/ تُكَوِّنُ سَاعَةً وَاحِدَةً

Her 60 saniye 1 dakikayı; her 60 dakika da 1 saati oluşturur

لِجَارَتِنَا خَمْسَةُ أَوْلَادٍ، أَكْبَرُهُمْ عُمْرُهُ إثْنَان وَ ثَلَاثُونَ عَامًا

Komşumuzun 5 çocuğu var; en büyüğü 32 yaşındadır

حَضَرَ المَدْرَجَ ثَلَاثُمِائَةٍ وَ أَحَدَ عَشَرَ طَالِبًا، وَ تِسْعٌ وَ تِسْعُونِ طَالِبَةً لِلْمُحَاضَرَةِ

Amfiye ders için 311 erkek öğrenci ve 99 kız öğrenci geldi

اِشْتَرَيْتُ خَمْسَةً وَسِتِّينَ كِتَابًا عَامَ أَلْفٍ وَ تِسْعُمِئَةٍ وَ تِسْعٍ وَ تِسْعِينَ

1999 yılında 65 adet kitap satın aldım

أَمْشِي كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَةَ آلَافِ خُطْوَةً لِحَيَاةٍ صِحِّيَّةٍ

Sağlıklı bir yaşam için günde 5000 adım yürürüm

قَضَيْتُ فِي العُطْلَةِ سَبْعَةَ أَيَّامٍ عَلَى شَاطِئِ البَحْرِ

Tatilde deniz kıyısında 7 gün geçirdim

تَسْتَمِرُّ دَوْرَةُ التِّدْرِيبِ فِي التَّعْلِيمِ المِهَنِيِّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ

Mesleki eğitim stajı 3 ay sürüyor

أَهْدَانِي صَدِيقِي كِتَابَيْنِ اِثْنَيْنِ يَتَحَدَّثَانِ عَنْ تَارِيخِ اللُّغَةِ العَرَبِيَّةِ

Arkadaşım bana, Arapçanın tarihini anlatan 2 kitap hediye etti

أَشْرَبُ عَشْرَةَ أَكْوَابٍ مِنْ الشَّايِ كُلَّ يَوْمٍ

Her gün 10 bardak çay içerim

زُرْنَا فِي يَوْمِ العِيْدِ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ بَيْتًا

Bayram günü 18 evi ziyaret ettik

Sayılar konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) 1 ve 2 sayılarında sayılan önce sayı sonra gelirken, diğerlerinde sayı önce gelmektedir

c) 1 ve 2 sayılarında sayı yazılmasa dahi sayılanın bir ya da iki tane olduğu anlaşılmaktadır. 1 tane olduğunu belirtmek adına sayılan kelime nekra ve tenvinli yazıldığı takdirde bir tane olduğu anlaşılmaktadır. 2 tane olduğu anlaşılması için ise kelimenin sonuna müsenna olduğunu belirten (انِ) veya (يْنِ) konulduğu zaman iki tane olduğu anlaşılmaktadır.

d) Sayılar aynı zamanda sıfat görevi gördükleri için sayılan kelimeye sayı yönünden uyum sağladıkları gibi cinsiyet ve belirlilik konusunda da uyum sağlamaktadır. Tabi bu uyum hepsinde geçerli değildir. 3 ve 9 arasındaki sayılarda; sayılanın tekil hali ile sayı zıt olmalıdır.

3.5. Alem

Alem ; Arapçada özel isim yerine kullanılan bir kelimedir.[1]

Bir kişinin veya kurumun kendisine özgü ismine alem denilmektedir.

[1] *Fasih Arapça***,** (2015). Fasih Arapça Web Sitesi: https://fasiharapca.com/ adresinden alındı

Arapçadaki alem isminin türleri ise şu şekildedir ;

- Özel isimler ve soy isimleri (Halit-خالد)

- Kurum veya dernek gibi müessese isimleri (Ankara Üniversitesi -جامعة انقرة)

- Millet, mezhep, din vb. isimler (Türk- تركي)

- Dil isimleri (Arapça- العربية)

- Kıta isimleri (Asya-آسيا)

-Ülke veya bölge isimleri (Türkiye- تركيا)

- Adres için kullanılan isimler (Ankara- أنقرة)

- Deniz, nehir, ova, göl vb. isimleri (Fırat – الفرات)

-Yıldız veya gezegen isimleri (Mars – مريخ)

- Kitap, dergi veya gazete vb. isimleri (Ortadoğu Gazetesi- جريدة الشرق الاوسط)

- Yabancı dillerden Arapçaya geçmiş özel isimler (Harun-هارون)

- Müennes olan alem isimler (Zeynep – زينب)

- Sonunda (ان) olan isimler (Osman- عثمان)

- Fiil vezninde olan özel isimler (Ahmet- أحمد)

- İki tane ismin kaynaşması sonucu oluşmuş olan isimler (Hadramavt – حضرموت)

Şimdi konumuzu örneklerle pekiştirelim ;

يُوجَدُ فِي مِرْكَزِ مَدِينَةِ دِمَشْقَ هَيْكَلُ/تِمْثَالُ صَلاَحِ الدِّينِ الأَيُّوبِيّ

Şam'ın merkezinde Selahaddin Eyyubi'nin bir heykeli vardır

تَحَدَّثَ أُسْتَاذُ التَّارِيخِ لَنَا عَنْ بُخْتُنَّصَرَ

Tarih öğretmeni bize Buhtunnasar' dan bahsetti

فِي فِلِسْطِينَ مَدِينَةٌ تُدْعَى بَيْتُ لَحْمِ

Filistin’de ‘’Beytullahim’’ adında bir şehir vardır

وُلِدَ جُنَيْدُ البَغدَادِيُّ فِي بَغْدَادَ وَعَاشَ هُنَاكَ

Cüneyd-i Bağdâdî, Bağdat’ta doğup orada yaşamıştır

سُمِّيَ الجَاحِظُ بِهِذِا الإسْمِ لِجُحُوظِ عَيْنَيْهِ

Cahız, patlak gözlü olmasından dolayı bu adla adlandırılmıştır

عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَابِعُ الخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ

Ali b. Ebû Talib Hulafâ-i Râşidin’in dördüncüsüdür

أَبُو طَالِبٍ وَ حَمْزَةُ مِنْ أَعْمَامِ النَّبِيِّ

Ebû Talib ve Hamza Peygamber Efendimizin amcalarındandır

الحَسَنُ وَالحُسَيْنُ هُمَا أَحْفَادُ النَّبِيِّ

Hasan ve Hüseyin peygamber efendimizin torunlarıdır

تَأَبَّطَ شَرًّا هُوَ أَحَدَ الشُّعَرَاءِ الجَاهِلِيِّينَ

Ta'abbata Şerran Cahiliye Şairlerinden biridir

قُصُّ بِنْ سَاعِدَةٍ هُوَ أَوَّلُ مَنْ قَالَ فِي خُطْبَتِهِ: أَمَّا بَعْدُ

Kuss b. Saide, hutbesinde ‘’emmâ ba’d’’ sözünü kullanan ilk kişidir.

بَشَّارُ طَالِبٌ مُجْتَهِدٌ بَرَعَ فِي الرِّيَاضِيَّاتِ/ فِي عُلُومِ الرِّيَاضِيّاتِ

Beşşar Matematiğe kabiliyeti olan çalışkan bir öğrencidir

أَبُو حَنِيفَةَ هُوَ مُؤَسِّسُ المَذْهَبِ الحَنَفِيِّ فِي الفِقْهِ الإسْلاَمِيِّ

Ebu Hanife, İslam fıkhında Hanefi mezhebinin kurucusudur

تَقَعُ بَعْلَبَكُ فِي مُحَافَظَةِ البِقَاعِ فِي لُبْنَانَ

Ba’labak, Lübnan’ın Bıka’ ilinde yer alır (bulunur)

مَرَرْتُ بِصَدِيقِي أَسَدَ قَبْلَ ذِهَابِي إِلَى الجَامِعَةِ

Üniversiteye gitmeden evvel arkadaşım Esed’ e uğradım

أَحْمَدُ أَحَدُ أَسْمَاءِ النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ ﷺ

Ahmet, Peygamberimiz Muhammed’ in (sav) isimlerinden biridir

دِمَشْقُ هِيَ عَاصِمَةُ سُورِيَا

Şam, Suriye’nin başkentidir

مُحَمَّدٌ ﷺ هُوَ خَاتَمُ الأَنْبِيَاءِ

Hz. Muhammed (sav) son peygamberdir

لُقِّبَ نُور الدِّين الزَّنْكِيُّ بِالمَلِكِ العَادِلِ

Nurettin ez-Zenki adil hükümdar olarak lakaplandırıldı (tanındı)

تُعْرَفُ أُمُّ كُلْثُومٍ بِكَوْكَبَةِ الشَّرْقِ

Ümmü Gülsüm, ‘’Doğunun Yıldızı’’ olarak tanınmaktadır

أَشْهَرُ مُؤَلَّفِ سِيبَوَيْهِ: الكِتَابُ

Sibeveyh ’in en tanınmış eseri: el-Kitab’dır

Alem konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) علم [alime] fiilinden türeyen bu kavram kişi veya kurumların bu özel isimlerle biliniyor oluşunu kastetmektedir. Bu nedenle özel isimleri kapsayan bir konudur.

c) Belirli türleri vardır ve bunlar konunun başında belirtilmiştir.

d) Gayrı munsariflik özellikleri olduğu için harekeler buna göre konulmuştur.

3.6. Maksûr, Mankûs ve Memdûd

Öncelikle bu isimleri açıklamak gerekirse, sonlarına illet harfi olan isimler olan ‘‘ Sahih Olmayan İsimler’’ grubunda olan isimlerdir. Bu sahih olmayan isimler grubunu da maksur, mankus ve memdud diye üçe ayırmaktayız.

3.6.1. Maksur İsimler

Bu isimler genellikle son harfi (ى) olan bazen ise (ا) olan ve kendisinden önceki harfin mutlaka fethalı olduğu isimlerdir.[1]

Ayrıca bu isimlerin irabı her zaman takdiri irap ile yapılır. Maksur isimlerle ilgili bazı isimler şunlardır ; الفتى/ فتًى، المرمى/ مرمًى ، المستشفى / مستشفًى

Ayrıca sonu elifi memdude ile biten kelimelerin sonuna iyelik eki belirten birinci tekil şahıs geldiği zaman sondaki elifi memdude ya (ي) harfine dönüşür. Örnek ; عصًى/ عصايَ

Herhangi bir zamir ile birleşmeleri durumunda ise sondaki harf elif harfine dönüşür. Örnek ; فتًى/فتاهُ

3.6.2. Mankus İsimler

Bu isimler son harfleri ya (ي) olan ve kendisinden önceki harfin her zaman esre harekesi almış bir harf olduğu isimlerdir. Örnek ; القاضي/ قاضيًا ، الراضِي/ راضيًا

3.6.3. Memdud İsimler

Bu isimler son harfi hemze olup sondan bir öceki harfin ise elif olduğu isimlerdir ve bu isimler lafzi olarak iraplanır. Örnek ; الدعاءُ /الشركاءُ/السماءُ

Konuyla ilgili örnekler aşağıda verilmiştir ;

'' لَيْلَى طَالِبَةٌ نَاجِحَةٌ فِي كُلِّيَّةِ الصَّيْضَلِيّةِ''

''Leyla, eczacılık fakültesinde başarılı bir öğrencidir''[2]

ذَهَبَ أَهْلِي بِي إِلَى المُسْتَشْفَى عِنْدَمَا مَرِضْتُ

Hastalandığımda ailem beni hastaneye götürdü

اِحْذَرْ دُعَاءَ المَظْلُومِ

Mazlumun duasından sakın

أُطْلِقَ صَارُوخٌ إِلَى الفَضَاءِ

[1] Günday, & Şahin, *Arapça Dilbilgisi*, (s.547)
[2] Günday, & Şahin, Arapça Dilbilgisi. (s.547)

Uzaya bir füze fırlatıldı

الجَمَلُ أَحَدُ حَيَوَانَاتِ الصَّحْرَاءِ

Deve çöl hayvanlarından biridir

جَاءَ/حَضَرَ المُحَامِي إِلَى المَحْكَمَةِ مُبَكِّرًا

Avukat mahkemeye/duruşmaya erken geldi

لَمْ أَذْهَبْ إِلَى النَّادِي فِي الأُسْبُوعِ المَاضِيّ

Geçen hafta kulübe gitmedim

تَعْطِفُ الفَتَاةُ عَلَى أُخْتِهَا الصُّغْرَى

Genç kız küçük kardeşine merhamet eder

مُصْطَفَى طَالِبٌ مُهَذَّبٌ وَ مُجْتَهِدٌ

Mustafa terbiyeli ve çalışkan bir öğrencidir

هُدَى فَتَاةٌ أَنِيقَةٌ وَجَمِيلَةٌ

Huda zarif ve güzel bir kızdır

تُرَفْرِفُ العَلَمُ فِي أَعْلَى السَّمَاءِ

Bayrak semanın en yükseğinde dalgalanıyor

أُنْشِئَ هَذَا البِنَاءُ فِي عَهْدِ الفَاطِمِيّينَ

Bu bina Fatımiler devrinde inşa edildi

البَنَّاءُ عَامِلٌ مُرِيدٌ وَ مُكَافِحٌ

İnşaatçı, istekli ve mücadeleci bir işçidir

هَذَا الفَتَى ذُو أَخْلَاقٍ جِدًّا

Bu genç çok ahlaklı biri

رَغْدَى صَدِيقَتِي مُنْذُ الطُّفُولَةِ

Rana benim çocukluktan beri arkadaşımdır

رَأَيْتُ صَدِيقِي فِي المَقْهَى

Arkadaşımı kahvehanede gördüm

الدُّنْيَا دَارُ الإمْتِحَانِ لِلْمُسْلِمِ

Dünya, Müslümanın sınav yeridir

الإيمَانُ بِالقَضَاءِ وَالقَدَرِ إِحْدَى أَرْكَانِ الإيمَانِ

Kaza ve Kadere inanmak imanın şartlarından biridir

مِنْ أَهَمِّ مَا يَجِبُ أَنْ نَسْعَى بِهِ هُوَ رِضَا الوَالِدَيْنِ

Peşine düşmemiz gereken en önemli şeylerden biri anne babanın rızasıdır

قَرَأْتُ لِعُلَمَاءِ كَثِيرِينَ أَحَدُهُمْ/مِنْ بَيْنِهِمْ اِبْنُ سِينَا

Aralarında İbn-i Sina'nın da bulunduğu pek çok âlimin hayatını okudum

Maksûr, Mankûs Ve Memdûd konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir

b) Son harfi sahih olmayan isimlerdir

c) Cümledeki anlamlarına ve konumlarına göre harekelenmişlerdir

d) Mebni olanların harekeleri konumlarına göre değişiklik göstermez, mebnilik durumu neyi gerektiriyorsa ona göre hareke alırlar. Verilen örneklerde bu durum da göz önünde bulundurulmuştur

3.7. Mefulun Bih

Kısaca fiilden etkilenen isimlere mefulün bih denilmektedir. Eğer fiil, mefulünün bihi harfi cer olmadan alıyorsa o zaman ***Mefulün Bih Sarih olur.***[1]

Harfi cer alanlara da ***Mefulün Bih Gayrı Sarih*** olur. Sarih olan fiiller tek meful alan ve iki meful alan fiiller diye ikiye ayrılmaktadır.

Eğer cümle zan içeren fiille başlıyorsa ve içinde (أَنْ-إِنَّ) varsa bu cümledeki fiiller de iki meful almış sarih gurubuna girer.[1]

[1] Çörtü, *Arapça Dilbilgisi,* (s.204)

Konu ile örnekler altılı şekilde aşağıda belirtilmiştir ;

''لَقَدْ أَصْبَحْتُ غَنِيًّا وَ سَأَشْتَرِي مَنْزِلاً كَبِيرًا وَ أَرْضًا أَزْرَعُ فِيهَا

Zengin oldum ve büyük bir ev ve üzerinde ekim yapacağım bir arazi satın alacağım[2]

قَطَعَتْ تُرْكِيَا عَلَاقَتَهَا مَعَ إِسْرَائِيلَ

Türkiye, İsrail ile olan ilişkisini kesti

حَيَّأَ الرَّئِيسُ الجُمْهُورَ فِي المَوْكِبِ

Başkan konvoyda halkı selamladı

وَصَفَتْ لِي الطَّبِيبَةُ دَوَاءً مُسَكِّناً

Doktor bana sakinleştirci bir ilaç yazdı

عَقَدَ وَزِيرُ التَّعْلِيمِ العَالِيّ إِجْتِمَاعاً طَارِئاً مَعَ مَسْؤُولِي الوِزَارَةِ

Yüksek Öğrenim Bakanı, bakanlık yetkilileriyle beraber olağanüstü bir toplantı düzenledi

'' [3]وَجَدَ الأَسَدُ فِي عَرِينِهِ فأْرَةً''

Aslan ininde bir fare buldu

تَقَدَّمَ الحُكُومَةُ التُّرْكِيَّةُ قُرُوضاً لِلْمُزَارِعِينَ

Türk hükumeti çiftçilere kredi sağladı

قَضَيْتُ عُطْلَةَ الصَّيْفِ فِي قَرْيَتِي

Yaz tatilini köyümde geçirdim

تَوَلَّى أَبِي مَنْصِبَ الوِزَارَةِ لِفَتْرَةٍ قَصِيرَةٍ

[1] Çörtü, *Arapça Dilbilgisi,*(s.204)
[2] Musa Yıldız, & Erkan Avşar, *Arapça Seçme Hikayeler,* İstanbul: Elif Yayınları. (s.116)
[3] Mustafa Seçkin & Mehmet Maksudoğlu, *Arapça Uygulamalar Kitabı,* İstanbul: Ensar Yayınları. 2011.(s.86)

Babam kısa süreliğine bakanlık görevini üstlendi

لَمَّا أَسْتَطِعْ أَنْ أَجِدَ حِلًّا لِهَذِهِ المَسْأَلَةِ المُعَقَّدَةِ

Bu karmaşık sorun için henüz bir çözüm bulamadım

عَلِمْتُ أَنَّكَ مُسَافِرٌ غَدًا إِلَى القَاهِرَةِ

Senin yarın Kahire'ye yolculuğa çıkacağını öğrendim

تَدْرُسُ أُخْتِي فِي كُلِّيَّةِ الطِّبِّ فِي أَلْمَانِيَا

Kız kardeşim Almanya'da tıp fakültesinde okuyor

تُعَاقِبُ أُمِّي أَخِي عِنْدَمَا يُهْمِلُ وَاجِبَاتِهِ

Annem, erkek kardeşimi görevlerini ihmal ettiğinde cezalandırır

يَغْفِرُ اللهُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِلَّا الشِّرْكَ لَهُ

Allah, kendine ortak koşulması haricinde tüm günahları affeder

أَدَّى أَبِي وَ أُمِّي فَرِيضَةَ الحَجِّ السَّنَةَ المَاضِيَّةَ

Babam ve annem hac vazifesini geçen sene eda etti

عَرَفْتُ أَنَّكَ قَادِمٌ فَأَسْرَعْتُ لِإِسْتِقْبَالِكَ

Geleceğini öğrendim ve seni karşılamak için acele ettim

هَنَّأَ وَزِيرُ التَّرْبِيَةِ وَ التَّعْلِيمِ المُعَلِّمِينَ وَ المُعَلِّمَاتِ بِمُنَاسَبَةِ يَوْمٍ عَالَمِيٍّ لِلْمُعَلِّمِينَ

Öğretmenler günü dolayısıyla Milli Eğitim Bakanı bayan ve erkek öğretmenleri kutladı

رَأَيْتُ مُصْطَفَى عِنْدَمَا يَلْعَبُ كُرَةَ القَدَمِ فِي الحَدِيقَةِ

Mustafa'yı bahçede futbol oynarken gördüm

أُرِيدُ أَنْ أَزُورَهُ فِي الأُسْبُوعِ القَادِمِ فِي بَيْتِهِ

Gelecek hafta evinde onu ziyaret etmek istiyorum

سَرَّنِي أَنَّ أَخَاكَ فَاقَ/فَازَ فِي المُسَابَقَةِ

Erkek kardeşinin yarışmada kazanması/üstün gelmesi beni mutlu etti

Mefulun Bih konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Mefulun bih, yapılan işten etkilenen öğedir.

c) Mansup olması gereken bu öğe, tekil durumda fetha, ikil durumda ي harfi alırken çoğul durumda ise ينَ alır.

d) Bazı durumlarda almış oldukları harfi cerlerden ötürü harekeler mecrur olabilmektedir.

e) Fiil ile bağlantılı olan bu öğe, fiil ve fail arasındaki uyum gibi bir uyuma ihtiyaç duymamaktadır.

f) ne, neyi, kimi kime sorularına cevap verir.

3.8. İki Mefulu Nasp Eden Fiiller

Zan veya benzeri ifadeler içeren fiiller iki meful almış fiiller grubuna girmektedir. Aslında bunlar mübteda ve haber durumundadır. Diğer bir ifadeyle birinci meful mübteda, ikinci meful ise haber olarak geçer. [1]

"ظَنَنْتُ أَنَّ حَسَناً طَالِبٌ ذَكِيٌّ "

"Hasan'ın zeki bir öğrenci olduğunu" sandım.

Aynı zamanda dönüştürme fiilleri de iki mefulün bih alan fiiller grubuna girmektedir.

''صَيَّرَ الْعِلْمُ الْعَالِمَ مُتَوَاضِعاً ''

İlim, âlimi, mütevazi hale getirdi (mütevazileştirdi).

Hem bir hem de iki meful alan bazı filler şu şekildedir ;

مَنَحَ، أَلْبَسَ، أَشْرَبَ، وَهَبَ، مَنَعَ، سَأَلَ، عَلَّمَ، أَفْهَمَ، أَرْكَبَ، فَهَّمَ، حَمَّلَ

[1] Şimşek, M. A. (2016, Aralık 31). *https://adimadimarapcaogretimimehmetalisimsek.blogspot.com/*. *Adım Adım Arapça* Web Sitesi: https://adimadimarapcaogretimimehmetalisimsek.blogspot.com/ adresinden alındı

Konuyla ilgili örnekler aşağıdaki şekilde verilmiştir ;

أَلْفَيْتُ الغِيْبَةَ خُلْقاً سَيّئاً

Gıybetin kötü bir ahlak olduğunu fark ettim

'' عَلَّمَ الإنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ''[1]

''İnsana bilmediklerini öğretti''

إتَّخَذَ الرَّجُلُ وَلَدَهُ خَلِيلاً

Adam çocuğunu arkadaş edindi (onu arkadaşı gibi gördü)

صَيّرَ الخَائِطُ/ الخَيَّاطُ القُمَاشَ ثَوْباً

Dokumacı kumaşı elbise yaptı (elbiseye çevirdi)

دَرَيْتُ الإيمَانَ أَسَاسَ النِّصْر

İmanın, zaferin temeli olduğunu fark ettim

أَلْبَسَتْ أُمِّي أُخْتِي ثَوْباً جَمِيلاً

Annem kız kardeşime güzel bir elbise giydirdi

وَجَدْتُ أَسْئِلَةَ الإمْتِحَانِ سَهْلَةً

Sınav sorularını kolay buldum

رَأَيْتُ العِلْمَ نُوراً وَ الجَهْلَ ظَلَاماً

İlmin nur cehaletin de karanlık olduğunu gördüm

أَخْبَرْتُ المُتَخَاصِمِينَ أنَّ الصُّلْحَ خَيْراً

Küs olanlara barışın iyi (hayırlı) bir şey olduğunu haber verdim

جَعَلَ الخَبَّازُ الدَّقِيقَ عَجيناً

Fırıncı unu hamur yaptı

عَلِمْتُ الجِدَّ يُؤَدِّي إلَى النَّجَاحِ

Azmin başarıya götürdüğünü öğrendim

[1] Alak Suresi 5. Ayet Bkz.

تَعْلَمْ الإِهْمَالَ عَاقِبَتَهُ وَخِيمَةٌ

İhmalin sonucunun kötü olduğunu bil (öğren)

يَظُنُّ البَخِيلُ أَنَّ السَّعَادَةَ فِي جَمْعِ المَالِ

Cimri, mutluluğun para biriktirmekte olduğunu zannediyor

أَعْطَانِي أَبِي مَصْرُوفَ المَدْرَسَةِ

Babam bana okul harçlığı verdi

مَنَحَنَا اللهُ العَقْلَ الَّذِي يُمَيِّزُنَا عَنْ المَخْلُوقَاتِ الأُخْرَى

Allah bize, bizi diğer yaratıklardan ayırt eden akıl verdi (bahşetti)

لاَحَظْتُ أَنَّ البَابَ مَفْتُوحاً

Kapının açık olduğunu fark ettim

دَرَيْتُ بِالمَنْزِلِ بَعِيداً

Evin uzak olduğunu öğrendim

لاَحَظْتُ أَنَّ الدِّرَاسَةَ ضَرُورِيَّةً فِي يَوْمِنَا هَذَا

Günümüzde öğrenimin gerekli olduğunu anladım

إِتَّخَذْتُ عَلِيّاً زَمِيلاً

Ali'yi arkadaş edindim

هَذَا المَصْنَعُ يَجْعَلُ القُطْنَ لِبَاساً

Bu fabrika, pamuğu giysi yapıyor

İki Mefulu Nasp Eden Fiiller konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Bu fiillerin mefulleri aslında mübteda ve haberden oluşan öğelerdir.

c) Mübteda öğesi birinci meful durumunda iken haber öğesi ise ikinci meful konumundadır.

d) Bu cümlelerde mefuller mansup durumda olması gerektiği için cümle içerisindeki durumuna göre bu kurallar çerçevesinde harekelenmişlerdir.

3.9. Mefulun Mutlak

Fiil cümlelerinde belirtilen eylemi anlam açısından pekiştirmek, fiilin ne şekilde yapıldığına işaret etmek ya da yapılan işin kaç kere yapıldığına diiakt çekmek amacıyla kullanılmış olan cümlenin öğelerine mefulün mutlak adı verilir. Bu mefulü mutlaklar cümledeki fiilden elde edilir ve mansup durumda bulunan mastarlardır.

Mefulun Mutlaka gelen masdar ikiye ayrılır.

Birincisi : Lafzi olarak gelir ve harf üzere olur. Anlamı da aynı gelir. İstenilen anlam masdar kelimede de vardır.

Örnek : ضَرَبْتُهُ ضَرْبًا

İkincisi: Fiil mana üzere gelir. Harf üzere olmaz. Fiil ile masdarın harfleri aynı değildir.

Örnek : جَلَسْتُ قُعُودًا

burada جلس fiili قعد anlamında gelmiştir. [1]

Fiil cümlesi içerisindeki temel işi pekiştirmek için kullanılmış olan iki mastar da kesinlikle mansup olmalıdır.[2]

Ayrıca Mefulün Mutlakın yerine geçen sıfatlar vardır ve yaygın kullanılmaktadırlar. Bunlar üç ayrı gruba ayrılmaktadırlar.

3.9.1. Mefulun Mutlakın Sıfatı

Cümledeki mefulün mutlak kaldırılıp bu kelimeler kullanılır. Örnek ; كَامِلاً، كَثِرًا، جَيِّدًا

لاَ تَتَكَلَّمْ أَثْنَاءَ الإِجْتِمَاعِ كَثِيرًا- Toplantı esnasında fazla konuşma

[1] Muhammed Muhiddin Abdulhamid, *et-Tuhfetu's-Seniyye Bi Şerhi Mukaddimeti'l-Âcurrumiyye,* İstanbul, Haşimi Yayınevi, 2017 (s.265)
[2] Günday& Şahin, *Arapça Dilbilgisi,*(s.425)

3.9.2. Mefulun Mutlaka Muzaf Olarak Gelenler

Anlama veya kelimeye vurgu yapmak maksadıyla mefulün mutlak olan kelimeye أيَّ، كُلَّ، بَعْدَ benzeri kelimeler muzaf olarak getirilir.

أَخَذْتُ بَعْضَ الأخْذِ مِنْ الطَّعَامِ- Yemekten biraz aldım

3.9.3. Mefulun Mutlakın Sayılarını Belirten Kelimeler

Fiil cümlesinde mefulün mutlak kısmını sayı yönünden niteleyen herhangi bir sayı olduğunda bu görev sayıya geçer.

ذَهَبْتُ إلَى المَعْهَدِ مَرَّتَيْنِ – Enstitüye iki kere gittim

Konuyla ilgili örnekler altı çizili şekilde aşağıda verilmiştir ;

إعْتَرَضْتُ عَلَى القَرَارِ الَّذِي صَدَرَ أَمْسَ إعْتِرَاضاً شَدِيدًا

Dün çıkan bir karara şiddetle karşı çıktım

صَفَّقَ أَوْلِيَاءُ الطُّلَّابِ لِلطُّلَابِ المُتَفَوِّقِينَ تَصْفِيقاً

Öğrenci velileri, başarılı öğrencileri içten alkışladı

حَزِنْتُ عَلَى وَفَاةِ أَخَوَاتِي حُزْناً شَدِيداً

Kız kardeşlerimin vefatına çok üzüldüm

كَذِبَتْ الأَحْزَابُ المُعَارِضَةُ الخَبَرَ الكَاذِبَ تَكْذِيباً عَنِيفاً

Muhalif partiler, yalan haberi şiddetle yalanladılar

"صَفَّلَ مَسّاحُ الأَحْذِيَةِ حِذَائِي صَفْلاً"[1]

Ey İnsan! Arzularına tam olarak meyletme

إرْتَفَعَتْ قِيْمَةُ الدُّولاَرِ الأُسْبُوعَ المَاضِي فِي تُرْكِيَا إرْتِفَاعاً مَلْحُوظاً/ كَبِيراً

Geçen hafta Türkiye'de doların fiyatı önemli ölçüde yükseldi

سُرِرْتُ بِرُؤْيَةِ صَدِيقَتِي فِي السُّوقِ سُرُوراً عَظِيماً

Arkadaşımı çarşıda gördüğümde çok mutlu oldum

[1] Günday& Şahin, ***Arapça Dilbilgisi***,(s.426)

أَكْرَمْتُكَ إِكْرَاماً لَمْ أُكْرِمْهُ لِأَحَدٍ مِنْ قَبْلُ

Sana, daha önce kimseye bulunmadığım ikramda bulundum

دُرْتُ حَوْلَ المَلْعَبِ أَمْسَ دَوْرَتَيْنِ

Sahanın etrafında dün iki tur attım

مِنْ شِدَّةِ تَعَبِي نِمْتُ نَوْماً عَمِيقاً

Şiddetli yorgunluğumdan dolayı derin bir şekilde uyudum

ضَرَبَتْ مُرَبِّيَةُ الأَطْفَالِ مُحَمَّداً ضَرْباً قَوِيًّا

Çocuk bakıcısı (dadı) Muhammedi çok sert dövdü

أَنْصَفَ الحَاكِمُ المَظْلُومَ إِنْصَافاً

Hâkim mazluma insaflı davrandı

إِسْتَخْدَمَ الإِرْهَابِيُّ الأَسْلِحَةَ الكِيمْيَائِيَّةَ إِسْتِخْدَاماً عَشْوَائِيًّا

Terörist kimyasal silahları rastgele kullandı

شَخَّصَ الطَّبِيبُ مَرَضِي/حَالَتِي الصِّحِّيَّةَ تَشْخِيصاً صَحِيحاً

Doktor, sağlık durumuma/hastalığıma doğru teşhisi koydu

أَخْرَجَ رِجَالُ الإِطْفَاءِ النَّاسَ مِنْ المَبْنَى إِخْرَاجاً سَرِيعاً/ أَخْلَى الإِطْفَائِيُّونَ المَبْنَى إِخْلَاءً سَرِيعاً

İtfaiyeciler, insanları binadan hızlı bir şekilde çıkardılar/ İtfaiyeciler binayı hızlı bir şekilde boşalttılar

يَتَدَفَّقُ/يَأْتِي اللَّاجِئُونَ السُّورِيُّونَ إِلَى تُرْكِيَا أَفْوَاجًا/تَدَفُّقًا كَبِيراً

Suriyeli mülteciler gruplar halinde Türkiye'ye akın ediyorlar/geliyorlar

يَبْحَثُ الرُّوسُ عَنْ البَتْرُولِ بَحْثاً دَقِيقاً فِي البَحْرِ الأَسْوَدِ

Ruslar Karadeniz'de dikkatli bir şekilde petrol aramaktadırlar

إِسْتَعَدَّ طُلَّابُ المَاجِسْتِيرِ لِلتَّقْدِيمِ/ لِلْعَرْضِ أَمَامَ الأُسْتَاذِ إِسْتِعْدَاداً

Yüksek lisans öğrencileri, hocanın karşısındaki sunuma çok iyi hazırlandılar

إِشْتَدَّ غَضَبُ اللهِ عَلَى الكَافِرِينَ إِشْتِدَاداً

Allah'ın gazabı kâfirler üzerinde gittikçe arttı

سَاعَدَ الشَّعْبُ التُّرْكِيُّ اللَّاجِئِينَ مُسَاعَدَةً كَبِيرَةً

Türk halkı, mültecilere büyük yardımda bulundu

Mefulun Mutlak konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Fiilin anlamını tekid etmek için veya çeşidini belirtmek için ve de kaç kere yapıldığını belirtmek için kullanılan masdar isimlerdir.

c) Bu mefuller aynı şekilde nekra şekilde masdar ve mansupturlar.

d) Tekid anlamı için kullanılanlar ''öyle ki, şüphesiz'' benzeri anlamlarda, çeşidini belirtmek için kullanılanlar '' aynen, gibi, şeklinde'' benzeri anlamlarda, sayı anlamına kullanılanlar ise ''kere'' vb. anlamlarda kullanılmaktadırlar.

3.10. Mefulun Fih

Meful çeşitlerinden biri olan mefulün fih, fiilin nerede ve ne zaman işlendiğine dair bilgi veren meful çeşididir. Aynı zamanda bunlar içerisinde ***Mutasarrıf*** zarflar ve ***Mutasarrıf Olmayan*** zarflar olarak ikiye ayrılan kelimeler vardır. Bunlar tek başına geldikleri zaman yani zarf olmadan kullanıldıkları zaman mefulün fih olmazlar. Bunların bazıları şu şekildedir ;

Mutasarrıf Zarflar : أُسْبُوعٌ،يَوْمٌ،ساَعَةٌ،مَساَءٌ،شَهْرٌ،شَرْقٌ

Mutasarrıf Olmayan Zarflar : طَوالَ، بَعْدَ، خِلاَلَ، فَوْقَ، حَوْلَ، نَحْوَ

Ayrıca mutasarrıf olmayan bu zarflar her zaman mansup olarak gelir ve zarf ile birlikte kullanılırlar. Bu zarflar fiilin nerede veya ne zaman yapıldığını bildirdikleri zaman mefulün fih yerine geçmektedirler.

Konuyla ilgili örnekler aşağıda verilmiştir ;

مَوْعِدُ إِقْلَاعِ الطَّائِرَةِ فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ صَبَاحاً

Uçağın kalkış saati sabah yedi

قَالَ النَّبِيُّ (ص): "الجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الأُمَّهَاتِ

Hz. Peygamber: ‘’Cennet annelerinin ayakları altındadır’’ buyurdu

سِرْتُ مَشْياً ثَلاَثَ سَاعَاتٍ وَقَطَعْتُ فِي هَذِهِ المُدَّةِ ثَلاَثَةَ أَمْيَالٍ

Üç saat boyunca yayan yürüdüm ve bu sürede üç mil kat ettim

عَادَةً أَعُودُ مِنْ عَمَلِي فِي السَّاعَةِ الخَامِسَةِ عَصْرًا

Genellikle işimden ikindin saat beşte dönerim

أَنَا أَنْتَظِرُ دَوْرِي فِي المُسْتَشْفَى مُنْذُ الصَّبَاحِ البَاكِرِ

Sabah erken saatten beri hastanede sıramı bekliyorum

اِتَّصَلْتُ بِصَدِيقَتِي أَمْسِ لِأَطْمَئِنَّ عَنْ صِحَّتِهَا

Sağlığından emin olmak için dün arkadaşımı aradım

لَمْ تَرُدَّ/تَأْتِ مِنْهُ رِسَالَةٌ حَتَّى الآنَ

Şimdiye kadar ondan hiçbir mektup(mesaj) gelmedi

لاَ تَنْظُرْ إِلَى الخَلْفِ , لِيَكُنْ اِتِّجَاهُكَ إِلَى الأَمَامِ دَائِماً

Arkaya bakma, yönün/rotan hep ileri doğru olsun

يَتَعَلَّمُ الطُّلَّابُ الكَثِيرَ مِنْ المَعلُومَاتِ فِي السَّنَوَاتِ الجَامِعِيَّةِ

Öğrenciler üniversite yıllarında pek çok bilgi öğrenirler

صَلَّيْنَا العَصْرَ فِي جَامِعِ سَلِيمِيَّةَ بَجَانِبِ/بِقُرْبِ مَتْحَفِ مَوْلاَنَا

İkindi namazını Mevlana müzesinin yanındaki Selimiye camiinde

تَجَوَّلْتُ أَنَا وَ زَوْجِي يَوْمَ الأَحَدِ فِي حَدِيقَةِ الحَيَوَانَاتِ

Eşim ve ben Pazar günü hayvanat bahçesinde dolaştık

فِي شَهْرِ رَمَضَانِ لاَ نَسْتَطِيعُ الإِفْطَارَ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ

Ramazan ayında gün batımından önce iftarımızı açamayız

تَشْتَدُّ حَرَارَةُ الشَّمْسِ صَيْفاً وَخَاصَّةً فِي شَهْرِ أَغُسْطُس

Güneşin ısısı yaz aylarında yükselir özellikle de Ağustosta

أَوْصَى الطَّبِيبُ أُمِّي بِتَنَاوُلِ دَوَاءِهَا فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةَ عَشْرَةَ لَيْلاً

Doktor, anneme ilacını gece saat 12'de almasını tavsiye etti/önerdi

خَاطَبَ المُدِيرُ المُعَلِّمِينَ فِي حَدِيقَةِ المَدْرَسَةِ بِمُنَاسَبَةِ يَوْمٍ عَالَمِيٍّ لِلْمُعَلِّمِينَ

Öğretmenler günü nedeniyle müdür okulun bahçesinde konuşma yaptı

السَّيْرُ/المَشْيُ/الجَرْيُ كُلَّ يَوْمٍ فِي الصَّبَاحِ البَاكِرِ مُفِيدٌ لِلصِّحَّةِ

Her gün sabah erken saatlerde yürüyüş/koşu yapmak sağlığa faydalıdır

يَسْتَمِرُّ/يَدُومُ الإِنْسَانُ مُنْذُ العُصُورِ فِي الِانْتِقَالِ مِنْ مَكَانٍ إِلى آخَرٍ

Yüzyıllardan beri insanlar bir yerden bir yere taşınmaya devam ediyorlar

تَسِيرُ القَاطِرَةُ فَوْقَ السِّكَكِ الحَدِيدِيَّةِ بِسُرْعَةٍ فَائِقَةٍ

Lokomotif, raylar üzerinde son sürat ilerliyor

جَلَسْتُ أَمَامَ أُسْتَاذِي و اِسْتَمَعْتُ إِلَى كَلَامِهِ سَمَاعاً

Hocamın önüne oturdum ve söylediklerini pür dikkat dinledim

كَانَ اِسْتِعْمَال عَرَبَةِ الخَيْلِ فِي أَوْرُبَّا شَائِعاً قَبْلَ أَرْبَعَةِ قُرُونٍ

At arabası (fayton) kullanımı, Avrupa'da dört yüzyıl önce yaygındı

Mefulun Fih konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Ne zaman ve nerede sorularına cevap veren mefullerdir.

c) Türkçede yer, yön zarfları olarak geçmektedirler.

d) Mefulun fihin başında harfi cer varsa mahallen mansup olurlar. Harfi cer almadıkları takdirde ise mansup olurlar.

3.11. Mefulun Leh

Fiil cümlesi içerişinde yer alan eylemin yapılmış olma sebebini belirten mastar kelimelere '**mefulun leh'** denilmektedir.

Ayrıca bu öğrenin mansup olabilmesi için dört tane şartın yerine gelmesi gerekmektedir. Bunlar ; mefulün leh olan kelime mastar olmalıdır , masterın kalbi

fiillerden olması gerekmektedir, fail ile fiilin aynı kişi olması ve fiil ile masdarın zamanının aynı olması gerekmektedir.[1]

Konuyla ilgili örnekler aşağıda altı çizili şekilde verilmiştir ;

لِنَتَنَاوَلْ العَسَلَ كُلَّ يَوْمٍ وِقَايَةً مِنْ الأَمْرَاضِ وَ لِنَعِيشَ سَلِيماً

Hastalıklardan korunmak ve sağlıklı yaşamak için, her gün bal tüketelim

لَا أَتَدَخَّلُ فِي شُؤُونِ الآخَرِينَ طَلَباً لِعَدَمِ تَشَوُّشِ ذِهْنِي

Zihnimin bulanmaması adına başkalarının işlerine karışmam

تَمَارَضَتْ أُخْتِي هَرَباً مِنْ دَوْرِهَا فِي غَسْلِ الصُّحُونِ

Kız kardeşim bulaşık yıkama sırasından kaytarmak için hasta numarası yaptı

أَعْتَنِي بِالهُدُوءِ عِنْدَ الغَضَبِ خَوْفًا مِنْ جَرْحِ مَشَاعِرِ الآخَرِينَ

Başkalarının duygularını incitmekten korktuğum için sinirliyken sakin olmaya özen gösteririm

أُسَامِحُ صَدِيقَتِي حِفَاظاً عَلَى المَوَدَّةِ

Aramızdaki sevginin sürmesi için arkadaşıma hoşgörülü davranırım

فَلْنُسَاعِدْ بَعْضَنَا بَعْضاً طَلَباً لِلْخَيْرِ وَكَسْباً لِلثَّوَابِ

İyiliği istemek ve sevap kazanmak maksadıyla birbirimize yardımcı olalım

" وَ صَارَ يَتَجَوَّلُ فِي الشَّارِعِ لِيَبْحَثَ عَنْ لُقْمَةِ الخُبْزِ"[2]

Bir parça ekmek aramak için caddede gezmeye başladı

تَمْنَحُ الحُكُومَةُ التُّرْكِيَّةُ الشَّبَابَ قُرُوضاً مُسَاعَدَةً عَلَيْهِمْ

Türk hükumeti, gençlere yardım etmek için onlara kredi veriyor

تَصْنَعُ أُمِّي الحُلْوَى وَتَشْتَرِي المَلاَبِسَ الجَدِيدَةَ لَنَا اِسْتِعْدَاداً لِعِيْدِ الفِطْرِ

[1] Günday& Şahin, *Arapça Dilbilgisi,*(s.475)
[2] Yıldız & Avşar, *Arapça Seçme Hikayeler*, (s.64)

Ramazan bayramına hazırlık yapmak için annem bize tatlı yapar ve yeni giysiler alır

فَلِنَنَمْ مُبَكِّرًا وَلِنَسْتَيْقِظْ مُبَكِّراً لِنَعِيشَ سَلِيماً

Sağlıklı yaşamak için erken yatıp erken kalkmalıyız

أَسْجُدُ للهَ دَائِماً شُكْراً عَلَى نِعَمِهِ عَلَيَّ

Allah'a, bana verdiği nimetlere şükretmek için daima secde ederim

لاَ أُكَثِّرُ مِنْ المِزَاحِ إِحْتِرَاماً لِنَفْسِي وَلِأَصْدِقَائِي

Kendime ve arkadaşlarıma olan saygımdan ötürü fazla şaka (espri) yapmam

أَتَصَدَّقُ عَلَى الفُقَرَاءِ وَالمَسَاكِينِ طَمْعاً وَأَمَلاً فِي الثَّوَابِ

Sevap kazanma ümidi ve isteğiyle fakir ve muhtaçlara sadaka veririm

يَقِفُ الجُنُودُ عَلَى حُدُودِ الوَطَنِ حِمَايَةً لَهُ

Askerler, vatanı korumak için sınırlarda dururlar (nöbet tutarlar)

تَمَّ اِفْتِتَاحُ فَرْعٍ آخَرٍ لِشَرِكَتِنَا فِي إِسْطَنْبُولَ رَغْبَةً فِي زِيَادَةِ رِبْحِهَا

İstanbul'da kârı artırmak amacıyla şirketimizin bir şubesi daha açıldı

تَغْرِسُ بَلَدِيَّةُ قُونْيَا فِي فَصْلِ الرَّبِيعِ كُلَّ سَنَةٍ الأَزْهَارَ التَّوَالِيبَ جَذْباً لِلسَّائِحِينَ

Konya belediyesi turistleri çekmek için her yıl bahar mevsiminde çiçekler/laleler diker

يَقِفُ شُرْطِيُّ المُرُورِ فِي الشَّوَارِعِ لِسَاعَاتٍ طَوِيلَةٍ لِتَنْظِيمِ المُرُورِ

Trafik polisi, trafiği düzenlemek için uzun saatlerce caddelerde durur

يَصُومُ العَالَمُ الإِسْلَامِيُّ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ إِطَاعَةً لِله عَزَّ وَجَلَّ/اِتِّبَاعاً لِأَمرِ اللهِ

İslam âlemi, Allah'ın emrine itaat etmek/uymak için ramazan ayında oruç tutar

تُصَدَّقُوا وَاصْنَعُوا الخَيْرَ دَائِماً إِرْضَاءً لِله

Her zaman Allah rızası için sadaka verin ve iyilikte bulunun

أَسْأَلَ أَسْئِلَةً كَثِيرَةً لِأُسْتَاذِي قَصْدًا لِتَلَقِّيَ المَعْرِفَةِ

Bilgi almak amacıyla hocama fazla soru sorarım

Mefulun Leh konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Yapılan işin niçin ve ne maksatla yapıldığını belirten kelimelerdir.

c) Bazı kanyaklarda ‘‘ Mefulun Min Eclih’’ olarak da geçmektedir.

d) Bazen harfi cer aldığı durumlar olabilmektedir. Ama bu harfi cerler hazfedilebilir. Bunun olabilmesi için de şartlar vardır. Bunlardan biri de mefulün leh olacak sözcüğün masdar şekilde yazılmasıdır. Bu şekilde mansup ve masdar olarak gelmektedir.

e) Hazfetmenin başka bir yolu ise kalbi fiillerin kullanılmasıdır.

f) Fiilin kökünden farklı bir kelime de kullanıldığı zaman hazfedilebilir.

g) (لِ) harfi ceri fiilin başında geldiği zaman gizli (mek,mak) anlamı taşıdığı ve içinde gizli (أَنْ) olduğu için fiil mansup olmaktadır ve ‘‘için’’ anlamı taşır.

3.12. Mefulun Mah

Beraberlik bildiren fiil cümlesindeki öğelere mefulün mah denilmektedir. Beraberlik bildiren vav olan vav’ul-maiyye harfinden sonra gelmeli ve atıf bildirmemelidir.

Beraberlik anlamı katmak amacıyla fiilden sonra vav(و) harfi katılmasıdır. Ayrıca vav(و)' dan sonra gelen isim mansup olarak gelir. Ve birliktelik anlamı da verilir.[1]

Ayrıca önemli olan noktalardan biri şudur ki beraber anlamına gelen ve zarf olan مَعَ kelimesi de bu grupta sanılmaktadır ama değildir.[2]

Ayrıca irap bakımından da vav harfinden sonra gelen kelime mansup olur.

[1] Ebu Muhammed Cemâleddin Abdullah b. Yûsuf İbn Hişâm El-Ensâri El-Mısrî, *Şerhu Katru'n-Neda Ve Bel'i-Sada,* Beyrut, Müessetu'l-Kutubi's-Sekafiyye, 2013, (s.296)
[2] Çörtü**,** *Arapça Dilbilgisi*,(s.226)

Konuyla ilgili örnekler altılı çizili şekilde aşağıda verilmiştir ;

أَذْهَبُ إِلَى العَمَلِ وَ السّابِعَةَ صَبَاحاً

Sabah saat yedide işe giderim

وَصَلَ المُسَافِرُ وَ الغُرُوبَ

Yolcu, gün batımı ile beraber geldi (gün batımında)

يَسِيرُ المُشَاةُ وَالرَّصِيفَ

Yayalar kaldırımda yürüyorlar

أَسْمَعُ كُلَّ صَبَاحٍ نُبَاحَ الكِلَابِ وَ أَذَانَ الفَجْرِ

Her gün, sabah ezanıyla beraber köpeklerin havlamasını duyarım

يَتَبَادَلُ الأَبُ وَ أَبْنَاءَهُ الأَحَادِيثَ

Baba, oğullarıyla sohbet ediyor

تَشَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ وَ خَالِداً

İbrahim Halit ile kavga etti

سَيْرُكَ وَ الشَّاطِئَ صَبَاحاً مُفِيدٌ لِلصِّحَّةِ

Sabah, sahilde yürümen sağlığa faydalıdır

إِزْدَحَمَ السَّيْرُ وَ الحَادِثَ

Kaza ile beraber trafik sıkıştı

إِسْتَيْقَظَ النَّاسُ وَ صِيَاحَ الدِّيكِ

İnsanlar horozun ötüşüyle uyandılar

سِرْتُ وَ الشَّارِعَ المَلِيءَ بِالأَزْهَارِ الجَمِيلَةِ

Güzel çiçeklerle dolu caddede yürüdüm

تَسِيرُ عَائِشَةُ وَ الشَّارِعَ المُزْدَحِمَ بِالسَّيَّارَاتِ

Ayşe arabalarla dolu caddede yürüyor

أَقْبَلَ عَلِيٌّ وَ سَيَّارَتَهُ مُتَبَخْتِراً

Ali arabasıyla kasılarak geldi

يَخْرُجُ الصَّيَّادُ إِلَى الصَّيْدِ وَ أَذَانَ الفَجْرِ

Avcı sabah ezanıyla bir avlanmaya çıkar

يَرْكَبُ الرِّيَاضِيُّ دَرَّاجَتَهُ وَ الحَدِيقَةَ

Sporcu, parkta bisikletine biniyor

يَعُودُ أَبِي مِنْ العَمَلِ فِي المَزْرَعَةِ وَ أَذَانَ المَغْرِبِ

Babam tarladan akşam ezanıyla beraber döner

تَطِيرُ الطُّيُورُ وَالسُّحُبَ فِي السَّمَاءِ

Kuşlar gökteki bulutlarla birlikte uçuyor

اِسْتَوَى السَّيْلُ وَ الرَّصِيفَ

Sel, kaldırımla aynı seviyeye geldi

تَنَامُ أُخْتِي وَدُمْيَتَهَا كُلَّ لَيْلَةٍ

Kız kardeşim her gece bez bebeğiyle uyur

دَعْنِي وُ مُشْكِلَتِي فَإِنَّكَ لَا تَقْدِرُ عَلَى حَلِّهَا

Beni sorunumla yalnız bırak, zira senin onu çözmeye gücün yetmez

يَصِيحُ دِيكُنَا وَ طُلُوعَ الشَّمْسِ كُلَّ صَبَاحٍ

Horozumuz her sabah güneşin doğuşuyla öter

Mefulun Mah konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Beraberlik anlamı taşıyan ve atıf harfiyle şart sağlanan meful çeşididir.

c) Alimler tarafından zarf olduğu görüşü de ağır basmaktadır.

d) Atıf harfi genellikle normal atıf anlamındaki harfin konulmaması gereken yerlere konulmaktadır. Ve böylelikle karışıklık önlenmektedir.

e) Atıf harfinden sonra gelen kelime hareke veya harf olarak mansup şekilde gelmektedir.

f) İki çeşit atıf harfini birbirinden ayıran durum ise, normal olarak kullanılan atıf harfi kendinden önceki ve sonraki durumların aynı gruptan veya türden olduğunu belirtiyorken, mefulün mah anlamı için kullanılan atıf harfi beraberlik anlamı katmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. İNNE VE KARDEŞLERİ

İsim cümlesinin başına gelip mübtedayı nasb, haberi ise ref eden kelimeler bu gruba girmektedir. Bunlar ; إنَّ،أنَّ،كَأنَّ،لَكِنَّ،لَيْتَ،لَعَلَّ kelimeleridir.

أنّ kelimesi cümlenin ortasında gelir asla başta gelmez, إنّ kelimesi ise cümlenin başında gelmektedir. إنّ ise tek bir durumda ortada gelir. O da قال (söyledi) ile başlayan fiil cümlesinde أنّ kelimesi إنّ e dönüşür.[1]

Konuyla ilgili örnekler aşağıda verilmiştir ;

لَيْتَ أَطْفَالَ اليَوْمِ يَقْرَؤُونَ عَنْ عَظْمَةِ وَشُجَاعَةِ صَلَاحَ الدِّينِ الأَيُّوبِيّ

Keşke bugünün çocukları Selahattin Eyyubi'nin büyüklüğü ve cesareti hakkında bir şeyler okusalar

لَيْتَ المُدَخِّنَ عَالِمٌ بِأَضْرَارِ التَّدْخِينِ/السَّجَائِرِ

Keşke sigara içen kişi sigaranın zararları hakkında bilgi sahibi olsa

إِنَّ الصِّحَّةَ أَثْمَنُ مَا يَمْلِكُهُ الإِنْسَانُ

Şüphesiz sağlık, insanın sahip olduğu en değerli şeydir/şeylerin en değerlisidir

اِعْلَمْ أَيُّهَا الإِنْسَانُ أَنَّ الزَّمَنَ الفَائِتَ لاَ يَرْجِعُ مَرَّةً أُخْرَى

Ey insan, bil ki geçen zaman geri gelmez

عَلِمْتُ أَنَّ الصِّدْقَ يُنْجِي صَاحِبَهُ

Öğrendim ki, doğruluk sahibini kurtarır/ Doğruluğun sahibini kurtardığını öğrendim

لَعَلَّ العِلْمَ يَنْفَعُ صَاحِبَهُ

Umulur ki ilim, sahibine fayda sağlar

إِنَّ وَرَاءَ كُلِّ رَجُلٍ عَظِيمٍ اِمْرَأَةٌ عَظِيمَةٌ

[1] Adnan Hoydalı, *Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dilbilgisi*, İstanbul, 2015, (s.39)

Şüphesiz, her güçlü erkeğin arkasında güçlü bir kadın vardır

لَعَلَّ مُحِيطَ الطِّفْلِ لَهُ أَثَرٌ مُفِيدٌ فِي تَنْمِيةِ مَهَارَاتِهِ الذِّهْنِيَّةِ

Belki de, çocuğun çevresinin zihinsel becerilerinin gelişmesine katkısı/faydası vardır

يَا لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَاناً خَلِيلاً لِي

Keşke falanca kişiyi kendime arkadaş edinmeseydim

كَأَنَّ الجَوَّ غَائِمٌ/مُغَيَّمٌ اليَوْمَ

Sanki hava bugün bulutlu

لَيْتَ السَّعَادَةَ تَدْخُلُ كُلَّ بَيْتٍ

Keşke mutluluk her eve girse

كَأَنَّ الأَطْفَالَ يَخَافُونَ مِنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ

Sanki çocuklar şu adamdan korkuyorlar

لَعَلَّ التَّفَوُّقَ فِي المُثَابَرَةِ/الكِفَاحِ

Belki de başarı istikrardadır(gayrettedir)/ çaba göstermektedir

إِنَّ السُّؤَالَ مِفْتَاحُ العِلْمِ/ إِنَّ مِفْتَاحَ العِلْمِ أَنْ يَسْأَلَ أَهْلَ العِلْمِ

Şüphesiz; soru sormak ilmin anahtarıdır/ İlmin anahtarı bilenlere sormaktır

إِنَّ النَّجَاحَ جَمِيلٌ لَكِنَّ الوُصُولَ إِلَيْهِ بِحَاجَةٍ إِلَى المُثَابَرَةِ وَالصَّبْرِ

Şüphesiz başarı güzeldir; ama ona ulaşmak gayret ve sabır gerektirir

لَعَلَّ اِبْتِسَامَتَكَ لِفَقِيرٍ تَرْفَعُكَ عِنْدَ اللهِ دَرَجَاتٍ

Umulur ki bir fakirin yüzüne gülümsemen senin Allah katındaki dereceni yükseltir

قَدْ تَصْبِرُ المَرْأَةُ عَلَى فَقْرِ زَوْجِهَا لَكِنَّهَا قَلَّمَا تَصْبِرُ عَلَى سُوءِ خُلُقِهِ

Kadın, eşinin fakirliğine sabredebilir ancak kötü ahlakına sabrettiği çok az görülür

لَعَلَّ المُثَابَرَةَ طَرِيقُ الإبْدَاعِ

Belki de gayret/devamlılık yaratıcılığa götüren bir yoldur

نَعْلَمُ أنَّ التَّارِيخَ شَاهِدٌ عَلَى عَظَمَةِ المُبْدِعِينَ

Tarihin daima, yaratıcıların büyüklüğüne şahitlik ettiğini biliyoruz

إنَّ المَدَارِسَ مَهْدُ العِلْمِ

Okullar ilmin beşiğidir/ İlmin beşiği okullardır

İnne ve Kardeşleri konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) İsimlerin önüne gelip fiillere gelemeyen kelimelerdir.

c) Önüne geldikleri cümlenin ismini nasp, haberini ref yaparlar.

d) إنَّ edatı normalde sadece cümlenin başında kullanılıyorken yalnızca bir durumda أنَّ ye dönüşebilmektedir. Bu durum ise; قالَ fiili ile başlayan fiil cümlesinde bulunma durumudur.

e) Örneklerde harekeleme yapılırken nasp ve ref durumları göz önüne alınmıştır.

4.1. Lây-ı Nâfiye Lilcins

Kendisiyle başlayan cümleye ‘‘hiç, asla, hiçbir şekilde gibi anlamlarla başlanır ve isme dahil olan tüm kısmı olumsuza çeviren ve de cümlenin ismini nasp haberini de ref eden harfe denir.[1]

Ayrıca ismi nasp haberi ise ref yapabilmesi için taşıması gereken şartlar da vardır. Bunlar ;

1. İsim nekra halde olmalıdır.

[1] Kafes, *Arapça Dilbilgisi*,(s.166)

2. Bu harf ile isim arasına başka bir kelime girmemelidir.

3. Bu harfin başında harf-i cer olmamalıdır.

Örnek ; لاَ طالبَ في المدرسةِ – Okulda hiç öğrenci yoktur.

Bu şartlar sağlanmadığı zaman bu kural görevi görmez ama bu harf tekrar ederek cümlede gelir.[1]

Örnek ; لاَ المعلمُ و لاَ الطالبُ في الصفِّ – Sınıfta ne bir öğretmen ne de bir öğrenci var.

Konuyla ilgili örnekler aşağıda altı çizili şekilde verilmiştir ;

لَا مَاءَ فِي البَيْتِ مُنْذُ اللَّيْلِ

Evde geceden beri hiç su yok

لَا طَالِبِي عِلْمٍ غَائِبُونَ

Öğrencilerden hiç gelmeyen olmadı

لاَ بَاطِلَ مُنْتَصِرٌ عَلَى الحَقِّ

Hiçbir batıl hakkın karşısında muzaffer olamaz

لاَ كِتَابَ تَارِيخٍ فِي المَكْتَبَةِ

Kütüphanede hiçbir tarih kitabı bulunmamaktadır/yoktur

لاَ مَؤَدِّياً عَمَلَهُ/وَظِيفَتَهُ بِإِخْلاَصٍ نَادِمٌ

İşini/görevini samimiyetle yapan hiç kimse pişman olmaz

لاَ مَسْلُوباً/مَغْصُوباً حَقَّهُ رَاضٍ

Hakkı gasp edilen hiç kimse razı değildir/rıza göstermez

لاَ رَاجِياً رَبَّهُ خَائِبٌ

Rabbinden isteyen (medet uman) hiç kimse hayal kırıklığına uğramaz

لَا سَاعِياً وَرَاءَ رِزْقِهِ مَحْرُومٌ/مُحْتَاجٌ

[1] Kafes, *Arapça Dilbilgisi,* (s.166)

Rızkının peşinde koşan hiç kimse mahrum kalmaz/muhtaç olmaz

لاَ طَبِيباً فِي المُسْتَوْصَفِ

Sağlık ocağında hiçbir doktor yoktur

لاَ عِلْمَ لَنَا إلاَّ مَا عَلَّمَنَا اللهُ

Allah'ın bize öğrettiğinin dışında hiçbir bilgimiz yoktur

لاَ كَرِيماً خُلُقُهُ مَذْمُومٌ

Ahlakı güzel olan hiç kimse yadırganmaz/kınanmaz

لَا صَاحِبَ حَقٍّ يَسْكُتُ عَنْ حَقِّهِ

Hak sahibi hiç kimse, hakkı karşısında susmaz

لاَ رَيْبَ فِي نَجَاحِ الطَّالِبِ المُجْتَهِدِ

Çalışkan öğrencinin başarısında hiçbir şüphe yoktur

لَا مُؤْمِناً بِاللهِ خَاسِرٌ/نَادِمٌ

Allah'a iman eden hiç kimse zararlı çıkmaz/pişman olmaz

لاَ مُنَافِقَ مَحْبُوبٌ عِنْدَ النَّاسِ

Hiçbir münafık insanlarca sevilmez

لَا طَالِبَ عِلْمٍ مُهْمِلٌ دِرَاسَتَهُ

Hiçbir ilim öğrencisi derslerini ihmal etmez

لاَ ذَاهِباً عَقْلُهُ مُحَاسِبٌ

Aklını yitiren hiç kimse hesaba çekilmeyecektir

لاَ مَجْرُوحاً/مَحْزُوناً فُؤَادُهُ مُرْتَاحٌ

Kalbi kırılan/hüzünlü/üzüntülü olan hiç kimse rahat değildir

لاَ تَارِكاً صَلَاتَهُ مَحْبُوبٌ عِنْدَ اللهِ

Namazını bırakan hiç kimse Allah tarafından sevilmez

لَا زَارِعَ أَرْضَهُ خَاسِرٌ

Tarlasını eken hiç kimse zarar etmez

Lây-ı Nâfiye Lilcins konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Yukarıda da belirttiğimiz üzere kuralın yerine gelmesi için belli şartlara ihtiyaç vardır. Bunlar maddeler halinde belirtilmiştir.

c) Ene önemli hususlardan birisi de Lâ harfinden sonra gelen kelimeyele aralarında başka kelime olması ve gelen kelimenin nekra, müfred ve mansup olması gerekmektedir.

d) Verilmiş olan tüm örneklerde bu kurallar göz önünde bulundurulmuş ve harekeleme işlemi bu doğrultuda yapılmıştır.

4.2. İsim Fiiller (Fiilimsiler)

Hem anlamı hem de işlevi bakımından fiilin yerini tutmasına rağmen şekil açısından fiile benzemeyen bir kısım çekimi olmayan veya yarı çekimli olan yapılara isim fiil denilmektedir. Bunlar hem isim hem de fiillere ait özellikleri barındırır.

İsim fiiller Mürtecel ve Menkul olarak ikiye ayrılmaktadır.

4.2.1. Mürtecel İsim Fiiller

Herhangi bir fiilden, zarftan veya harfi cerden türememiş ve ilk ortaya çıktıkları anlamı ifade eden isim fiillerdir.

Örnek ; آمِينَ

4.2.2. Menkul İsim Fiiller

Asılları isim-fiil değildir ama daha sonra harfi cer, fiil veya zarflardan türemişlerdir.

Örnek ; عَلَيْكَ

Ayrıca tüm isim fiiller de mebnidirler.[1]

[1] Günday& Şahin, *Arapça Dilbilgisi,*(s.665)

Konuyla ilgili örnekler aşağıda verilmiştir ;

إِذَا سَمِعْتَ المُؤَذِّنَ يَقُولُ حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ فَبَادِرْ بِالذِّهَابِ إِلَى المَسْجِدِ

Müezzinin ‘’haydi namaza’’ dediğini duyarsan camiye gitmek için acele et

هَاكَ الرِّسَالَةَ فَاكْتُبْ الرَّدَّ/الجَوَابَ عَلَيْهَا وَأَرْسِلْهَا اليَوْمَ

Buyur işte mektup, Cevap yazıp bugün gönder

هَيْهَاتَ النَّجَاحُ بِلاَ تَعَبٍ وَعَمَلٍ

Çalışmadan ve yorulmadan başarı imkânsızdır

شَتَّانَ مَابَيْنَ الكَرِيمِ وَالبَخِيلِ/الشَّحِيحِ/الضَّنِينِ

Cömert ile cimri arasında ne kadar da fark vardır

عَلَيْكَ نَفْسَكَ قَوِّمْ مَا اَعْوَجُ فِيهَا

Kendinle ilgilen/kendine bak ve kendinde eğri olan şeyleri doğrult/yanlışlarını düzelt

وَاهاً لِمَنْ يَتَدَخَّلُونَ فِيمَا لاَ يَعْنِيهِمْ

Kendisini ilgilendirmeyen şeylere karışanlara vah ki ne vah

صَهْ إِذَا قُرِئَ القُرْآنُ الكَرِيمُ

Kur’an-ı Kerim okunduğunda sus

إِلَيْكُمَا هَذا المَالَ فَتَصَدَّقَا بِهِ

(Siz ikiniz) bu malı alın ve tasadduk edin

تَمَهَّلْ قَبْلَ أَنْ تَحْكُمَ عَلَى/بَيْنَ النَّاسِ

İnsanlar hakkında karar vermeden önce yavaş ol/iyi düşün

صَهْ إِذَا تَكَلَّمَ وَالِدَاكَ/مَنْ هُوَ أَكْبَرُ سِناً منك

Annen baban/senden büyük biri konuşurken sen sus

صَهْ إِذَا خَطَبَ الإِمَامُ يَوْمَ الجُمْعَةِ

Cuma günü imam hutbe okurken sus

هَلُمَّ فَتَحَدَّثْ مَعَ إِخْوَانَكَ وَاعْتَذِرْ مِنْهُمْ

Gel ve kardeşlerinle konuşup onlardan özür dile

دُونَكَ الوَرَقَ وَالقَلَمَ , وَاكْتُبْ مَا أَقُولُهُ لَكَ

Kâğıt ve kalemi al ve sana söylediklerimi yaz

حَذَارِ تَأْخِيرَ الوَاجِبِ

Aman sakın ödevini geciktirme/ ödevini geciktirmekten sakın

رُوَيْدَكَ أَخَاكَ الصَّغِيرَ

Küçük kardeşine karşı sabırlı ol

تَأَخَّرْ حَتَّى لاَ تَسْقُطَ عَلَيْكَ الأَحْجَارُ

Geri dur ki üzerine taşlar düşmesin

حَذَارِ مِنْ الأَكْلِ الكَثِيرِ

Çok yemekten sakın

هَيْهَاتَ لِلظُّلْمِ أَنْ يَنْتَهِيَ

Zulmün yok olması (bitmesi) imkânsız

قَدْ أَيُّهَا البَخِيلُ لَنْ يَنْفَعَكَ مَالُكَ

Yeter artık ey cimri ! malının sana bir faydası olmayacak

هَيَّا إِلَى المُذَاكَرَةِ وَالجِدَّ وَالعَمَلَ

Hadi ders tekrarı yapmak ve çalışmak için acele et

İsim Fiiller (Fiilimsiler) konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Mazi, muzari veya emir fiil yerine geçip bu anlamlara geçen bu kelimeler tam olarak fiil kalıbında olmadıkları için çekimleri yapılmaz ve bu nedenle mebnidirler.

c)Mebni olduklarından ötürü ifade edilen kişinin cinsiyetine göre harf veya hareke konusunda değişikliğe uğramazlar.

d) Verilmiş olan örneklerde görüldüğü üzere harekeler bu doğrultuda konulmuştur.

4.3. Nüdbe

Ağrı, hastalık, kaza, bela, afet vb. durumlarda ah vah ederek dile getirilen sözlerdir. Bir bakıma münada ile benzerlik göstermektedir.

Nüdbe bir çeşit *münada* türü sayılır. Kendisi için üzüntü duyulan kişiye *mendub* denilir.[1]

Anlam olarak ise Türkçedeki *ah, vah, of, ah* vb. anlamlara gelmektedir. Genelde وا olarak gelir.

Konuyla ilgili örnek cümleler anlamlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir ;

وَا مُسْرِفَ مَالِهِ

Vah malını israf edene

وَا جَرِيحَ الحَادِثِ

Vah kazazedeye (kazada yaralanana)

وَا اِبْنَاهَ قَدْ قَتَلَتْهُ قُوَّاتُ الإِحْتِلاَلِ

Vah oğul! İşgal güçleri onu öldürdü

وَا أَبَاهَ يَتْعَبُ لَيْلَ نَهَارٍ مِنْ أَجْلِنَا رَغْمَ كِبَرِ سِنِّهِ

Vah babam! Büyük yaşına rağmen gece gündüz bizim için çalışır

وَا أُخْتَاهَ سُرِقَتْ حَقِيبَتُهَا

Vah çantası çalınan kız kardeşime

وَا بَيْتَاهْ قَدْ هُدِمَ فِي الزِّلْزَالِ

Vah depremde yıkılan evime

وَا قَتِيلَ الحَرْبِ

Vah savaşta öldürülene

[1] Kafes, *Arapça Dilbilgisi*,(s.189)

وَا تَارِكَ الصَّلاَةِ وَذِكْرِ اللهِ

Vah namazı ve Allah'ı anmayı bırakana

وَا قَاضِيَ الوَقْتِ سَدًى

Vah vakti boşa harcayana

وَا سَارِقَ البُيُوتِ وَ قَاتِلَ أَهْلِهَا

Vah evleri soyup sahiplerini öldürene

وَا قَاضِياً يَحْكُمَ بِالعَدَالَةِ

Ah adaletli hüküm veren hâkim olsa

وَا عُمَرَ "أَثَابَكَ اللهُ" فَقَدْ كُنْتَ إِمَاماً عَادِلاً

Ah Ömer! Allah sana sevap yazsın; sen adil bir imamdın (hükümdar,lider)

قَالَ الأَبُ بَعْدَمَا فَقَدَ اِبْنَهُ: وَا مصِيبَتَاهْ

Baba, oğlunu kaybettikten sonra ''Vah başıma gelenler!'' dedi

حَزِنَتْ المَرْأَةُ عَلَى وَفَاةِ زَوْجِهَا وَقَالَتْ: وَا رَفِيقَاهْ

Kadın, eşinin vefatına üzüldü ve şöyle dedi: ''Vah refikim!'' (Vah hayat yoldaşım)

وَا مَنْ لَا يَدْرُسُونَ فِي المَدَارِسِ

Vah okullarda okumayanlara

وَا يُوسُفَ! قَدْ سَقَطَ/مَاتَ شَهِيداً فِي الحَرْبِ

Vah Yusuf'a! Savaşta şehit düştü

وَا أَسَفَاهْ عَلَى مَا فَعَلْتَ بِأَبَوَيْكَ

Ebeveynlerine yaptıklarına teessüf ediyorum (esefle kınıyorum)

وَا رَأْسِي! إِنَّهُ يُؤْلِمُنِي

Vah başım! Ağrıyor

سَمِعَتْ أَخِي يَئِنُّ/يَصِيحُ/يَصْرَخُ مُتَأَلِّماً وَا قَدَمَاهْ

Erkek kardeşimin acı içerisinde: ‘’Ah ayağım!’’ diye inlediğini duydum

صَرَخَتْ الأُمُّ بَعْدَ وَفَاةِ اِبْنَتِهَا قَائِلَةً: وَا اِبْنَتَاهْ...وَا كَبِدَاهْ

Anne, kızının ölümünden sonra: ‘’Vah kızım! Vah ciğerim!’’ diye bağırdı

Nüdbe konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Yaşanmış olan sıkıntılı bir durum karşısında duyulan acı veya sıkıntı neticesinde meydana gelen münada durumudur.

c) (واَ) kalıbı münada cümlesinin başına konularak yapılmaktadır.

d) Dilbilgisi kuralları açısından Münada konusundaki kurallara uyar.

e) Acı duyulan kişi de mandup durumda olur.

4.4. Terhim

Kelimeyi rahatça ve kolaylıkla dile getirebilmek için münadanın son harfinin atılması durumuna denilmektedir.[1]

Terhim iki çeşit münadada gerçekleşmektedir. Bunlar ;

1. Sonunda müenneslik harfi bulunan cins veya özel isimlerde

Ayrıca sülasi isimlerde bu isimlerin hepsinde sonunda müenneslik alameti olan (ة) harfi atılır. [2]

عائشةُ/ يا عائشُ

حمزة/ يا حمزُ

2. Harflerinin sayısı üçten fazla olan veya mürekkep olmayan özel isimler

خالد/ يا خالُ

[1] Çörtü, *Arapça Dilbilgisi*,(s.295)
[2] es-Seyyid Sâdık eş-Şirâzi, *Şerhu's-Suyûti,* Bağdat, Mektebetu Nûru's-Sabah, 2008 (s.111)

Ayrıca eğer ki harf sayısı fazla olursa ve atılan harften önceki harf med harfi ise fazlalık olan med harfi de atılabilir.[1]

نعمان/ يا نعمَ ، عثمان/ يا عثمَ

Konuyla ilgili örnekler anlamlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir ;

يَا خَالُ رِجْلَكَ وَ الحَجَرَ

Ey Halit, aman ayağını taştan koru

يَا نُعْمَ حَافِظْ عَلَى نَظَافَةِ غُرْفَتِكَ

Ey Numan, odanı temiz tut

يَا زَيْنُ لاَ تَتَأَخَّرِي عَنْ الدَّرْسِ

Ey Zeynep, derse gecikme/geç kalma

يَا فَارُ لاَ تَشْرَبْ المَاءَ وَاقِفاً

Ey Faruk, suyu ayakta içme

يَا سُعَا اِحْتَرِمْ وِالِدَيْكَ

Ey Suat, ebeveynine saygı göster

يَا سلْمَ نَفِّذِي مَا طَلَبَهُ مِنْكِ الأُسْتَاذُ

Ey Selma, hocanın senden istediğini yerine getir

يَا مَسْعُ لاَ تَتَكَلَّمْ بِالهَاتِفِ طَوِيلاً

Ey Mesut, telefonda uzun konuşma

يَا شَادِي أَ لَمْ تَنْتَهِي مِنْ حِفْظِ القُرْآنِ الكَرِيمِ

Ey Şadiye, Kur'an-ı Kerim'i ezberlemeyi bitirmedin mi?/Hafızlığı tamamlamadın mı?

يَا طَلْحُ لِمَاذَا أَنْتَ حَزِينٌ/مَحْزُونٌ اليَوْمَ؟

Ey Talha, sen neden bugün üzgünsün

[1] Kafes, *Arapça Dilbilgisi*, (s.193)

يَا أَحْمَ لاَ تُصَاحِبْ الخَبِيثَ/الأَشْرَارَ

Ey Ahmet, kötülerle arkadaşlık etme

يَا جَعْفُ أ مَا سَمِعْتَ أَنَّ الإِمْتِحَانَاتِ قَدْ تَأَجَّلَتْ؟

Ey Cafer, sınavların ertelendiğini duymadın mı?

يَا طَاهُ اِمْشِ مِنْ الرَّصِيفِ فِي الطَّرِيقِ

Ey Tahir, yolda kaldırımdan yürü

يَا عُثْمَ نِمْ مُبَكِّرًا وَ اِسْتَيْقِظْ مُبَكِّرًا

Ey Osman, erken uyu/yat erken uyan/kalk

يَا مَرْوَ لَا تُشَاهِدْ التِّلْفَازَ مِنْ قَرِيبٍ

Ey Mervan, televizyonu yakından izleme

يَا مَنْصُ لَا تَشْتَرِ الأَغْذِيَةَ الضَّارَّةَ بِالصِّحَّةِ

Ey Mansur, sağlığa zararlı yiyecekleri satın alma ,

يَا مُعَاوِيَ لَا تُهْمِلْ وَاجِبَاتِكَ

Ey Muaviye, ödevlerini ihmal etme

يَا فَاطِمَ اِنْتَبِهِي إِلَى إِشَارَاتِ المُرُورِ

Ey Fatıma, trafik işaretlerine dikkat et

يَا حَمْزُ لَا تَتْرُكْ الصَّلاَةَ

Ey Hamza, namazı terk etme

يَا جَارِيَ لَا تَتَكَاسَلِي فِي أَعْمَالِ المَنْزِلِ

Ey Hizmetçi, ev işlerinde tembellik yapma

يَا حَارُ الوَقْتُ الفَائِتُ لَا يُمْكِنُ تَعْوِيضُهُ

Ey Haris, geçen zamanın telafisi imkânsızdır/yoktur

Terhim konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Çağrılan kişinin isminin daha kolay telaffuz edilebilmesi için sondaki harfin atılması durumudur.

c) kelimenin sonunda müenneslik harfi bulunması durumunda müenneslik alameti olan harf atılarak son harfin harekesi fetha yapılır.

d) Üç harften fazla oluşan isimlerde terhim yapılırken son hareke zamme üzere mebni olmasına rağmen, kelimedeki harfin kendi harekesi de kullanılabilir.

e) Örnekler üzerinde verilmiş olan kelimeler bu kurallar çerçevesinde harekelenmişlerdir.

4.5. Esmâül-Hamse

Beş İsim anlamına gelmekte olup tesniye ve cemi müzekker salim gibi harf ile irabı yapılan isimlerdir. Bunlar ;

أَبٌ (Baba)

أَخٌ (Kardeş)

فَمٌ (Ağız)

حَمٌ (Kayınpeder)

ذُو (…sahibi)

Not ; Merfu olarak geldiğinde (vav), mansub olarak geldiğinde (elif), mecrur olarak geldiğinde ise (ya) harflerini alır. Bunların harf ile irabının yapılabilmesi için iki şart vardır. Bunlar ; tekil olması ve ya-i mütekellim haricinde bir zamire veya isme muzaf olmasıdır.[1]

Konuyla ilgili örnekler anlamlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir ;

ضَعْ يَدَكَ عَلَى فِيكَ عِنْدَ التَّثَاؤُبِ يَا بُنَيَّ

[1] Günday& Şahin, *Arapça Dilbilgisi*,(s.241)

Oğlum, esnerken elini ağzına koy

اِبْتَعِدِي عَنْ ذِي السُّمْعَةِ السَّيِّئَةِ مِنْ النَّاسِ يَا اِبْنِتِي

Kızım, kötülükle anılan insanlardan uzak dur

سَافَرَ أَبِي فِي الأُسْبُوعِ المَاضِي إِلَى السُّعُودِيَّةِ لِأَدَاءِ فَرِيضَةِ الحَجِّ

Babam geçen hafta hac farizasını yerine getirmek için Suudi Arabistan'a gitti

طَيَّبَ اللهُ فَاكَ ... أَحْسَنْتَ القَوْلَ

Ağzına sağlık… İyi dedin

هَذَا العَالِمُ ذُو ذَكَاءٍ وَفَرَاسَةٍ

Bu âlim, zeki ve feraset sahibi biridir

لَعَلَّ القَادِمَ أَجْمَلُ يَا أَبَا عُمَرَ .. عَلَيْكَ بِالصَّبْرِ

Umulur ki gelecek olan daha güzeldir ey Abu Ömer… Sabretmelisin

أَبِي ذُو ثَقَافَةٍ وَ مَعْرِفَةٍ وَاسِعَةٍ

Babam geniş kültüre ve bilgiye sahip biridir

دَعَوْتُ حَمَاكَ إِلَى حَفْلَةِ تَخَرُّجِ اِبْنَتِي

Kayınbabanı kızımın mezuniyeti törenine çağırdım

آتِ كُلِّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُمْ

Hak sahiplerinin hakkını ver

لاَ تَقْلَقْ! أَخْبَرَنِي الطَّبِيبُ بِأَنَّ أَخَاكَ قَدْ أَفَاقَ مِنْ الغَيْبُوبَةِ

Merak etme! Doktor, bana kardeşinin komadan çıktığını haber etti

ذُو الأَخْلاَقِ الكَرِيمَةِ مَحْبُوبٌ عِنْدَ اللهِ وَ النَّاسِ

Güzel ahlaklı kişi, Allah ve insanlar yanında sevilir

أَ لَمْ يُوصِيكَ الطَّبِيبُ بِكَ أَنْ تَهْتَمَّ بِنَظَافَةِ فِيكَ يَا بُنَيَّ

Doktor sana, ağzının temizliğine önem vermeni tavsiye etmedi mi oğul?

أَحْضِرْ لِي الكِتَابَ ذُو الغِلاَفِ البُنِّيِّ مِنْ مَكْتَبَتِي

Kitaplığımdan bana kahverengi kaplı kitabı getir

الصَّدِيقُ الحَقِيقِيُّ أَخُوكَ وَقْتَ الضِّيقِ

Gerçek arkadaş dar zamanında kardeşindir

عَامِلْ حَمَيْكَ مُعَامَلَةٍ حَسَنَةٍ

Kayınvaliden ve kayınpederine güzel davran

مَتَى بَدَأَ حَمُوكَ أنْ يَشْتَغِلَ فِي التِّجَارَةِ ؟

Kayınpederin ne zaman ticaretle meşgul olmaya başladı?

اِلْتَحَقَ أَخُو صَدِيقِي بِكُلِّيَةِ الآدَابِ فِي جَامِعَةِ سَلْجُوقَ

Arkadaşımın erkek kardeşi Selçuk Üniversitesi edebiyat fakültesini kazandı/girdi

كَانَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ صَدِيقاً حَمِيماً لِسَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ

Hz. Ebu Bekir, Peygamber Efendimizin en sadık/samimi arkadaşıydı

حَمُو أُخْتِي عَضْوٌ فِي مَجْلِسِ الشَّعَبِ

Kız kardeşimin kayınbabası, millet meclisi üyesidir

جَفَّ فُو الأُسْتَاذِ مِنْ كَثْرَةِ الكَلاَمِ

Fazla konuşmaktan hocanın ağzı kurudu

Esmâül-Hamse konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) حَمٌ (kayınpeder) أَبٌ (baba) أَخٌ (erkek kardeş) ذُو (sahip) فُو (ağız) kelimelerinden oluşmaktadır.

c) vâv: (و) ile merfû, elif:(ا) ile mansûb ve yâ harfi: (ي) ile mecrûr olarak gelirler.

d) Bunlardan ذُو muzaf gibi görev gördüğü için kendisinden sonra zamir veya fiil almaz. Ayrıca kendisinden sonra gelen kelime muzafun ileyh gibi memcrur olur.

e) Bunların arasında ذُو ; Kur'an'da en çok kullanılan kelimedir.

f) أَبٌ ve أَخٌ kelimelerinin merfu halleri, tesniye durumunda (أَبَوَانِ ve أَخَوَانِ)olarak gelmektedir. Mansup ve mecrur halleri ise (أَبَوَيْنِ ve أَخَوَيْنِ) olarak gelir.

g)Belirtilmiş olan kurallar çerçevesinde harekelemeler yapılmıştır.

4.6. İştigal

Alışılmış olan fiil cümlesindeki öğe dizilişinden farklı olarak *mübteda + fiil+fail+meful* şeklinde gelerek fiilin kendisinden sonra gelen isme veya zamire etki ettiği ve onunla meşgul olduğu durumuna *İştiğal* denilmektedir. (okulda öğretmeni gördüm) المُعلِّمَ رأيتُهُ في المدرسةِ

Not: İrap konusunda ise başta gelmiş olan isim mübteda kabul edilirken geriye kalan bölümü haber olarak kabul edilir. Veyahut başta gelmiş olan isim meful olarak ele alınıp mansup okunur. Ayrıca fiil harfi cerle birlikte geliyorsa bu durumda baştaki ismin mecrur olması gerekir ama kural gereği bu mümkün olmadığı için fiilin anlamını karşılayacak başka bir fiil kullanılır.[1]

(ساعدنَا) الفقراءَ أخذْنَا بِيديْهِمْ

Konuyla ilgili örnekler anlamlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir ;

حَقَّكَ دَافِعْ عَنْهُ دَائِماً

Daima hakkını savun

وَالِدَيْكَ قُلْ لَهُمَا قَوْلاً كَرِيماً

Anne babana hoş söz söyle

النَّمِيمَةَ أبْتَعِدُ عَنْهَا

Laf taşımaktan uzak dururum

الصَّدِيقَ أَعْرِفُ قِيْمَتَهُ

Arkadaşın kıymetini bilirim

عَامِلِي النَّظَافَةِ أَحْتَرِمُهُمْ

[1] Günday& Şahin, *Arapça Dilbilgisi,*(s.709)

Temizlik görevlilerine saygı gösteririm

التِّلْفَازَ أُشَاهِدُهُ سَاعَتَيْنِ فَقَطْ فِي اليَوْمِ

Televizyonu günde yalnızca iki saat izlerim

دُرُوسِي أَحْفَظُهَا/ أَجْتَهِدُهَا كَيْ أَنْجَحَ

Derslerimi başarılı olmak için ezberlerim/çalışırım

صَلَوَاتِي أُؤَدِّيهَا عَلَى أَوْقَاتِهَا

Namazlarımı vakitlerinde kılarım (eda ederim)

الكِتَابَ قَرَأْتُهُ أَمْسَ وَ أَعْجَبَنِي كَثِيراً

Kitabı dün okudum ve çok hoşuma gitti

الفِيلْمَ شَاهَدْتُهُ وَ لَمْ يُعْجِبْنِي

Filmi seyrettim ancak beğenmedim

الفَاكِهَةَ أُحِبُّهَا أَكْثَرَ مِنْ الخَضْرَاوَاتِ

Meyveyi sebzeden daha çok severim

الفَطُورَ تَنَاوَلْتُهُ فِي الصَّبَاحِ البَاكِرِ

Kahvaltıyı sabah erken yaptım

أُسْتَاذِي أُحِبُّهُ كَثِيرًا

Öğretmenimi çok seviyorum

الشَّايَ أُفَضِّلُهُ عَلَى القَهْوَةِ

Çayı kahveye tercih ederim

الكُرَةَ يَلْعَبُ بِهَا الأَطْفَالُ أَمَامَ البَيْتِ

Evin önünde çocuklar top oynuyor

الدَّرْسَ تَأَخَّرْتُ عَنْهُ حَوَالَيْ نِصْفَ سَاعَةٍ

Derse yaklaşık yarım saat geç kaldım

المَنْزِلَ اِشْتَرَيْنَاهُ بِسِعْرٍ مُنَاسِبٍ

Evi uygun fiyata satın aldık

المَرِيضَ عَالَجَهُ الطَّبِيبُ

Hastayı doktor tedavi etti

مِفْتَاحِي نَسِيْتُهُ فِي البَيْتِ

Anahtarımı evde unuttum

الهَاتِفَ رَدَدْتُ عَلَيْهِ عِنْدَمَا رَنَّ

Telefon çaldığında cevapladım

İştigal konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Cümle içerisinde meful ili fiilin yer değiştirmesidir.

c) Fiil ile meful yer değiştirdiği zaman meful başa geçtiği zaman mübteda durumuna geçer.

d) Mübteda yerine geçen bu mefuller mansup olarak okunabilirler. Bu mefullere *Mefulun Anh* da denilmektedir.

e) Örnek cümlelerde altı çizili şekilde veril olan bu örnekler kurallara uygun şekilde harekelenmiştir.

4.7. Tenazu

İki tane fiilin bir tane fail alması durumudur.

تكلّم و ذهب أحمدُ (Ahmet konuştu ve gitti)

Konuyla ilgili örnekler anlamlarıyla birlikte aşağıda verilmiştir ;

قَشَّرْتُ وَ قطَعْتُ الفَاكِهَةَ

Meyveyi soyup doğradım

اِشْتَرَيْتُ وَ غَلَّفْتُ المُكَسَّرَاتِ

Kuruyemişleri satın alıp paketledim

دَعَوْتُ وَ أَكْرَمَتْنِي جَارَتِي

Komşumu çağırdım o da bana ikramda bulundu

فَتَحْتُ وَ أَغْلَقْتُ البَابَ

Kapıyı açıp kapattım

أَمْلَأْتُ وَ أَفْرَغْتُ الإبْرِيقَ

Çaydanlığı doldurup boşalttım

قُدْتُ وَ غَسَلْتُ السَّيَّارَةَ

Arabayı kullanıp (sürüp) yıkadım

حَمَلْتُ وَ كَسَرْتُ الصُّحُونَ

Tabakları taşıyıp kırdım

عَجَنْتُ وَ طَهَوْتُ/خَبَزْتُ الخُبْزَ

Ekmeği yoğurup pişirdim

ذَهَبَ وَ عَادَ الحُجَّاجُ

Hacılar gidip geldi

أَشْعَلَ وَ أَطْفَأَ الرَّاعِي النَّارَ

Çoban ateşi yakıp söndürdü

شَاهَدْتُ وَ لَمْ يُعْجِبْنِي البَرْنَامَجُ الوَثَائِقِيُّ فِي التِّلْفَازُ

Televizyonda belgesel izledim ve beğenmedim

رَسَمْتُ وَلَوَّنْتُ أَنَا هَذِهِ اللَّوْحَةَ

Bu tabloyu bizzat ben çizip boyadım

اِنْتَظَرْتُ وَرَكِبْتُ الحَافِلَةَ فِي المَحَطَّةِ

Durakta otobüsü bekleyip bindim

نِمْتُ وَ اِسْتَيْقَظْتُ بَاكِراً/مُبَكِّراً اليَوْمَ

Bugün erkenden uyuyup uyandım

رَنَّ وَ فَتَحْتُ هَاتِفِي

Telefonum çaldı ve açtım

دَعَتْنِي وَ أَكْرَمَتْنِي صَدِيقَتِي

Arkadaşım beni davet etti ve bana ikramda bulundu

المُعَلِّمُ يُعَلِّمُ وَ يُرَبِّي الطُّلاَّبَ

Öğretmen, öğrencileri hem öğretir hem de eğitir

أَكْنُسُ وَ أَمْسَحُ أَرْضَ المَنْزِلِ

Ev tabanını süpürüp silerim

أُحِبُّ وَ أَحْتَرِمُ وَالِدَيَّ

Anne-Babamı sever ve onlara saygı duyarım

تَنَاوَلْتُ وَ أَعْجَبَتْنِي الفَطَائِرَ

Börekleri yedim ve çok hoşuma gitti

Tenazu konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Bir kişinin yaptığı iki işi belirtmektedir.

c) Örneklerden de anlaşılacağı üzere iki fiil tek fail olarak yazılmıştır.

d) Verilecek örnekteki fiilin meful alma durumu da önemlidir.

e) Fiil ile başladığı için cümleler fiil cümlesi olarak geçmektedir.

f) Örnekler verilirken failin kim olduğu konusunda karışıklık olmaması adına tüm konularda olduğu gibi kelimelere harekeler konulmuştur.

4.8. Arapça Bazı Edatlar ve Zarflar

1. إجْمَالِيًّا : Genel olarak, toplam

إجْمَالِي عَدَدِ مَرّاتِ مُشَهداتِ

(toplam izlenme sayısı)

2. أجَلْ : Evet

أجَلْ، أتَيْتُ مَعَهُ

(evet, onunla birlikte geldim)

3. جَميعًا : Hep beraber

إشتَرَكَ المعلِّمُون فِي الإجْتماعِ جمِيعًا

(öğretmenler hep beraber toplantıya katıldı)

4. إذْ ذاكَ : O zaman

إذ ذاك نرغب في التكلم

(o zaman konuşmak isteriz)

5. إذمَا : Yapınca, ise

سَأَتَكَلَّمُ إذْ مَا يَذْهب مِنْ هُنَا

(o buradan giderse konuşurum)

6. آمينْ : Amin

آمينْ، وَ الحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ العَالَمِينَ

(Alemlerin Rabbi olan Allah' a hamdolsun, Amin)

7. الآنَ : Şimdi

وَصَلْنَا إلَى البَيْتِ الآنَ

(Şimdi eve vardık)

8. آنِفًا : Demin

الكاتِب المُشار إلَيْهِ آنِفاً

(Bahsi geçen yazar)

9. أبَدًا : Asla, hiç

لَنْ أنْسَاكُمْ أبَدًا

(Sizi asla unutmayacağım)

10. آهْ : Ah

آه، قَدَمايَ تُؤْلِماني!

(Ah !, ayaklarım ağrıyor)

11. أمْ : Yoksa

هَلْ هُوَ طبيبٌ أَمْ مُعلّمٌ ؟

(O doktor mu yoksa öğretmen midir ?)

12. أمَّا : Ama

لَدى أَخيها أَرْبَعةُ أَطْفالٍ، أَمّا هي فَلَيْسَ لَدَيْها أَطْفالٌ

(Erkek kardeşinin dört çocuğu var ama onun yok)

13. إمَّا : Eğer

إمّا أَنَّهُ قد غادَرَ أو أَنَّهُ لا يَسْتَطيعُ سَماعَ الهاتِفِ

(Ya gitti ya da telefonun sesini duyamıyor)

14. أمْسَ : Dün

الخطاب الذي ألقاه الرئيس أمس أسعد أنصاره

(Başkanın dün ki konuşması taraftarlarını sevindirdi)

15. أنْ : -mek, -mak

يَجِبُ أنْ تَكونَ المَدْرَسةُ مُسْتَعِدّةً قبل بَدْءِ الفَصْلِ الدِراسيّ الجَديدِ

(Yeni ders dönemi başlamadan önce okul hazır olmalı)

16. أنَّ : -dığını

شاطَرَ رَأْيَهُ زُمَلاءُ كَثيرونَ حَتّى أنّ العُلَماءَ أَعْرَبوا عن قَلَقِهِمْ

(Görüşü o kadar çok meslektaş tarafından paylaşıldı ki bilim adamları endişelerini dile getirdiler)

17. أصْلاً : Aslında

بَقِيَ لَدَيْنا القَليلُ جِدًّا، هذا إذا بَقِيَ شَيْءٌ أَصْلاً

(Varsa bile çok az şeyimiz kaldı aslında)

18. أُفٍّ : Öf

فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلاً كَرِيماً

(Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırlarsa onlara öf bile deme) [1]

19. أَ لَا : (dikkat çekmek için kullanılır)

ألا تستطيعين لمرة واحدة ألا تكوني بهذا الفضول؟

(Bir kere olsun bunu merak etmezsen olmaz mı ?

20. أَ للّهُمَّ : Allah'ım

اللَهُمَّ ساعِدْني

(Allah'ım bana yardım et)

21. إلَيْكَ : Al ! Buyur, İşte

اليك بعض الطرق لابقاء طفلك مرتاحا والتعجيل بشفائه

(Alın işte çocuğunuzun rahat olmasının ve onu iyileştirmeyi hızlandırmanın bazı yolları)

22. أهلاً وَ سَهْلًا : Hoş geldin

23. أيْضًا : Aynı şekilde

هل يُمْكِنُني أنْ آتِيَ أنا أَيْضاً؟

(Ben de gelebilir miyim ?)

[1] İsra suresi 23. Ayet

24. أجْمع : Hepsi

فهي أيضاً المسؤولية الجماعية للعالم أجمع

(Aynı zamanda o, tüm dünyanın sorumluluğundadır)

25. البَتَّةَ : elbette

لا أَمَلَ لَهُ البَتَّةَ

(Ondan hiç ümidim yok elbette)

26. بَخْ : Aferin

27. بَيْدَ أن : Ancak

بيد أن احتمالات نجاح هذه الاستراتيجية ضعيفة

(Ancak bu stratejinin başarılı olma ihtimalleri zayıf)

28. بَغْتَةً : Ansızın

إن الأزمات الاقتصادية تبدأ بغتة عادة وتنتهي على نحو مفاجئ

(Ekonomik krizler aniden başlar ve sürpriz bir şekilde sona erer)

29. بَعْدُ : Henüz

لَمْ يَذْهَبْ بَعْدُ

(Henüz gitmedi)

30. بَعْدَ : Sonra

هذا هو المَبْلَغُ الفاضِلُ لَدَيَّ بعد التَسَوُّقِ

(Alışveriş sonrası elimde kalan miktar bu)

31. بَسْ : Yeter

32. تَارَةً : Bazen

بين تارة وَأُخْرى

(Zaman zaman)

33. جِدًّا : Çok

كانَ الفيلمُ سَيّئاً جِدًّا

(film çok kötüydü)

34. حَاشا : Haşa

35 حَذَارَ : Sakın

حَذار من ذلك

(Buna dikkat et)

36. حَقًّا : Gerçekten

إدمان الإنترنت موجود حقا

(İnternet bağımlılığı gerçekten var)

37. حَمْدًا : Hamdolsun

38. حَيَّ : Gel, Haydi

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ

(Haydi namaza)[1]

39. خَاصَّةً : Özellikle

سَيَكونُ المَوْقِعُ مُفيداً خاصّةً كَأَداةِ تَعْليمٍ

(Site özellikle eğitim aracı olarak faydalı olacaktır)

40. خَلاَ : Hariç

41. خِلاَفًا : Aksine

خِلافاً لِكُلِّ التَوَقُّعاتِ

(Tüm beklentilerin aksine)

42. دائِمًا : Daima

المُوَظَّفونَ دائِماً على اسْتِعْدادٍ للمُساعَدةِ

(Personeller daima yardım etmeye hazırlar)

[1] Ezan, bkz.

43. دُونَكَ : Buyur, haydi, Sensiz

سأرحل في هذه الطائرة بك أو دونك

(Senle ya da sensiz bu uçağa bineceğim)

44. ذُو : Sahip

الفَتى ذو الرِجْلِ المَكْسورةِ

(Bacağı kırık çocuk)

45. سَمْعًا وَ طَاعَةً : Baş üstüne

46. طَوَالَ : Boyunca

صَدِّقْنِي عملْتُ طَوَالَ اليَوْمِ

(İnan ki gün boyu çalıştım)

47. ما عَدَا : Hariç

كُلّ أَيّامِ الأُسْبوعِ ما عَدا يَوْمَ الجُمْعةِ

(Cuma hariç haftanın tüm günleri)

48. عَلَيْكَ : yapmalısın

يَجِبُ عَلَيْكَ أنْ تَتَحَمَّلَ تَكاليفَ أَيِّ إصْلاحاتٍ

(Tüm onarımların masraflarını üstlenmelisin)

49. غالِبًا : Çoğunlukla

غالِباً ما يُغالونَ في أَسْعارِ المَوادِّ

(Çoğunlukla da malzeme fiyatlarını abartırlar)

50. غَدًا : Yarın

بِما أَنَّني مَشْغولةٌ جِدًّا فَلَنْ أُسافِرَ غَداً

(Yorgun olduğum için yarın yolculuk yapmayacağım)

51. غَيْرَ : Başka

ذلك غَيْرُ مُنْصِفٍ للمُرَشَّحينَ الآخَرينَ

(Bu diğer adaylara haksızlıktır)

52. فَضْلاً عَنْ : Üstelik

فَضْلاً عن ذلك، هو مُرْتَبِطٌ بِعَقْدٍ

(Üstelik bir sözleşme ile bağlıdır)

53. فَقَطْ : Sadece

امْلَأ الاسْتِمارةَ فَقَطْ

(Sadece formu doldur)

54. قاطِبَةً : Hep beraber, Tüm

إني أصدر أمراً إلى الجيش قاطبة

(Tüm orduya emir veriyorum)

55. قطُّ : Asla, Hiç

طوال الوقت اسم المحطة لم يتغير قط

(Zaman içerisinde istasyonun ismi asla değişmedi)

56. كَذَا : Keza, böyle

لا أكلمك كذا (Seninle böyle konuşmam)

57. كَافَّةً : Tüm, hepsi

اتَّخَذَ كافةَ الإجْراءاتِ الآيِلةِ إلى شَيْءٍ

(Gerekli tüm önlemleri aldı)

58. كَمَا : Gibi

لم تَعُدْ تَسْتَطيعُ أنْ تَمْشِيَ بِسُرْعةٍ كَما في السابِقِ

(Artık eskisi gibi hızlı yürüyemezsin)

59. كَيْفَ : Nasıl

لا يَعْلَمُ كيف يَتَصَرَّفُ بِشَكْلٍ لائِقٍ أمام الناسِ

(İnsanların önünde nasıl uygun şekilde davranacağını bilmiyor)

60. لَدَيَّ : Benim Var

لديّ اهتمام مستمر (Sürekli bir ilgim var)

61. لَوْ : Şart(-se) -

رُبَّما لو كُنْتُ هُناكَ لَما حَدَثَ كُلُّ هذا

(Sen orda olsaydın tüm bunlar olmayacaktı)

62. لَيْتَ : Keşke

لَيْتَ الأَمْرُ كانَ كَذلك

(Keşke öyle olsaydı)

63. مِرَارًا : Defalarca

أَطْلَقَ النارَ مِراراً

(Defalarca ateş etti)

64. مَرْحَبًا : Merhaba

مرحباً، هل ما زلت هنا؟

(Merhaba, sen daha burada mısın)

65. مَعَ : Beraber, ile

كتب "مع أطيب التحيات" في آخر الرسالة ثم وقع اسمه

(Mektubun sonuna ‘‘Saygılarımla’’ yazdı ve imzasını attı)

66. مَكَانَكَ : Yerinde kal, Dur kımıldama (Senin yerin)

إذا كنت مكانك لفعلت نفس الشيء.

(Yerinde olsam ben de aynı şeyi yapardım)

67. مَهْمَا : Her ne olursa olsun

مهما يحصل، فلن أخبر أحدًا عنه

(Ne olursa olsun bundan kimseye bahsetmeyeceğim)

68. هَيّا : Haydi

هَيّا نَذْهَبُ إلى مَكانٍ بَعيدٍ عن الأَنْظارِ

(Haydi gözden uzak bir yere gidelim)

69. وَرَاءَكَ : Dikkat, Arkana bak

70. يَدًا بِيَدٍ : Elden ele, Şahsen

Edatlar konusu ile ilgili verilmiş olan örnekler ile ilgili ifade edilmesi gereken hususlar şunlardır;

a) Cümlede konuyu doğrudan ilgilendiren kelimelerin altı çizilmiştir.

b) Diğer örneklerde olduğu gibi harekeleme işlemi yapılmıştır.

c) Edatların tamamından ibaret olmamakla birlikte bir kısmını içermektedir.

d) Bu edatlarr genellikle mebnidirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Arapça Dili temel olarak Sarf ve Nahiv olmak üzere iki ana temelden oluşmaktadır. Bu iki temel iyice bilinmediği sürece Arapçanın grameri doğru bir şekilde anlaşılmayacaktır. Bu gerekçelerden yola çıkılarak dilbilgisinin en iyi şekilde öğrenilmesi ve öğretilmesi maksadıyla anlatılan konunun pekiştirilmesi ve de kalıcı hale gelebilmesi için konuların oturaklı bir biçimde aktarılması gereklidir. Bu hususta dikkat edilmesi gereken en önemli durumlardan biri de örneklerle zenginleştirmektir. Ayrıca Kur'an-ı Kerim'in Arapça olmasından kaynaklı Arapçanın doğru anlaşılması ve öğretilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar ve kazanımlar şu şekilde özetlenebilir; Öncelikle tezin başlığına uygun olarak yola çıkılmış olup her konuyla ilgili yeterli düzeyde örnekler verilmiştir. Arapçanın zenginliği, dilbilgisinin detaylı ve derin olması, konulardan bazılarının sadece kelimedeki değişikliği veya hareke değişikliği ile birbirinden farklı oluşundan ötürü kural ve kaidelerin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bunlardan yola çıkarak örneklerde ilgili konular belirtilmiş olup harekeleme işlemleri bu doğrultuda yapılmıştır. Hareke ve kelime anlamlarının konuya etkileri örneklerle ortaya çıkmıştır.

Çalışma yapılırken ve yapıldıktan sonra teknik anlamdaki edinmiş olan bilgilerin yanında dilbilgisi anlamındaki eksiklerin belirtilmiş olan konular üzerinden giderilmiştir. Ayrıca örnekler arttıkça, bilgilerin pekişmesinin yanında eksiklerin ortaya çıktığına ve de doğrusunun öğrenildiği, konularla ilgili açıklamalarla birlikte pekişme olduğu ve dilin temelinin oluşmasının dil öğretiminde ne ölçüde önemli olduğu kanısına varılmıştır.

İlgili konu ile ilgili dile getirilebilecek öneriler ise şu şekildedir; dilbilgisi öğrenimi sırasında teorik bilgiler öğrenildikten sonra örneklerin neye dikkat çektiği, harekenin ne şekilde konulmuş olduğu, fiillerin cümle içerisindeki konumları, müzekker-müennes uyumları göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bu dilin zenginliğinin ve öneminin daima göz önünde bulundurularak tek kaynak ve sınırlı sayıda örneklerle yetinilmemesi önerilir. Ortaya konulan ve istifade edilmesi amaçlanan bu çalışmanın amacına ulaşması temennisiyle.

KAYNAKÇA

Abdulhamid, M. M. (2017). ***et-Tuhfetu's-Seniyye Bi Şerhi Mukaddimeti'l-Âcurrumiyye*** . İstanbul: Haşimi Yayınevi .

Akdağ, H. (1981). ***Arap Dilinde Edatla****r*. Konya: Tekin Kitapevi.

Akdağ, H. (1984). ***Arap Dilinde Fiiller.*** Konya: Tekin Kitapevi.

Çögenli, M. S. (2008). ***Kur'an ve Hadis Kaynaklı Arapça Dilbilgisi Sarf***. İstanbul: Bakanlar Medya.

Çörtü, M. M. (1998). ***Arapça Dilbilgisi.*** İstanbul: Emre Matbaacılık.

El-Birgivi, Z. M.-R. (2021). ***İzhâru'l-Esrar fi'n-Nahv*** . Cidde: Dâru'l-Minhâc .

El-Ceylâni, M. b.-U. (2012). ***Şerhu'l-Muğni fi İlmi'n-Nahv***. Lübnan: Dâru Nûri's-Sabah.

El-Mısrî, E. M.-E. (2013). ***Şerhu Katru'n-Neda Ve Bel'i-Sada***. Beyrut: Müessetu'l-Kutubi's-Sekafiyye.

eş-Şirâzi, e.-S. S. (2008). ***Şerhu's-Suyûti*** . Bağdat: Mektebetu Nûru's-Sabah.

Günday, H., & Şahin, Ş. (2001). ***Arapça Dilbilgisi***. İstanbul: Alfa basım Yayım Dağıtım.

Halil, A., Işık, R., & Köksoy, M. (2021). ***Tematik Metinler.*** İstanbul: Muarrib Yayınları.

Harder, E. (1982). ***Modern Arapça Grameri.*** İstanbul: Otağ Yayınevi ve Matbaacılık.

Hoydalı, A. (2015). ***Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dilbilgisi.***

Kafes, M. (2012). ***Arapça Dilbilgisi.*** Konya: Aybil Yayınevi.

Maksudoğlu, M. (2013). ***Arapça Dilbigisi***. İstanbul: Ensar Neşriyat.

Seçkin, M., & Maksudoğlu, M. (2011). ***Arapça Uygulamalar Kitabı.*** İstanbul: Ensar Yayınları.

Yasdıman, N. (2014). ***Adım Adım Kur'an Dili***. İzmir: NY Cemre Yayıncılık.

Yaşar, A. (1996). ***Arapçanın Temel Kuralları.*** İzmir: Anadolu Matbaacılık.

Yazıcı, H. (2017). ***Örnekleriye Arapçada Bağlaçlar ve Yapılar.*** İstanbul: Dağarcık Yayınlar.

Yıldız, M., & Avşar, E. (2017). ***Arapça Seçme Hikayeler.*** İstanbul: Elif Yayınları.

Yılmaz, O. (2009). ***Arapça Dilbilgisine Giriş.*** Eğitim Yayınları.

Arapça Kaynaklar

Abdulhamid, M. M. (2017). ***et-Tuhfetu's-Seniyye Bi Şerhi Mukaddimeti'l-Âcurrumiyye .*** İstanbul: Haşimi Yayınevi .

El-Birgivi, Z. M.-R. (2021). ***İzhâru'l-Esrar fi'n-Nahv*** . Cidde: Dâru'l-Minhâc .

El-Ceylâni, M. b.-U. (2012). ***Şerhu'l-Muğni fi İlmi'n-Nahv***. Lübnan: Dâru Nûri's-Sabah.

El-Mısrî, E. M.-E. (2013). ***Şerhu Katru'n-Neda Ve Bel'i-Sada***. Beyrut: Müessetu'l-Kutubi's-Sekafiyye.

eş-Şirâzi, e.-S. S. (2008). ***Şerhu's-Suyûti*** . Bağdat: Mektebetu Nûru's-Sabah.

İnternet Kaynakları

Arapça Kampüs. (2022, 8 27). Arapça Kampüs Web Sitesi: https://arapcakampus.com/ adresinden alındı

Arapça Okulu. (2011). Arapça Okulu Web Sitesi: http://www.arapcaokulu.com adresinden alındı

Fasih Arapça. (2015). Fasih Arapça Web Sitesi: https://fasiharapca.com/ adresinden alındı

Şimşek, M. A. (2016, Aralık 31). *https://adimadimarapcaogretimimehmetalisimsek.blogspot.com/*. Adım Adım Arapça Web Sitesi: https://adimadimarapcaogretimimehmetalisimsek.blogspot.com/ adresinden alındı